

POHJOIS-SAVON HEVOSJALOSTUSLIITON HISTORIAA

Opinnäytetyö

Suvi Kajala

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

Koulutusala: Luonnonvara-ala	
Koulutusohjelma: Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma	Suuntautumisvaihtoehto:
Työntekijä/tekijät: Suvi Kajala	
Työn nimi: Pohjois-Savon Hevosjalostusliiton historiaa	
Päiväys: 17.3.2009	Sivumäärä/liitteet: 44+7+historiikki 50
Ohjaaja/ohjaajat: Ala-Korpi Hannu, Lehtimäki Katriina, Suhonen Pirjo	
Toimeksiantaja: Pohjois-Savon Hevosjalostusliitto	
Tiivistelmä: <p>Opinnäytetyö kuvaa Pohjois-Savon Hevosjalostusliiton historiikin teko- ja kirjoitusprosessia sekä historiikin kokoamista. Tutkimuksessa keskitytään hevosjalostuksen historiaan ja hevosjalostusliiton toimintaan perustamisesta aina tähän päivään saakka. Työssä käsitellään myös suomenhevosen kehitystä työhevosesta harrastushevoseksi.</p> <p>Pohjois-Savon Hevosjalostusliitto täytti vuonna 2007 täydet 100 vuotta. Kaikki Suomessa toimivat Hevosjalostusliitot on perustettu vuonna 1907, kun silloinen Suomen Senaatti halusi tiukentaa suomalaisen maatiaishevosen rotumäärittelyä. Samana vuonna aloitettiin rodun kantakirjaamisnäyttelyt Kuopiossa, ensin oriit ja kaksi vuotta myöhemmin myös tammatt saivat oman kantakirjan. Ravitoiminta on kasvatuksen ohella aina ollut tärkeässä osassa Hevosjalostusliiton toimintaa. Ravikilpailuilla on pitkä historia, sillä niitä on järjestetty Pohjois-Savon alueella vuodesta 1850 lähtien, joko valtion tai liiton taholta. Uusi keskusravirata Kuopion Sorsasaloon 1982 lisäsi raviharrastuksen suosiota alueella ja sitä myötä hevosten määrä on noussut tasaisesti. Hevosjalostusliitto auttaa ja valvoo jäsenseurojen toimesta pitämiä paikallisraveja. Liitolla on 28 jäsenseuraa, jotka järjestävät tamma- ja varsanäyttelyitä ja raveja omalla alueellaan. Suomen Hippos järjestää kaksi päivää kestävä ori-näyttelyt Kiuruvedellä. Hevosjalostusliitto järjestää vuosittain C-ajolupakursseja sekä antaa neuvontaa kaikissa mahdollisissa asioissa. Tilakäynnit kuuluvat myös palveluihin, jolloin varsat tunnustetaan ja rekisteröidään. Laiduntoiminta kuuluu kesäisin liiton toimenkuvaan, laitumia on yhteensä neljä.</p> <p>Suomenhevonen on ainoa Suomessa kehitetty hevosrotu. Se täytti myös vuonna 2007 100 vuotta. Suomenhevonen on monipuolinen hevosrotu, niitä käytetään ravureina, ratsuina, työ- ja valjakkohevosina, ja samakin yksilö käy useampaan lajiin.</p>	
Avainsanat: Pohjois-Savo, hevosjalostus, hevosjalostusliitto, historiikki, suomenhevonen	
Luottamuksellisuus: -	

Field of study: Natural Resources and the Enviroment	
Degree Programme: Agriculture and Rural Development	Option:
Author(s): Suvi Kajala	
Title of Thesis: History of Northern-Savo Horse Breeding Union	
Date: 17.3.2009	Pages/appendices: 44+7+history 50
Supervisor(s): Northern-Savo Horse Breeding Union	
Project/Partners: Ala-Korpi Hannu, Lehtimäki Katriina, Suhonen Pirjo	
<p>Abstract:</p> <p>The Thesis describes the making and writing process of the history of Northern-Savo Horse Breeding Union well as the compiling of the history. In the research is concentrated in horse breeding history and in Horse Breeding Union's activities from the establishment until this day. In this is work also covered how the finnish horse changes from a workhorse to a hobby horse.</p> <p>Northern-Savo Horse Breeding Union became 100 years in 2007. All Horse Breeding Union in Finland have been established in 1907, when a then Finnish Senate wanted to tighten breed regulations of the finnish horse. At same year the shows of breed's pedigree book started in Kuopio, first stallions and two years later mares got their own pedigree book. With breeding trotting has always been important to Horse Breeding Union. Trot racing has a long history, because they have been organized since 1850, either by the state or the union. The opening of the new trotting track in Kuopio in 1982 increased the popularity trotting as a hobby and the number of horses has risen steadily in Northern-Savo area. Horse Breeding Union helps and keeps an eye on local trotting races on a behalf of some member clubs. The Union has 28 member clubs, some organize mare- and foal shows and trotting races in their own area. In Kiuruvesi Finnish Hippos organizes stallion shows, which last for two days. Horse Breeding Union every year C- driving authorization courses as well as gives advice in all possible matters. Farm visits also part of the union's services, when foals are recognized and recorded. Pasture action is part of the union's job description in the summer and usually there are four pastures.</p> <p>The Finnish horse is the only breed, developed in Finland. It became in 2007 100 years. The Finnish horse is a multifaceted horse breed, and it is used as trotting-horses, mounts, a work- and a team horse. Also the same individual horse is suitable for many purposes.</p>	
<p>Keywords:</p> <p>Northern-Savo, horse breeding, Horse Breeding Union, history, Finnish horse</p>	
<p>Confidentiality:</p> <p>-</p>	

SISÄLLYSLUETTELO

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1. JOHDANTO.....	3
2. HEVOSJALOSTUSJÄRJESTÖT.....	4
3. POHJOIS-SAVON HEVOSJALOSTUSLIITTO.....	6
3.1. Toiminta.....	7
3.1.1. Ravitoiminta.....	7
3.1.2 Laiduntoiminta.....	8
3.1.3. Kurssitoiminta, neuvonta ja muu toiminta.....	9
3.1.4. Jäsenseurojen toiminta.....	10
3.2. Liiton palvelut.....	10
3.2.1. Rekisteröinti ja tunnistus.....	10
3.2.2. Kantakirjaus.....	12
3.2.3. Näyttelyt.....	13
3.2.4. Suomenhevosen kantakirjaus.....	14
4. HISTORIA JA HISTORIIKKI EIVÄT OLE SAMA ASIA.....	16
4.1. Historiikki vastaan muut menneisyyden käsitteet.....	16
4.2. Historiikin suunnitelma ja lähteet.....	17
4.2.1. Muistitieto ja haastattelu.....	17
4.2.2. Valokuvat lähteenä.....	18
4.2.3. Arkisto ja asiakirjat.....	20
4.3. Tärkeä dispositio.....	21
4.4. Historiikin tekeminen.....	22
5. TYÖN AINEISTO JA MENETELMÄ.....	25
5.1. Valmis aineisto.....	25
5.2. Haastattelu tiedonkeruumenetelmänä.....	26
6. OPINNÄYTETYÖN PROSESSIN KUVAUS.....	28
6.1. Rajaus ja pituus.....	28
6.2. Teemahaastattelut.....	29
6.2.1. Pauli Vehviläinen.....	30
6.2.2. Eino Korhonen.....	30
6.2.4. Kauko Kauhanen.....	31

6.3. Hevosjalostusliiton arkisto	32
6.4. Tekstin kirjoittaminen	33
6.5. Kuvat	35
7. YHTEENVETO	37
7.1. Historiikin pohdinta.....	37
7.2. Luettavuus	38
LÄHTEET	39

LIITTEET

Hevosjalostusliitot Suomessa

Pohjois-Savon Hevosjalostusliiton jäsenseurat

Kuopion ravirata

Haastattelun kysymykset

POHJOISSAVOLAISTA HEVOSKASVATUSTA SATA VUOTTA

1. JOHDANTO

Opinnäytetyössä käsitellään Pohjois-Savon Hevosjalostusliiton historiaa ja hevostaloutta sekä liiton toimintaan kuuluvia toiminta-alueita. Suomenhevonen kuuluu myös tähän työhön. Aihe tuli esille syksyn ideaseminaarissa 2007. Pohjois-Savon Hevosjalostusliitto täytti vuonna 2007 täydet 100 vuotta ja toi esille idean historiikin tekemisestä koko liiton 100 vuotisen historian ajalta ja koota maakunnallisen hevostalouden kehitys kirjan muotoon. Tämä aihe kuulosti minusta todella mielenkiintoiselta ja kirjallisuuteen perustuva työ on ehkä minulle helpompi toteuttaa kuin tutkimus, vaikka vaatiikin tarkempaa työtä. Pidän hevosista ja jalostustoiminta on minulle vielä vähän oudompi ala, joten nyt minulla on ollut oiva tilaisuus perehtyä tähän hevoskasvatuksen yhteen tärkeimpään alaan oikein perusteellisesti. Opinnäytetyön ohjaajina toimivat: Pirjo Suhonen, Katriina Lehtimäki ja Hevosjalostusliiton toiminnanjohtaja Hannu Ala-Korpi. Työn toimeksiantajana on Pohjois-Savon Hevosjalostusliitto.

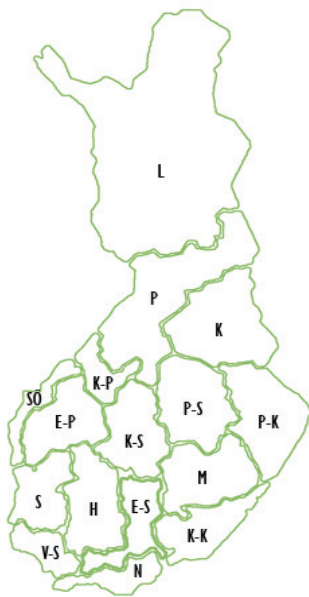
Pohjois-Savon Hevosjalostusliiton pääpaikka sijaitsee Kuopiossa Sorsasalon raviradalla ja puheenjohtajana toimii Kauko Kauhanen ja toiminnanjohtajana Hannu Ala-Korpi. Liitolla on Pohjois-Savossa 28 jäsenseuraa (Vuoden 2008 tilanne).

Opinnäytetyö kuvaa Pohjois-Savon Hevosjalostusliiton historiikin teko- ja kirjoitusprosessia sekä historiikin kokoamista. Tutkimuksessa keskitytään hevostalouden historiaan ja hevostalouden toimintaan perustamisesta aina tähän päivään saakka. Historiikista on tarkoitus tehdä pehmeäkantinen kirja ja painattaa sitä noin 100 kappaletta, joita jaetaan liiton jäsenseuroille ja muille tärkeille henkilöille, muun muassa liiton kunniajäsenille. Historiikki julkaistaan myös Hevosjalostusliiton internet-sivustolla.

Hevosjalostusliitot perustettiin vuonna 1907 sen vuoksi, että voitaisiin keskittyä kasvattamaan ja jalostamaan suomalaisesta maatiaishevosesta suomenhevosta. Suomessa oli 1960-luvulle saakka pelkästään suomenhevosta, sitten maahan tuotiin lämminverihevosia. Kasvatustoiminnan lisäksi ravitoiminta on aina ollut hevostalostusliitolle tärkeä osa-alue. Laiduntoiminta on myös kuulunut alusta saakka liiton toimintaan.

Suomessa toimii 16 hevosjalostusliittoa (LIITE 1). Liitot ovat Suomen Hippoksen jäsenjärjestöjä, mutta toimivat itsenäisinä organisaatioina eri maakunnissa. Hevosjalostusliitot hoitavat lakisääteisiä viranomaistehtäviä yhdessä Suomen Hippoksen kanssa. Lisäksi liitot järjestävät ajolupakursseja ja koulutusta alueen hevosomistajille sekä toimivat neuvoina monissa hevostalouden asioissa. Osa liitoista toimii tiiviissä yhteistyössä maakuntaradan kanssa ja osallistuu paikallisravien järjestämiseen. (Suomen Hippos ry.)

KUVIO 2. Hevosjalostusliitot Suomessa (Suomen Hippos ry)

3. POHJOIS-SAVON HEVOSJALOSTUSLIITTO

Hevosjalostusliitto toimii koko Pohjois-Savon alueella, johon kuuluu yhteensä 23 kuntaa. Jäsenseuroja, jotka kuuluvat liittoon on kuitenkin aika monta enemmän, kun jossakin kunnissa on taajama/ kylä yhdistyksiä, esimerkiksi Siilinjärven Kuopiossa toimii Vehmersalmen Hevosystäväinseura. Pari kuntaa toimii yhteistyössä ja se näkyy seuran nimessä; Rautavaara-Säyneisen Hevosystäväinseura. Joissakin kunnissa on monta itsenäisesti toimivaa seuraa, kuten Kuopion kunnassa toimii Pohjois-Savon Ravinaiset ja Savon Hippos. Vuoden 2008 jäsenseurojen luettelo on liitteenä raportin lopussa (LIITE 2).

KUVIO 3. Pohjois-Savon alueen kuntakartta (Pohjois-Savon liitto)

3.1. Toiminta

Pohjois-Savon Hevosjalostusliitolla on monenlaista toimintaa, josta ravitoiminta on yksi tärkeimmistä. Vaikka Hevosjalostusliitto ei enää itse järjestäkään raveja on se aktiivisesti mukana Kuopion raviradan toiminnassa ja jäsenseurat järjestävät paljon paikallis- ja harjoitusraveja. Laiduntoiminta on alusta saakka kuulunut kesän tärkeimpiin tapahtumiin, vaikka laiduntamisen suosio on vähän laskenut. Jäsenseurat ovat totta kai tärkeä liitolle, koska niiden varassa on moni toiminnan osa-alue. Kurssitoiminnassa ravipuolen asiat ovat kysytyimpiä. Hevosten tunnistaminen ja tilakäynnit kuuluvat myös toimintaan.

3.1.1. Ravitoiminta

Aina vuoteen 1982 asti Pohjois-Savon Hevosjalostusliitto ja jäsenseurat vastasivat ravitoiminnasta. Kun Kuopion Sorsasaloon valmistui vihdoinkin ja viimein ravirata, joka nimettiin Hippoksen toimesta alueen keskusraviradaksi, siirtyi pääasiallinen kilpailutoiminta perustetulle Kuopio Ravirata Oy:lle, jonka pääomistaja Pohjois-Savon Hevosjalostusliitto on. Eli nykyään Hevosjalostusliitto ei järjestä raveja. Hevosjalostusliiton toimisto siirtyi samalla raviradalle. Liiton toiminnanjohtajaa ravit kylläkin työllistävät, sillä hän toimii raviradan kilpailusihteerinä ja huolehtii muun muassa sarjojen laadinnasta, ilmoittamisista ja muista kilpailutoimintaan liittyvistä rutiineista. (Pohjois-Savon Hevosjalostusliiton toimintakertomukset.)

Liitto toimii valvojana jäsenseurojen omissa paikallis- ja harjoitusraveissa. Paikallisraveja järjestetään monessa kunnassa, paikallisen jäsenseuran toimesta. Harjoitusraviratoja Pohjois-Savon alueella on 8 kappaletta, joissa ajetaan harjoitusajoja 2-5 vuodessa. Nämä radat sijaitsevat: Kiuruvesi (Kiuruveden Hys), Juankoski (Koillis-Savon Harjoitusravirata Oy), Lapinlahti (Lapinlahden Hys), Maaninka (Maaningan Hys), Vesanto (Vesannon Hys), Varpaisjärvi (Varpaisjärven Hys), Keitele (Keiteleen Hys) ja Leppävirta (Leppävirran hys) Harjoitusraveja ajetaan lisäksi Kuopion raviradalla. Lisäksi jäsenseurat järjestävät kirkko- ja jääajoja eri puolilla maakuntaa. (Pohjois-Savon Hevosjalostusliiton toimintakertomukset.)

3.1.2 Laiduntoiminta

Orivarsalaitumet ovat olleet toiminnassa mukana lähes yhtä kauan kuin liitto on ollut olemassa. Laitumet ovat aina olleet tärkeä osa Hevosjalostusliiton toiminnassa ja suuri tuki pohjoissavolaiselle hevoskasvatukselle. Hevosjalostusliiton omistamia laiduntiloja on yhteensä neljä: Rahvo, Otus, Iltaranta ja Orilehto. Näillä laitumilla on laiduntanut lähinnä pohjoissavolaisten omistamia orivarsoja, joskus pari varsaa on tullut Helsingistä saakka sekä muualta Suomesta. (Naumanen 1997, 7.)

Rahvon saariryhmä Juurusvedessä on vanhin, joka ostettiin vuonna 1912. Pinta-ala on 108 ha, peltoa 5,5 ha ja luonnonlaidunta 17,5 ha. Silloinen liiton toiminnanjohtaja ja perustaja eläinlääkintäneuvos Arvid Alopaeus järjesti saaren kaupan, jota pidettiin erittäin epäonnistuneena, sillä metsä oli saaresta hakattu täysin pilalle määrämittahakauksilla, mutta järjestelmällisillä metsänhoitotöillä on metsät saatu tuottavaan kuntoon. Vuonna 1949 Hevosjalostusliitto osti Juurusvedellä sijaitsevan Otussaaren, jonka pinta-ala on 63,5 ha, peltoa 4,0 ha ja luonnonlaidunta 8,0 ha. Tämän lisäksi vuonna 1962 liitto osti Leppävirralta Iltarannan ja Iisalmesta Orilehdon laitumen. Iltarannan pinta-ala on 50,32 ha, josta peltoa 3,5 ha. Orilehdon pinta-ala on 12,0 ha, josta 6,5 ha. Laidunten yhteinen hoidettu peltopinta-ala on 19,5 ha ja hoidetun luonnonlaitumen ala 25,5 ha. (Naumanen 1997, 7.)

KUVIO 4. Rahvon laidun (Pohjois-Savon Hevosjalostusliiton arkisto)

3.1.3. Kurssitoiminta, neuvonta ja muu toiminta

Kurssitoiminnassa pääpaino on C- ajolupakursseissa. Kurssilla perehdytään ravikilpailusääntöihin, valjastukseen ja ajosuoritukseen. Kurssi käsittää noin 10 opetuskertaa ja loppukokeen. Vuosittain järjestetään myös muuta kurssitoimintaa joko liiton järjestämänä tai yhteistyössä jäsenseurojen sekä koulujen kanssa. Koulutuspäiviä liitto järjestää silloin kun tarvetta. Neuvontaa annetaan tilakäynneillä tunnistuksen yhteydessä, jolloin keskitytään vaikkapa kasvattajaa mietittäviin ongelmiin. Tietoa jaetaan myös näyttelyissä ja jäsenseurojen kokouksissa. Jalostusneuvonnan ohella neuvontaa annetaan muun muassa hevosen hoidossa, ruokinnassa, valmennuksessa, opetuksessa, kengityksessä ja talliolosuhteissa. (Naumanen 1997, 19.)

3.1.4. Jäsenseurojen toiminta

Pohjois-Savon Hevosjalostusliitolla on 28 jäsenseuraa eri puolilla maakuntaa. Jäsenseurojen luettelo on liitteenä raportin lopussa (LIITE 2). Liiton jäsenseurat järjestävät vuosittain useita omia ravitapahtumia eri puolella maakuntaa, joissa liiton toimihenkilö on valvojana. Näitä tapahtumia ovat muun muassa harjoitusravit, kirkkoajot ja jääravit. Tamma- ja varsanäyttelyt järjestetään joka vuosi Kuopiossa, Kiuruvedellä ja Vieremällä sekä Tuusniemi ja Leppävirta sekä Lapinlahti ja Suonenjoki vuorottelevat näyttelyn järjestämisessä. (Pohjois-Savon Hevosjalostusliitto.)

3.2. Liiton palvelut

Liiton palvelut nykyään ovat: varsojen ja tuontihevosten tunnistaminen, hevosrekistereiden ylläpito, astutus- ja varsomistietojen tallennukset, omistajanvaihdokset, tamma- ja varsanäyttelyt, kurssi- ja neuvontatoiminta, orilaiduntoiminta ja jäsenseurojen järjestämien ravitapahtumien valvonta sekä auttaminen. Orinäyttelyt järjestää Suomen Hippos kerran vuodessa kaksipäiväisenä tapahtumana maaliskuussa Kiuruvedellä. Orilaidun toiminnasta vastaa Pohjois-Savon Hevosjalostussäätiö, joka omistaa kaikki neljä laiduntilaa. (Pohjois-Savon Hevosjalostusliitto.)

3.2.1. Rekisteröinti ja tunnistus

Hevosrekisteri on jalostus- ja kilpailu-toiminnan perusedellytys, joka myös turvaa kasvattajien ja hevosomistajien oikeudet. Rekisteröinti on kaksivaiheinen tapahtuma: ensin ilmoitetaan, sen jälkeen tunnistetaan. Ensimmäiseksi varsa ilmoitetaan rekisteriin. Astutus-/varsomistodistus täytetään ja lähetetään hevosjalostusliittoon kuu-kauden sisällä varsomisesta. Tyhjäksi jääneen tai luoneen tamman varsomistodistus lähetetään myös liittoon. Varsomistodistukseen kirjoitetaan varsan syntymäaika, sukupuoli ja nimi. Todella tärkeää varsomisilmoitukseen on lisätä varsan sijaintipaikka sekä yhteystiedot varsan hoitajalle, kun se myöhemmin tunnistetaan. (Hevosjalostusliittojen yhteinen internetportaali.)

Hevosen rekisteröinti on pakollinen, kun sitä käytetään jalostus- ja kilpailutoimintaan. Rekisteriä tarvitaan, kun hevosta lääkitään tai se vakuutetaan. EU säädökset, hevosta-kauppa, hevostalouden tuet ja hevosten lopettaminen vaativat, että hevonen on rekisterissä.(Hyypä ym. 2005.)

REKISTERIIN ON MERKITY SEURAAVAT HEVOSLAJIT:

K = kylmäverinen hevonen
L = lämminverinen ravihevonen
P = poni
S = suomenhevonen
R = lämminverinen ratsuhevonen
T = tilastohevonen (sekarotuinen tai tuntematon suku)

(Suomen Hippos ry)

Varsat

Rekisteriin merkittävä varsa pitää tunnistaa hevospassia varten. Tunnistamiseen kuuluu verinäytteen otto, mikrosirun asennus ja tunnistemerkkien piirtäminen ja kirjaaminen. Ratsu- ja ponivarsat tunnistetaan syntymävuoden loppuun mennessä ja suomenhevos- ja lämminverivarsat syntymävuotta seuraavan vuoden maaliskuun viimeiseen päivään mennessä. Syntymätodistuksen tulee olla myös lunastettuna edellä mainittuihin päivämääriin mennessä. Tunnistuskäyntejä tehdään läpi vuoden, mutta yhden paikkakunnan hevoset pyritään tunnistamaan yhdellä kerralla. Tämän takia ratsu- ja ponivarsoilla tunnistusajankohta voi mennä myös seuraavan vuoden puolelle, mutta kun tunnistus on tilattu ajallaan, niin korotettua maksua ei peritä. Tunnistus on toimenpiteenä aina helpompi suorittaa, kun varsaa on käsitelty riittävästi.(Hevosjalostusliittojen yhteinen internetportaali.)

Rekisteriin merkitään seuraavat tiedot varsasta

1. nimi
2. rekisterinumero
3. sukupuoli
4. syntymäaika ja -paikka
5. rotu
6. värit, merkit ja muut tuntomerkit sekä pysyvä tunniste
7. polveutumisen

8. kasvattajan nimi (emän omistaja, kun varsa syntyy), kotikunta ja osoite

9. omistajan nimi, kotikunta ja osoite

(Hevosjalostusliittojen yhteinen internetportaali)

Tuontihevokset

Tuontiravurit tunnistetaan rekisteröintiä varten. Hevosesta otetaan verinäyte isyysmäärittämistä varten ja tarkistetaan, että hevosella olevat merkit ovat samoja kuin mitä sen papereihin on merkitty. Tunnistusta varten tarvitaan hevosen alkuperäinen rekisteröintitodistus tai passi. (Hevosjalostusliittojen yhteinen internetportaali.)

Ratsut ja ponit tulee myös tunnistaa ennen rekisteröimistä Suomen Hippoksen hevosrekisteriin. Tunnistukseen on tärkeää varata mukaan hevosen alkuperämaan paperit, mahdolliset muut tuontipaperit sekä omistajanvaihdokset, mikäli hevosen omistaja ei itse ole toiminut hevosen maahantuojana. Tunnistaja kirjaa ylös hevosen värin ja merkit, sekä tarkistaa tunnistusta helpottavat polttomerkit, mikrosirut taika arvet. Täysverihevosista (arabit ja englannin täysveriset) otetaan aina myös verinäyte, josta tarkastetaan polveutuminen. Tarkoituksena on olla varma, että hevonen ja sen paperit täsmäävät keskenään. (Hevosjalostusliittojen yhteinen internetportaali.)

3.2.2. Kantakirjaus

Kantakirja on rekisteri hevosille, jotka on hyväksytty jalostustoimintaan. Kantakirjatiedostot sisältävät paljon monipuolista tietoa oreista ja tammoista kuten tiedot hevosten polveutumisesta, suorituskyvystä, rakenteesta, terveydestä, kestävydestä, liikkeistä ja luonteesta. Kantakirjaan hyväksyttävällä hevosella ei saa olla perinnöllisiä sairauksia. (Hevosjalostusliittojen yhteinen internetportaali.)

Kantakirjaamisen perusedellytyksenä on kunkin hevosrodun vaatimusten mukainen polveutuminen rekisteröidyistä ja kantakirjatuista vanhemmista. (Hevosjalostusliittojen yhteinen internetportaali). Suomessa jalostettavia hevosrotuja eli rotuja, joille pidetään maassa kantakirjaa ovat: arabialainen täysiverinen, angloarabialainen täysiverinen, connemaraponi, englantilainen täysiverinen, newforestponi, islanninhevonen,

lämminverinen ravihevonen, suomenhevonen, suomalainen puoliverinen (FWB), suomalainen ratsuponi, shetlanninponi, russia, welshponi ja vuonohevonen. Rodun käyttötarkoitus määrää edellä mainittujen rotujen jalostustavoitteet. (Mäenpää 2004, 11.)

KUVIO 5. Hevosjalostuksen tietojärjestelmä (Saastamoinen 2007,157)

3.2. 3. Näyttelyt

Kantakirjaaminen tapahtuu joko orinäyttelyissä tai tamma- ja varsanäyttelyissä. 1–3-vuotiaita hevos- ja ponivarsoja arvostellaan ja palkitaan varsanäyttelyissä eli varsasta voi saada rakenearvostelun. Arvostelussa varsalle annetaan 4–10 pistettä tyypistä, rungosta, jaloista, kavioista sekä käynti- ja juoksuliikkeistä. Jalat ja juoksuliikkeet sekä ratsuvarsoilla käynti ovat arviointikohdista tärkeimmät (Ticklén 2006, 32). Tamma- ja orinäyttelyssä tehdään hevosten mittaus, luonteen, liikkeiden ja rakenteen arvostelu, tutkitaan hevosten terveys ja selvitetään suorituskyky. Lisäksi suomenhevonen suorittaa jalostussuunnasta riippuen ajo-, ratsastus- tai vetokokeen. (Saastamoinen 2007, 158.)

Tamma- ja varsanäyttelyitä järjestetään maaliskuusta lokakuuhun, joita vetää Suomen Hippoksen piiriagronomi. 4- vuotiaille ja vanhemmille oriille on omat kantakirjanäyttelynsä talvella, keväällä ja syksyllä. Niissä arvostelun tekee erillinen orilautakunta, jonka puheenjohtajana toimii Suomen Hippoksen jalostusjohtaja (Ticklén 2006, 32). Näyttelyitä järjestävät Suomen Hippos yhdessä hevosjalostusliittojen ja paikallisyhdistysten kanssa. (Saastamoinen 2007,158.)

3.2.4. Suomenhevosen kantakirjaus

Suomenhevosella on neljä eri jalostussuuntaa, jotka ovat Juoksijahevossuunta (J), Ratsuhevossuunta (R), Työhevossuunta (T) ja Pienhevossuunta (P).(Ticklén 2006, 12.)

Juoksijahevossuunta (J)

Hevonen, joka on merkitty juoksijahevoscantakirjaan saa rekisterinumeronsa perään kirjaimen J (Suutari 2007, 3). Juoksija on kevytmuotoinen, mutta kuitenkin lihaksikas, melko pitkärunkoinen ja -jalkainen. Ehtona oriin tai tamman hyväksymiselle kantakirjaan juoksijahevossuunnalle on, että hevonen täyttää Suomen Hippoksen jalostusvaliokunnan määrittämät vaatimukset ravikilpailutulosten ja/tai jalostusindeksien osalta. Oriin on saavutettava vähintään 1600 metrin matkalla; 4-vuotiaana kilometriaika 1.33,0 ja sen voittosumman on oltava vähintään 3500e, 5-vuotiaana 1.31,0 tai parempi (voittosumma vähintään 7000 e) ja yli 5-vuotiaana 1.28,0 tai parempi (voittosumma vähintään 14 000 e). (Ticklén 2006, 12.)

Ratsuhevossuunta (R)

Vastaavasti hevonen, joka on merkitty ratsuhevossuunnalle saa rekisterinumeronsa perään kirjaimen R. (Suutari 2007, 3.) Suomenhevosratsu on ryhdikäs ja pitkäkaulainen, pitkärunkoinen se ei saa olla. Ratsulla on pieni pää, viisto lapa ja selväpiirteinen säkä. Oriin tai tamman, joka hyväksytään kantakirjaan, on suoritettava hyväksyty kouluratsastuskoe, ellei se ole sijoittunut palkintosijoille kansallisissa ratsastus- tai valjakkoajokilpailuissa vähintään helppo B- tason luokassa. Lisäksi hevosen on saatava hyväksyty arvostelu sekä ratsastettavuudesta että hyppykyvystä ja sillä pitää olla

puhtaat askellajit. Tamma voidaan hyväksyä kantakirjaan myös pelkän ratsastettavuuskokeen ja askellajiarvostelun perusteella. (Ticklén 2006, 13.)

Työhevossuunta (T)

Työhevonen on jykevä ja raskarakenteinen sekä sillä on pitkä, syvä runko. Oriin tai tamman, joka hyväksytään työhevossuunnalle, sen on vedettävä vetokokeessa vähintään viisi porrasta tai saavutettava ajettavuuskokeessa vähintään puolet maksimipistemäärästä. Lisäksi sen on käveltävä 1000 metrin matka ajassa 10.00 minuuttia tai nopeammin. Oriin on vielä edellisten lisäksi juostava 1000 metrin matka ajassa 2.30 minuuttia tai nopeammin. Työhevossuunnan hevoselta edellytetään puhtaita liikkeitä ja hyvää toimivuutta. Vetokokeessa kuuluu myös arvostella hevosen vetotyöli. (Ticklén 2006, 12.)

Pienhevossuunta (P)

Pienhevossuunnalle tarjottava tamma tai ori saa olla säkä- ja lautaskorkeudeltaan enintään 148 cm korkea. Tullakseen hyväksytyksi kantakirjaan pienhevosen on saatava ratsastettavuus- tai ajettavuuskokeesta vähintään 10 pistettä. Kantakirja-arvostelussa kiinnitetään huomiota rakenteen sopusuhtaisuuteen ja hevosen luonteeseen, tottelevaisuuteen ja yhteistyöhaluun. (Ticklén 2006, 13.)

4. HISTORIA JA HISTORIIKKI EIVÄT OLE SAMA ASIA

4.1. Historiikki vastaan muut menneisyyden käsitteet

Monta kertaa historiikeista, kronikoista, paikallishistorioista, historian tutkimuksista ja kirjoituksesta käytetään samaa termiä, ajattelematta sen tarkemmin mitä näillä käsitteillä oikeasti tarkoitetaan. Monikaan ei tiedä historian ja historiikin eroa. Näin ollen on tärkeää selvittää mitä historiikki on ja erityisesti mitä se ei ole, kun suunnitellaan historiikin valistamista. (Katajala, 1990, 18–19.)

Historiikki on monta kertaa esitystavaltaan, lähteistöltään ja ulkoiselta asultaankin monentyypinen. Tämä tekeekin historiikin määrittämisen hankalaksi. Tähän saadaan paremmin selville, kun verrataan historiikkia muihin esitystavaltaan menneisyyttä käsitteleviin esitysmuotoihin. *Kronikka* on usein runonmuotoon koottu pieni esitys menneisyyden tapahtumista. Yleensä se pohjautuu kirjoittajien omaan muistiin, tukena voi olla jokin kirjallinen lähde. Kun kronikka perustuu ainoastaan kirjoittajan muistiin, on kysymyksessä *muistelma*. Historiikin yhtenä lähteenä käytetään yleensä paikallishistoriallista kirjallisuutta. Pelkästään kirjallisuuteen perustuva kirjoitelma ei voi olla historiikki. Historian kirjoitus perustuu jo julkaistuun kirjallisuuteen, jonka lähteenä ovat laajat yleisteokset – historiikissa käytetään myös alkuperäislähteitä. Kun historiikkia verrataan paikallishistorioihin ja historiantutkimuksiin, on se suppeampi aiheeltaan että esitystavaltaan. Kun paikallishistorialla pyritään antamaan kokonaisvaltaisen kuva kunnan tai pitäjän menneisyydestä, tieteellisellä historiantutkimuksella on aina ongelma koskien menneisyyttä. (Katajala, 1990, 19.)

Historiikin tavoitteena ei ole tieteellisesti hankittu taikka punnittu tieto, vaan historiikin teettäjälle valmistettava luetettava esitys menneisyydestä. Historiikki on näin ollen suorasanainen esitys, jossa on käytetty tietojen hankinnassa useampaa kuin yhtä lähdettä. Historiikin laajuus voi vaihdella muutamasta painosivusta aina paksuun parisaataisivuiseen teokseen. Laajojen huolellisesti tehtyjen historiikkien ja historian nimeä kantavien teosten välinen ero onkin häilyvä. (Katajala, 1990, 19.)

4.2. Historiikin suunnitelma ja lähteet

Onnistuneen historiikin perus edellytys on aina hyvin valmisteltu työsuunnitelma. Monet erilaiset tekijät, esimerkiksi lähdeaineiston saatavuus, voivat muuttaa suunnitelmaa myöhemmin. Suunnittelussa on syytä ottaa huomioon käytettävissä olevat resurssit, kun hahmotellaan historiikin kohdetta, rajausta ja kokoa. Rahoituksen suunnittelu on yksi tärkeimmistä osista suunnitelmassa; palkataanko kirjoittaja ja aiotaanko historiikki painattaa painotalossa. Henkilöresursseja on syytä arvioida samalla kuin lähdeaineistoakin. Jokaisen mukana olevan on hyvä esittää itselleen kysymys: kuinka paljon olen valmis uhraamaan historiikkihankkeelle? Työ on mitoitettava sen mukaan. Lähdeaineiston etsiminen ja kirjoittaminen on paitsi mielenkiintoista myös aikaa vievää puuhaa. Tulevan työn kokoa on hyvä miettiä. (Katajala, 1990, 20.)

4.2.1. Muistitieto ja haastattelu

Historiikin teossa on keskeistä haastatella vanhoja veteraaneja tai kyläläisiä. Haastatteluja voidaan tehdä joko systemaattisesti katoamassa olevien tietojen ja tarinoiden taltioimiseksi tulevaa tutkimusta varten tai haastattelu voidaan kohdistaa nimenomaan historiikkityölle. Muistitiedon ja perinteen tehtävä historiikissa on sellaisten alueiden valottaminen, joista ei ole säilynyt tai edes syntynyt asiakirja- tai muuta lähdeaineistoa. Muistitieto voi valaista asiakirjalähteiden antaman tiedon taustoja. (Katajala, 1990, 41.)

Muistitiedon ongelmana on kerrottavien tapahtumien ajoitus. Myös asioiden keskinäinen järjestys menee sekaisin, koska ihmiset eivät yleensä muistele asioita aikajärjestyksessä vaan pikemminkin aiheittain. Eri kertojat valitsevat kerrontansa aihepiirit eri tavoin oman mielenkiinnon mukaan. Joku haluaa kertoa yhteisöön taikka kylään liittyvistä tapahtumista, toinen taas kertoo mielellään erilaisista henkilöistä tai skandaaleista. Vuosilukuja, numerotietoja tai nimiluetteloita on melko turha kysellä. Sen sijaan kuvailevat kertomukset, tarinat, sattumukset ja kaskut ovat muistitiedon parasta antia. (Katajala, 1990, 43–46.)

Haastattelu voidaan suorittaa monella eri tavalla. Haastateltavan ja haastattelijan tutustumiseen voidaan käyttää *puhelinhaastattelua*. Tällä tavoin saadaan selville haastateltavan henkilötiedot ja minkä aihealueen hän hallitsee parhaiten. Puhelinhaastattelu on oiva keino selvittää haastateltavalle millä asialla kyselijä on ja sopia henkilökohtaisesta tapaamisesta. Pidempien tarinoiden ja yksityiskohtaisten tietojen kyselyyn tämä haastattelumuoto ei käy. *Kirjehaastattelu* on hyvä keino, kun haastateltavia henkilöitä on paljon. Näin voi kerätä tietoja kunkin henkilön tietämyksestä ja seuloa joukosta hyvät ehdokkaat. *Henkilökohtainen haastattelu* on paras ja luettavin tapa hankkia muistitietoa. (Katajala, 1990, 46–47.)

4.2.2. Valokuvat lähteenä

Kuva kertoo enemmän kuin 1000 sanaa, mutta kun kuva on huono, väärä tai sitä ei tunnista niin sehän tietenkin valehtelee enemmän kuin 1000 sanaa. Valokuvilla on ylivoimainen todistusvoima, kun ne on valittu, käsitelty ja tekstitetty – oikein. (Kautovaara 1998.)

Yksi erityinen lähderyhmä ovat kuvalliset lähteet. Tyypillisesti ne ovat valokuvia, mutta sinetit tai yhdistyksen tunnuskuviot, heraldit ovat hyvin käyttökelpoista aineistoa. Kartat ja piirustukset kuuluvat myös kuvalliseen lähderyhmään. Sinettien, heraldien, vanhojen karttojen ja rakennuspiirustusten käyttö historiikin kuvituksena valokuvien ohella antaa teokselle piristävää ilmettä. Valokuvia voidaan käyttää historiikin kuvituksena tai myös historiikin varsinaisena lähteenä. (Katajala, 1990, 25–26 ja 67–68.)

4.2.3. Valokuvat Internet julkaisussa

Kaikki Internetissä olevat kuvat ovat siinä muodossa että ne voi halutessa tallentaa omalle koneelle, mutta kaikkia kuvia ei silti voi vapaasti käyttää. Yksityiseen käyttöön kuvia voi kyllä kopioida, mutta kun laittaa kuvan www – sivulle, se ei ole enää yksityistä käyttöä. Tekijänoikeuksista kannattaa aina ottaa selville ennen kuvien laittamista Internet sivuilleen. (Hölttö 1998.)

Tekijänoikeus suojaa luovan työn tekijöitä sekä myös heidän tekemiään teoksiaan. Suoja ei edellytä että pitäisi käyttää copyright-merkkiä tai rekisteröityä. Tekijänoikeus suojaa myös ulkomaalaisia teoksia. Tekijänoikeus syntyy aina luonnolliselle henkilölle. Kun teosta on ollut tekemässä useampi henkilö, on heillä teoksen rinnakkainen tekijänoikeus. Yhteisöt voivat myös saada tekijänoikeussuojan, mutta ainoastaan ihmisiltä siirtyneiden oikeuksien perusteella. Valokuva kuuluu niin sanottuun lähioikeuteen, jolla on omat pykälänsä tekijänoikeuslaissa. (Hölttö 1998.)

Tekijänoikeus suojaa teoksen ulkomuotoa, mutta ei sen sijaan esimerkiksi sen aihetta taikka ideaa. Jotta tuotos voisi olla teos, sen on ylitettävä niin sanottu teoskynnys. Teoksen on oltava riittävän omaperäinen ja tekijänsä henkisen luomistyön tulos. Mitään erityisiä laatukriteereitä ei sen sijaan edellytetä. (Hölttö 1998.)

Teoksen omistusoikeus ei tuo omistajalle tekijänoikeutta, ellei asiasta ole sovittu erikseen. Olet ostanut taulun (suoja-aika on voimassa), voit luovuttaa sen eteenpäin tai asettaa taulusi (sellaisenaan) julkisesti nähtäville, mutta et voi laittaa siitä ottamaasi valokuvaa www-sivulle ilman taiteilijan (tekijänoikeuksien haltijan) lupaa, vaikka olisit maksanut taulustasi miten paljon tahansa. Sama asia on valokuvien kanssa. Vaikka olisit saanut valokuvan lahjaksi, pitää sinun kysyä lupa valokuvan omistajalta saatko skannata ja laittaa kuvan www-sivulle. Nämä edellä mainitut valokuvaaminen ja skannerilla jäljentäminen katsotaan teoskappaleen valmistamiseksi ja kuvan julkaiseminen www-sivulla teoksen saattamiseksi yleisön saataviin. Molemmat ovat tekijän yksinoikeuksia. Yksityiseen käyttöön teoksesta voi valmistaa jotain kappaleita ilman tekijän lupaa, mutta kun kuva on www-sivulla, se ei ole enää yksityistä käyttöä, vaikka kotisivun omistaisi yksityinen henkilö. (Hölttö 1998.)

4.2.4. Arkisto ja asiakirjat

Arkisto-sanalla on kolme päämerkitystä. Arkisto on instituutio, jonka tehtävänä on säilyttää asiakirjoja; esimerkiksi Valtionarkisto. Toiseksi arkisto voi merkitä rakennusta tai huonetta, jossa asiakirjoja säilytetään; esimerkiksi viraston arkistohuone. Kolmanneksi arkistolla voidaan viitata jonkin laitoksen, järjestön tai henkilön asiakirjoihin. Arkistojen asiakirjalähteet voidaan jakaa kahteen ryhmään sen mukaan millaista tietoa ne antavat. Kovia eli faktapitoisia aineistoja ovat esimerkiksi pöytäkirjasarjat, tilastot, viranomaisten päätökset, virallinen kirjeenvaihto ja yleensä sanomalehtien uutiset. Pehmeitä lähteitä ovat esimerkiksi erilaiset selonteot tapahtumista tai juhlista ja yksityinen kirjeenvaihto myös muistitieto kuuluu tähän ryhmään. (Katajala, 1990, 76 ja 26–27.)

Lähdekokonaisuus, joka on kirjoitettu paperille, muistiinpanot ja kirjeet ovat historiikka rakentaessa keskeisimmät asiakirjat. Nämä ovat toiselta nimeltään kirjalliset *lähteet*. Muistiinpanot, yksityiset kirjeet tai muu aineisto, joka ei ole julkinen muodostavat *yksityisluonteisen kirjallisen lähteistön*. Julkaistut kirjat, julkilausumat, lentolehtiset ja viranomaisten tekemät asiakirjat ovat *julkista kirjallista lähteistöä*. Asiakirjat ovat historian tutkimukselle lähes aina se tärkein lähde. Tyypillisimpiä historiikkien lähteinä käytettäviä asiakirjoja ovat tilojen omistusta osoittavat asiakirjat, viranomaisten päätökset (esimerkiksi yhdistyksen säännöt), kokousten pöytäkirjat jne. Asiakirjat ovat luettavia ja yleensä vaivattomasti löydettävissä. (Katajala, 1990, 26.)

Pelkästään pöytäkirjojen varaan ei historiikka kannata rakentaa, sillä tällöin on vaarana luettelomaisuus. Muutenkin on vältettävä kronologisesti vuosittain etenemistä, kerrotaan vuosittaiset henkilövalinnat ja kokouksessa tehdyt päätökset – varsin ikävystyttävää luettavaa. Mieluiten voisi keskittyä kuvaamaan erilaisia tapahtumia ja sattumuksia, yhdistyksen varsinaisen toiminnan ja saavutusten kirjaamiseen. Tekstissä voi toki mainita pitkään luottamustoimissa vaikuttaneet henkilöt. Historiikin loppuun liitteeksi sopii hyvin luettelo kaikkien johtokunnan jäsenten ja puheenhohtajien nimistä. (Katajala, 1990, 122.)

4.3. Tärkeä dispositio

Selkeä ja luettava historiikki ei synny aloittamalla kirjoittamisen historiikin ensimmäisestä sanasta ja lopettamalla loppupisteeseen. Kirjoittamisella on oltava oma ennakkosuunnitelma samalla tavalla kuin koko historiikkihankkeella. Historiikille tehdään sisällysluettelo eli dispositio, jossa koko esitys on kirjoitettavien lukujen tarkkuudella jo jäseneltynä. Dispositiota valmisteltaessa on hyvä tutustua lähdeaineistoon. Ennen disposition laatimista ei kannata ryhtyä keräämään suurta määrää lähdeaineistoa, koska keruutyö voi mennä hukkaan, jos kerättyä aineistoa ei voidakaan käyttää itse historiikin lähteenä. Varsinaisen aineiston keruu on hyvä kohdentaa disposition painopisteiden mukaisesti. Parempi on kuitenkin kerätä aineistoa liikaa kuin liian vähän. Työdispositiossa tehdään valinnat siitä mitä historiikissa käsitellään ja mitkä jäävät ulkopuolelle. Historiikkiin ei voi ottaa mukaan kaikkia tapahtumia ja asioita, sillä sivumäärä on rajoitettu. Liian monen näkökulman mukaan ottaminen tekee tekstistä rön-syilevää, josta puuttuu jäntevyys. Historiikin tavoitteena on selkeyden ja luettavuuden parantaminen. Dispositiossa tulisi saada näkyviin eri aikakausien ja kokonaiskehityksen jäsentyminen. Jäsentelyllä saadaan lukijan mielenkiinto pysymään yllä. (Katajala, 1990, 27–28.)

Sisällysluettelon avulla lukija

- tietää millainen on kirjan juonikokonaisuus
- pystyy löytämään nopeasti halutun kohdan
- havaitsee miten ovat vuorovaikutussuhteet olennaisissa asioissa
- voi nähdä isot kokonaisuudet otsikoiden muodossa

(Kautovaara 1998)

Dispositioita laaditaan kahdella toisistaan eroavalla tavalla. Yksikertaisimmillaan dispositio on aikajärjestyksessä etenevä eli *kronologinen* luettelo tärkeimmistä menneisyyden tapahtumista tai aihepiireittäin eli *systemaattisesti* jaoteltu esitys esimerkiksi yhdistyksen toimintapiireistä. Kronologisessa jäsentelytavassa edetään historiallisessa ajassa, systemaattisessa taas lohkoittain kukin aihepiiri kerrallaan. Kronologinen jäsentely sopii parhaiten tapahtumasarjojen, etenkin poliittisen historian kuvaamiseen. Systemaattisessa jäsentelyssä on mahdollista käsitellä laajempia kokonaisuuksia, siksi se sopiikin kylähistoriikkeihin, joissa käsitellään menneisyyden eri osa-alueita, kuten

asutuksen historiaa, maanviljelyn kehitystä jne. Kummassakin jäsentelytavassa on omat huonot puolensa, sen takia näkeekin harvoin historiikkaa tai paikallishistoriaa, joka olisi toteutettu puhtaasti kummallakaan tavalla. Usein kummakin rakennemallin haittoja on pyritty vähentämään käyttämällä välimuotoa, jossa pääluvut on jaoteltu kronologisesti, kun taas alaluvut systemaattisesti. (Katajala, 1990, 30–32.)

4.4. Historiikin tekeminen

4.4.1. Kirjoittaminen

Historiikin kirjoittaja törmää ensimmäiseksi ongelmaan; otsikoiden keksiminen. Otsikoita on kahdenlaisia, alaotsikoita ja vapaamuotoisia otsikoita. Alaotsikko kertoo lyhyesti luvussa käsitellyt asiat. Yhden sanan otsikot eivät ole hyviä. Vapaamuotoiset otsikot ovat usein sitaatteja tai mukaelmia lauluista, runoista tai sananparsista. Vapaamuotoisen otsikon tehtävänä on luoda kevyttä tunnelmaa työlle ja tuoda esille aiheisto, josta ne on otettu. Otsikon ja tekstin välinen suhde on tärkeä. (Katajala, 1990, 131–132.)

Kirjoitettaessa historiikkaa on ratkaistava myös miten lähteet ilmoitetaan. Tieteellisissä teoksissa lähdeviitoitus on hyvin tarkkaa, kun taas harrastajan tekemässä työssä lähdeviitaukset on usein jätetty pois. Suorista lainauksista, valokuvista ja haastatteluilta on tekijäoikeuslain mukaan alkuperäislähde aina ilmoitettava. Historiikkiin tulevan lähdeviitoituksen pitää olla yhdenmukainen. Lähdeviitteestä on ilmentävä mikä asiakirja, haastattelu tai jokin muu on kyseessä sekä mahdollinen numero tai päivämäärä ja säilytyspaikka. Kun viitataan kirjallisuuteen, oikea tapa on ilmoittaa kirjailijan sukunimi, kirjan painovuosi ja sivun numero. Sanomalehdestä ilmoitetaan sen nimi, päivämäärä ja numero sekä kirjoittajan nimi. Lähdeviitteet tekstiin voidaan sijoittaa monella tavalla. Helpoin tapa on laittaa lähdeviite tekstin sisään virkkeen perään. Toinen tapa on tehdä lähdeviite sivun alalaitaan ja käyttää numeroa lähteen osoittamiseen. Tätä tapaa käytettäessä numerointi aloitetaan aina uudestaan mentäessä uudelle sivulle. Kolmas tapa on sijoittaa lähdeviitteet erikseen kunkin pääluvun loppuun, jol-

loin lähdeviitteiden numerointi juoksee pääluvun mukaisesti. Neljäs ja ehkäpä suosittelavin tapa historiikkeihin on sijoittaa kaikki lähdeviitteet koko työn loppuun ennen lähdeluettelo, jolloin numerointi juoksee pääluvun mukaan ja viitteiden väliin tulee päälukujen otsikot. Vaikka historiikkiin ei tulisikaan lähdeviitteitä, on lähdeluettelo kuitenkin välttämätön. Näin lukija pystyy näkemään materiaalin määrän. Lähdeluettelo tulee lähdeviitteiden jälkeen ennen liitteitä. (Katajala, 1990, 136–141.)

4.4.2. Historiikin julkaisu

On monta mahdollisuutta julkaista historiikki. Yksinkertaisinta on vain monistaa kirjoitettu teksti ja nittoa se vihkoseksi. Tämän tapaisen työn pikapainot tekevät edullisesti, haittapuolena on se että määrät jäävät pieniksi. Tällä tavoin tehdyt historiikit ovat tarkoitettu pienelle joukolla, ei julkisuuteen. Paras tapa on painattaa historiikki oikeaksi kirjaksi, joka on kallein menetelmä. Tämä tapa on ehdottomasti edustavin ja uhratulle työmäärälle saadaan palkinto. Suurella vaivalla koottua historiikkia ei kannata ”pilata” halvalla menetelmällä. Kirjapainossa painettavaan historiikkiin kannattaa pyytää painatustarjoukset 2-3 kuukautta ennen käsikirjoituksen valmistumista. Tällöin on oltava tiedossa melko tarkasti sivujen ja kuvituksen määrä. Alle 500–700 kappaaleen painosmääriä ei kannata teettää, mutta 1500 painosmäärä on jo melko suuri historiikille. Paperia valittaessa on huomioitava lujuus, läpinäkyvyys ja pinnan kiilto. Viimeiseksi kirjapainon kanssa sovitaan kirjan ulkoasusta; koko, paperilaatu, kannen laatu ja väri ja kirjasinmallit. Kirjasimien on oltava varsin kookkaita, koska vanhemmat lukijat eivät näe pientä ”pränttiä”. (Katajala, 1990, 142–148.)

4.4.3. Jälkityöt

Historiatyön julkisuus kannattaa aina hyödyntää. Historiikin tekeminen on aina hyvää pr-toimintaa yhdistykselle, seuralle tai kylälle. Työn julkistamistilaisuuteen kannattaa kutsua paikallislehtien edustajat. Paikallinen radio saattaa olla myös kiinnostunut. Historiikista voi tulla yhdistyksen oma ”tunnus”, jota käytetään vieraslahjana tai se annetaan uudelle jäsenelle. Historiikin kirjoittaminen on luovaa työtä ja se on hyvä tapa kehittää itseään ja opettaa hankkimaan tietoa. Kirjoittajalle voi avautua aivan uusia näkökulmia yhteiskuntaan ja kulttuuriin. Kyky ymmärtää tämän päivän tilannetta ja kehitystä saa menneisyyden avulla uusia laajempia näkökulmia, ei vain päiväkohtaisesti. Historiikin ja historiansa tutkimisen kautta ihminen, järjestön tai kylän jäsen voi oppia ymmärtämään oman asemansa nykyajan yhteiskunnassa ja ympäristönsä historiallisessa kehityksessä. Historiikin avulla ihminen saa selville asioita miten asiat ovat ennen olleet kun verrataan tähän päivään. (Katajala, 1990, 156–157.)

5. TYÖN AINEISTO JA MENETELMÄ

Tässä opinnäytetyössä käytetään aineistona Hevosjalostusliiton tuottamaa jo olemassa olevaa, valmista materiaalia; toimintakertomuksia, pöytäkirjoja, aikaisempia Eino Korhosen ja Raumo Naumasen tekemiä historiikkeja. Toinen tärkeä aineiston saanti tapa on käyttää menetelmänä teemahaastatteluissa saatua/kerättyä uutta materiaalia, jota ei ole mainittu toimintakertomuksissa eikä muissa painetuissa dokumenteissa vaan tieto on saatu ainoastaan haastatteleamalla henkilöä. Jalostusta käsittelevät teoriakirjat, ammattilehdet, opinnäytetyöt, kuvat ja muu painettu materiaali ovat päälähteenä opinnäytetyön kirjallista osiota tehdessä.

5.1. Valmis aineisto

Laadullisen tutkimuksen aineistona voidaan käyttää valmista muiden keräämää aineistoa, toiselta nimeltään sekundaariaineisto. Suurissa projekteissa tai muissa töissä on eduksi että löytyy analysoimatonta materiaalia, jota joutuu työstämään. Kerätessä tutkimusaineistoa, olisi syytä pyrkiä ekonomiseen ja tarkoituksenmukaiseen ratkaisuun: ei tarvitse kerätä itse aineistoa jokaisen ongelman ratkaisemiseksi, eikä opinnäytetyön arvo nouse tai laske sen mukaan miten aineisto on saatu kasaan. Tutkimusongelman joihinkin osiin vastauksen voi saada valmiin aineiston pohjalta; osaan ongelmista on haettava itse lisäaineistoa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 181.)

Valmiita tutkimuksen tietolähteenä olevia aineistoja on mahdollista ryhmitellä hieman toisistaan poikkeavasti. Kaikkia dokumenttimuotoja ei voida luokitella. Aineistojen viisi luokkaa:

- 1) Viralliset tilastot ja tilastorekisterit
- 2) Tilastotietokannat
- 3) Arkistojen materiaalit
- 4) Aikaisempien tutkimusten tuottamat materiaalit
- 5) Muut dokumenttiaineistot

(Hirsjärvi ym.2004, 182–184.)

Valmiita aineistoja käytetään kuitenkin aika vähän. Tähän lienee monia syitä, esimerkiksi seuraavanlaisia:

- Ei tiedetä, että valmiita aineistoja on jo olemassa omalla tutkimusalueella, myöskään ei ehkä osata käyttää omaa alaa koskevia tietolähteitä.
- Niitä saatetaan pitää työläinä, koska valmiita aineistoja on yleensä muokattava.
- Arastellaan ottaa yhteyttä laitoksiin tai henkilöihin, joilla on tutkimuksissa tarvittavaa aineistoa hallussaan.
- Tutkija haluaa itse päättää aineiston sisällöstä.
- Tutkijalla on halu kokeilla itsenäisesti jotain menetelmää ja hän haluaa osoittaa että hallitsee sen käytännössä.
- Tutkija haluaa olla lähellä tutkittaviaan ja haluaa olla mukana arkielämän tilanteissa. Kaikki itsenäisesti kerättävä aineisto ei kuitenkaan täytä tätä ehtoa.

(Hirsjärvi ym.2007, 184–185.)

5.2. Haastattelu tiedonkeruumenetelmänä

Haastattelu on siinä suhteessa ainutlaatuinen tiedonkeruumenetelmä, että siinä ollaan suorassa vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa. Tästä on sekä etuja että myös haittoja. Suurin etu lienee joustavuus aineistoa kerätessä, on myös muita etuja. (Hirsjärvi ym.2007,199.)

Tiedonkeruumenetelmän valinta tulee aina olla perusteltu, ei haastatteluakaan voi valita ilman että on pohtinut sen soveltuvuutta kyseisen ongelman ratkaisuun. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa haastattelu on kuitenkin päämenetelmä. (Hirsjärvi ym.2007,200.)

Haastattelun etu muihin tiedonkeruumuotoihin verrattuna on, että siinä voidaan säädellä aineiston keruuta joustavasti tilanteen edellyttämällä tavalla ja myötäillen vastaajia. Aiheiden järjestystä on mahdollista säädellä ja on enemmän mahdollisuuksia tulkitta vastauksia kuin esimerkiksi postikyselyssä. Haastattelu valitaan yleensä seuraavista syistä:

- 1) Kun halutaan korostaa että ihminen on tutkimustilanteessa subjekti. Ihminen on tutkimuksessa merkityksiä luova, aktiivinen osapuoli.
- 2) Kysymyksessä on vähän kartoitettu, tuntematon alue.
- 3) Vastajaan eleet ja ilmeet on mahdollista nähdä. Haastateltavalla on tilaisuus kertoa itsestään ja aiheestaan laajemmin kuin tutkija voisi tietää.
- 4) Tiedetään jo ennakolta, että tutkimuksessa tulee vastauksia monitahoisesti.
- 5) Halutaan selventää saatavia vastauksia.
- 6) Halutaan syventää saatavia tietoja. Voidaan tarvittaessa pyytää perusteluja esitetyille mielipiteille.
- 7) Halutaan tutkia arkoja tai vaikeita aiheita.

(Hirsjärvi ym.2007,200–201.)

Laadullisen tutkimusmenetelmän tutkimushaastattelumuotoja ovat lomakehaastattelu, teemahaastattelu ja lomakehaastattelu. (Vilkka 2005, 101.)

Teemahaastattelu lienee yleisimmin käytetty tutkimushaastattelun muoto, toiselta nimeltään puolistrukturoitu haastattelu. Tässä haastattelumuodossa tutkimusongelmasta poimitaan keskeiset aiheet tai teema-alueet, joita tutkimushaastattelussa olisi välttämättömä käsitellä, jotta ongelmaan saadaan vastaus. Teemojen käsittelyjärjestyksellä ei ole väliä. Tavoitteena on että vastaaja voi antaa kaikkiin teema-alueisiin oman kuvuksensa. (Vilkka 2005, 101–102.)

6. OPINNÄYTETYÖN PROSESSIN KUVAUS

6.1. Rajaus ja pituus

Pohjois-Savon Hevosjalostusliiton historiaan mahtuu paljon pieniä ja suuria tapahtumia, päätöksiä ja määräyksiä. Suurimmista voisi mainita uuden raviradan rakentaminen, jonka rakentamisesta, tarpeellisuudesta ja sijoituspaikasta käytiin neuvotteluja koko 1970-luku. Hevosten kasvatus oli aivan 1900-luvun alussa lapsen kengissä; hevosia ei harjattu taikka pesty, kavioiden hoito oli pahasti retuperällä ja lisäksi hevoset olivat huonosti ruokittuja. Ravipuolella hevoset ovat tehneet koko ajan parempia tuloksia ja lämminveriravureiden mukaantulo 1970-luvulla mullisti ravitoiminnan.

Ilman aikaisempia historiikkeja olisi ollut melkein pä mahdotonta rajata pois niitä tapahtumia, jotka eivät olleet niin tärkeitä Hevosjalostusliitolle. Toimintakertomuksissa on lueteltu joka vuosi tärkeitä tuloksia ravipuolella ja näyttelyissä hevoset ovat saaneet valioluokan merkkejä. Haastattelut toivat vielä paljon uutta asiaa ja tapahtumaa esille, mitä ei ollut itse toimintakertomuksissa. Eino Korhonen, yksi haastateltavista ja liiton pitkäaikainen toiminnanjohtaja sanoi että voisin hyvin käyttää hänen tekemiään historiikkejaan työn pohjana. Liiton viimeinen 90-vuotinen historiikki on myös tiivistelmä aikaisemmista historiikkeista, johon on lisätty/päivitetty esimerkiksi jos on ravipuolella tullut uusia ennätyksiä. Korhosen tekemissä historiikkeissa on kerrottu kaikki ydinasiat ja tapahtumat selkeästi ja tarkasti, hän painotti myös että kirjoitetut tiedot ovat varmasti oikeita, koska ne on poimittu suoraan hallituksen pöytäkirjoista.

Historiikin pituudeksi tuli lopulta 50 sivua. Historiikki taitettiin siten, että yhdellä sivulla on aina kaksi palstaa. Kun teksti on pätkitty kahteen palstaan, tekstiä on helpompi lukea kuin yhtä pitkää kappaletta. Kuvien hankkiminen oli vaikeaa, koska historiikki julkaistaan myös internetissä, niin kuvia ei voi hankkia ihan mistä tahansa. Historiikki on raportin liitteenä (LIITE 5).

6.2. Teemahaastattelut

Tutkimuksessa tehtiin myös haastattelu, joka on muodoltaan laadullinen teemahaastattelu. Haastattelun pääryhmäkysymykset löytyvät LIITE 4.

Haastateltavat henkilöt:

- 1) Eino Korhonen, liiton pitkäaikainen toiminnanjohtaja
- 2) Kauko Kauhanen, Hevosjalostusliiton puheenjohtaja ja Suomen Hippoksen hallituksen jäsen
- 3) Pauli Vehviläinen, Rahvon ja Otuksen laitumien pitkäaikainen hoitaja
- 4) Raumo Naumanen, Savon Hippoksen puheenjohtaja

Historiikin teossa yksi tärkeä pääpaino on haastatteluissa, koska mukana olleet ihmiset tietävät ja muistavat paljon enemmän ja tarkemmin kuin mitä virallista tekstiä toimintakertomukseen on painettu. Toiseksi on vaarana että työstä tulee yksipuolinen, jos vain luotetaan sokeasti arkiston tietoihin. Keskeisiä henkilöitä jututtamalla selkiytyy itsellekin moni asia, joka on jäänyt epäselväksi toimintakertomuksien pohjalta. Arkistoja tutkimalla ei kaikki tarvittava tieto välttämättä edes löydy.

Pohjois-Savon Hevosjalostusliiton historiikin haastatteluihin valitsin henkilöt toimintakertomusten pohjalta tehdyn edellisen historiikin tietojen pohjalta, jonka sain käsiini heti ensimmäisessä kokouksessa joulukuussa 2007. Eino Korhosen haastattelemineen oli kuitenkin jo alusta saakka itsestään selvää, jota toiminnanjohtaja Hannu Ala-Korpi myös painotti. Tästä tuli hyvin selville ketkä ovat kuuluneet liiton johtoportaan ja näin ollen tietoa varmasti löytyisi. Halusin haastatella eri tehtävissä toimineita henkilöitä. Esimerkiksi Pauli Vehviläisen vastuualueena olivat varsalaitumien hoito- ja valvontatyöt. Näin työhön tuli monenlaisia näkökulmia. Kysymyksissä oli eri osa-alueita, teemoja riippuen ketä oli sillä hetkellä haastatteluvuorossa. Suunnittelin kysymykset sen mukaan ketä henkilöä haastattelin; Vehviläisellä oli paljon tietoa laitumista, Korhosella oli tietoa kaikesta toiminnan osa-alueista kuin myös Naumasella, Kauhasen haastattelussa keskityin hevosjalostusliiton nykyajan toimintaan ja hallituksen tehtäviin.

Haastateltaviin henkilöihin otin yhteyttä monta viikkoa ennen suunniteltua haastatteluviikkoa. Yhteystiedot sain toiminnanjohtaja Hannu Ala-Korvelta. Valitsin soittotajaksi 9-16 välisen ajan, koska olisi varmaa että tällöin puhelin olisi päällä ja aika olisi sopiva. Ensiksi esittelin itseni ja kerroin mistä on kyse. Tämän jälkeen kysyin kohteliaasti suostuisiko henkilö henkilökohtaiseen haastatteluun.. Neljässä tapauksessa vastaus oli myönteinen. Olin suunnitellut että haastattelen viittä henkilöä, joista yksi olisi ollut Olavi Kumlin, mutta hän kieltäytyi vedoten, ettei hänellä ollut aikaa. Viimeiseksi kysyin voisinko tulla vierailulle henkilön kotiin vai etsisinkö toisen paikan haastattelua varten.

6.2.1. Pauli Vehviläinen

Maanantaina 22.09.08 kävin vierailulla Pauli Vehviläisen luona Vehmersalmella, joka sijaitsee noin 20 kilometriä Kuopiosta Joensuuhun päin. Pauli Vehviläinen oli laidunhistorian yksi pitkäaikaisimmista hoitajista. Hän toimi yli 20 vuotta Rahvon ja Otuksen orivarsalaitumien hoitajana. Paulilta sain runsaasti tietoa orivarsalaitumista ja kulkuvälineistä, joilla varsoja on viety eri saarille. Vehviläinen oli puhelias ihminen ja minun ei tarvinnut erikseen alkaa kyselemään laitumia koskevia tietoja, kun jo vastaus oli puheen sorinan joukosta jo tullut; ainoaksi tehtäväksi jäi huolehtia että tieto tuli kirjoitetuksi.(Vehviläinen 2008.)

6.2.2. Eino Korhonen

Torstaina 25.09.08 kävin vierailulla Eino Korhosen luona Kuopion Neulamäessä. Eino Korhonen oli Hevosjalostusliiton pitkäaikaisin toiminnanjohtaja ja sihteeri. Hän aloitti vuonna 1.4.1965 työskentelyn liiton parissa ja eläkkeelle Korhonen jäi vuonna 1992 eli oli melkein 30 vuotta yksi tärkeä voimahahmo Hevosjalostusliiton pyörittämisessä. Hän oli myös ensimmäinen Sorsasalon Ravirata Oy:n toimitusjohtaja. Hänellä oli todella paljon materiaalia kaikista tapahtumista ja kilpailuista. Korhosella riitti tietoa kaikista Hevosjalostusliiton tapahtumista, jotka olivat tapahtuneet hänen ollessaan yksi liiton johtohenkilö. Keskustelu pyöri enemmän uuden raviradan ympärillä,

mikä on luonnollista, sillä olihan se liiton tärkein hanke melkein kymmenen vuotta. Täytyy tunnustaa että itse en ollut oikein hyvin valmistautunut haastattelutilanteeseen, koska Korhonen olisi halunnut suurempia kysymyksiä, ettei keskustelu olisi rönsyillyt niin paljoa ja sekoittanut jo muutenkin laajaa ja tapahtumarikasta Hevosjalostusliiton historian sarjaa. Tähän olisi auttanut lukemalla huolellisemmin Eino Korhosen tekemä 80-vuotis historiikki, jossa kaikki keskeiset tiedot mainitaan. Korhonen on tehnyt myös monta aikaisempaa historiikkia. (Korhonen 2008.)

6.2.3. Raumo Naumanen

Saman päivän iltapäivällä olin sopinut haastatteluajan Raumo Naumaseen kanssa. Hän halusi tavata muualla kuin kodissaan, joten tapaamispaikaksi hänen kanssaan sovimme kauppakeskus Kolmisopin, joka sijaitsee aivan Kuopion keskustan tuntumassa. Raumo Naumanen on toiminut Hevosjalostusliiton yhden jäsenseuran; Savon Hippoksen puheenjohtajana vuodesta 1995 lähtien. Hän on ollut vähän kuin ”sivusta katsoja” eikä ole osallistunut merkittäviin tapahtumiin, joten hän ei enää osannut lisätä Korhosen tiedonantoon mitään uutta tietoa. Naumanen on kuitenkin koontanut Hevosjalostusliiton viimeisen 90-vuotis historiikin, jonka sain myös häneltä ja Savon Hippoksen 100-vuotis historiikin. (Naumanen 2008.)

6.2.4. Kauko Kauhanen

Maanantaina 29.9.08 kävin Kauko Kauhasen luona Iisalmen Koljonvirralla. Hän on toiminut Hevosjalostusliiton johtokunnan puheenjohtajana vuodesta 1992 alkaen ja hoitaa edelleen samaa tehtävää. Aiemmin hän on toiminut Iisalmen Hevosystäväinseuran puheenjohtajana. Kauhanen toimii vielä liiton puheenjohtajan toimen lisäksi Ylä-Savo Hippoksen vetäjänä. Kauko Kauhanen on koko elämänsä ollut innokas hevosharrastaja ja hevoset ovat olleet ennen siinä ”sivussa” mutta nyt hän treenaa ravi- puolella ihan täyspäiväisesti yhdessä poikiensa kanssa. Puitteet hevosten pidolle pihapiirissä ovat loistavat; laajat peltoaukeat, jotka päättyvät vesistön rannalle. Hänen

kanssaan puhuimme Hevosjalostusliiton palveluista eli rekisteröinnistä, neuvontatyöstä sekä liiton nykyisistä kilpailuista.(Kauhanen 2008.)

6.3. Hevosjalostusliiton arkisto

Pohjois-Savon Hevosjalostusliitto on säilyttänyt kaikki vuosikertomukset, pöytäkirjat ja muut tärkeät paperit hyvin tunnollisesti. Esimerkiksi vuosikertomukset on tehty jokaisesta toimintavuodesta aina ensimmäisestä vuodesta lähtien ja ne ovat säilyneet todella hyväkuntoisina. Ensimmäiset olivat paksuja, mutta teksti oli tiheämmin kirjoitettu ja kirja oli pienemmän kokoinen kuin myöhemmät. Lisäksi vuosikertomukset on yhdistetty aina yhtä vuosikymmentä käsittäväksi kirjaksi, mikä on mielestäni hienosti tehty, ettei mikään tärkeä paperi pääse hukkumaan. Kun katsoo 1910–1915 luvun vuosikertomuksia, näkee että toiminta on ollut suhteellisen rauhallista kun osa vuosista on yhdistetty saman kansien sisälle, esimerkiksi vuodet 1916–1919. Yksittäisten vuosikertomusten paksuus vaihteli aika ajoin; ensimmäisissä vuosikertomuksissa oli mukana paljon kuvia maakunnan hevosista; tammoista ja oreista sekä tarkkoja tietoja, mikä vuoksi vuosikertomukset olivat paksuja, vaikka parikin vuotta oli yhdistetty saman kertomuksen kansien sisälle. Vuosikertomukset on yhdistetty pariaksi isoksi kirjaksi, joita oli helpompi siirrellä paikasta toiseen ja lukeminenkin oli helpompaa; katsoi vain vuosilukua kyljestä ja oikea toimintakertomus löytyi saman tien.

Toimintakertomukset tekee aina joku keskeinen henkilö Hevosjalostusliitossa. Yleensä tämä henkilö on hallituksen puheenjohtaja tai toiminnanjohtaja. Joka tapauksessa henkilöllä, joka kirjoittaa toimintakertomuksen pitää olla tietoa liiton sisällä päätetyistä asioista ja mitä tapahtumia maakunnassa vuoden aikana on ollut sekä järjestetty.

Sain kaikki toimintakertomukset itselleni, kun kävin keväällä 2008 Hevosjalostusliiton toimistolla. Sain pitää toimintakertomukset niin kauan kuin työn tekeminen sitä vaati. Olisikin ollut hankalaa, jos kertomukset olisivat olleet liiton säilytyksessä; matkoja olisi kertynyt aika paljon.

Toimintakertomusten sisältö on muuttunut jonkin verran vuosien aikana. Ensimmäisiin toimintakertomuksiin oli myös liitetty luettelo kantakirjaan otetuista tammoista. Tässä on esimerkkinä vuoden 1951 toimintakertomuksen sisältö:

1. LIITON ALUE JA JÄSENET, 2. LIITON JOHTOKUNTA JA TOIMIHENKILÖT, A. Johtokunta, B. Palkintolautakunnat, C. Edustajat, D. Tilintarkastajat, E. Virkailijat, F. Kunniajäsenet, G. Kunnianosoitukset, 3. LIITON TOIMINTA, A. Kokoukset (Edustajiston kokous, Johtokunnan kokoukset) B. Näyttelyt (Valtion orinäyttely, Oriiden jälkeläisnäyttelyt, Tamma- ja varsanäyttelyt) C. Kilpailut, D. Jäsenseurojen toiminta, E. Siitosoriit, F. Kurssit, G. Liiton orivarsalaitumet, H. Hevosshuutokaupat, I. Sihteeri-neuvojan toiminta, Yhteenveto liiton tileistä, Tilintarkastajien lausunto. Taulukot: Yhteenveto Pohjois-Savon Hevosjalostusliiton toiminnasta, näyttelyselostus, astutettujen tammojen ja syntyneiden varsojen luvut, ja Jäsenyhdistysten toiminta. Eli hyvin tarkasti kaikki vuoden aikana tapahtunut oli myös kirjattu muistiin.

6.4. Tekstin kirjoittaminen

En aloittanut historiikin kirjoittamista tietokoneelle ennen kuin olin varma miten kirjoitan ja mistä asioista. Paperiversioita tein todella monta vuoden aikana ja minulla on muutenkin tapana kirjoittaa asiat ensin paperille, josta ne on helppo siirtää tietokoneelle. Historiikin sisällys eli tuleeko siihen asioita koko 100 vuotuisen historian ajalta vai pelkästään kymmenen viimeisen vuoden tapahtumat; muuttui moneen kertaan vuoden aikana. Helmikuun 2008 suunnitelmaseminaarista aina saman vuoden joulukuun palaveriin saakka oli selvää että tekisin koko ajalta ja haastatteluita tehdessä otin tämän linjan. Joulukuun palaverissa ohjaajat tulivat siihen tulokseen että aika ei tule riittämään ja päädyttiin tarkastelemaan viimeistä kymmentä vuotta 1997–2007. Näin ollen muu teksti olisi samaa kuin 90-vuotisessa historiikissa ja siihen liittäisin viimeisen vuosikymmenen tapahtumat. Otsikoita kuitenkin muuttelin uuteen uskoon.

Ensimmäinen versio historiikin sisällysluettelosta:

HEVOSSIITOSYHDISTYSTEN LIITTO SYNTYY

ALKOI OPISKELU HEVOSTEN HOIDOSTA

Neuvontatyö

Kengityskoulusta apu kavioiden hoitoon

ORIVARSALAITUMISTA ORIEN ”KASVATTAJA”

Varsojen kuljetus saariin

NÄYTTELYTOIMINTA ON AINA OLLUT VILKASTA

Tamma- ja varsanäyttelyt

Valtion Orinäyttelyt

Maatalousnäyttelyt

RAVIURHEILULLA VAHVAT PERINTEET POHJOIS-SAVOSSA

Paljon valtakunnallisia ravitapahtumia (Kuninkuusravit, Haasteajot, Jääravit)

Uusi ravirata Kuopioon – hanke

Neuvottelut kestivät 7 vuotta

Radan suunnittelu Maneruksen tehtäväksi

Osakeyhtiö Kuopion Ravirata

Avajaisravit 13.7.1980

Hevosjalostusliitto ravitoiminnan johtoon

HEVOSTALOUSSÄÄTIÖ SAA LIITON OMAISUUDEN

RATSUJEN JA PONIEN MÄÄRÄ MONINKERTAISTUI 1990-LUVULLA

LIITON JÄSENYHDISTYKSET JA SEURATOIMINTA

**LIITON TOIMIHENKILÖT JA MUUT KESKEISET VAIKUTTAJAT 1907–
2007**

POHJOIS-SAVON ALUEEN KRUUNUORIIT

LAITUMIEN VAHTIMESTARIT 1912–2007

Vuodenvaihteessa tulin itse kuitenkin toisiin ajatuksiin että olisi helpompi kertoa tapahtumista aina jaksoittain ja otin periodiksi aina yhden toimintakertomuksia käsittävän kirjan. Eli tekisin historiikin koko toiminta-ajasta. Näin ollen jaksoja muodostui yhteensä seitsemän kappaletta: 1907- 1926, 1927–1945, 1946–1951, 1952–1968, 1969–1980, 1981–1990 ja 1991–2007+2008. Lisäksi olisi järkevää kirjoittaa erikseen

omaksi luvuksi liiton perustaminen. Sitten suunnittelin että kirjoittaisin oman kappaleen orivarsalaitumesta ja miten niissä on ollut varsoja vuosien aikana sekä omat kappaleet omistaisin raveille ja suomenhevoselle. Historiikin loppuun tulisi ensimmäisen version tapaan luettelo liiton toimihenkilöistä. Esitin tämän idean Hannu Ala-Korvelle ja hän oli täysin samaa mieltä että 10-vuotisesta historiikista olisi tullut aika lyhyt. Sovimme myös että liittäisin historiikkiin vähän tulevia tapahtumia, joista hän lähettäisi tietoa. Ongelmaksi esitin, ettei historiikista voisi tulla kovin paksua teosta.

Tämän jälkeen historiikin kirjoitusprosessi alkoikin lentämällä. Ensin kirjoitin toiminnan kehityksen periodit, vähän oli hankaluuksia että mitä asioita kerron siinä ja mitkä tulevat muihin kappaleisiin; esimerkiksi mitkä asiat mainitsen vanhan raviradan vaiheista ja mitkä tulevat ravirata-osioon. Otsikoita ja ideoita siitä mitä muita osioita historiikkiin tulee, muodostui sitä mukaa, kun kirjoitin tekstiä. Tein historiikin vähän väärällä tavalla, kun ensin olisi pitänyt tehdä sisällysluettelo ja sitten vasta alkaa kirjoittaa tekstiä. Historiikkiin tuli lopulta paljon enemmän osioita, kuin mitä ensin suunnittelin.

6.5. Kuvat

Historiikki julkaistaan internetissä, joten sieltä otetut kuvat, vaikka olisi kuvaajan lupa, eivät ole painokelpoisia. Historiikkiin tulevien kuvien hankkiminen vaati paljon aikaa ja mietintää. Tekijänoikeus velvoittaa muiden ottamia kuvia ja itsellä ei ole juuri ravipuolen kuvia. Kuitenkin historiikki vaatii valokuvia, koska muuten se olisi aika kuivaa luettavaa, eikä sitä ei jaksaisi lukea loppuun saakka. Kuvat tuovat kerrottuun asiaan selvyyttä ja esimerkiksi se millaisella paatilla varsat viedään saarille, on kuvata paljon helpompi hahmottaa kuin sama selostus tekstin muodossa.

Pohjois-Savon Hevosjalostusliiton edellisessä Raumo Naumasen tekemässä historiikissa on paljon hyviä kuvia, joita laitoin myös tähän työhön, koska teoksessa on hyvin pitkälle samat asiat kuin aikaisemmassa historiikissa. Sain häneltä myös sellaisia kuvia, joita ei ole hänen tekemässään historiikissa. Hevosjalostusliiton perustajasta Arvid Alopaeusesta oli itsestään selvää laittaa edes yksi kuva, sekä myös Eino Korhoses-

ta ja Kauko Kauhasesta, joka omistaa historiikin kannen kuvan hevosen Santeri Dahlian. Tämä hevonen on varsin kuuluisa Pohjois-Savossa, koska on ainoana hevosena Suomessa voittanut kolme kertaa ravikuninkuustittelin 2000-luvulla. Markku Saastamoisen toimittama Suomenhevonen-tietokirja ja Liinaharja-suomenhevosen taivalkirja ovat olleet hyvä kuvien lähde. Mika Lehtinen ja Ala-Keiteleen Hevosystäväinseura antoivat luvan käyttää omia valokuviaan ja molemmat tahot lähettivät lisää kuvia sähköpostiin. Kuopion kulttuurihistorialliselta museolta sain muutaman hyvän kuvan käyttööni. Yksi kuva on Suomen Työtehoseuralta ja Otavan kuva-arkistosta. Kaksi kuvaa on Hevosurheilun kuva-arkistosta.

7. YHTEENVETO

7.1. Historiikin pohdinta

Historiikin tekeminen on ollut haastava projekti, mutta samalla se on myös opettanut paljon. Oli todella mielenkiintoista uppoutua 1900-luvun alkuvuoden tapahtumiin; miten maailma on silloin pyörinyt. Hevosjalostusliiton toiminta on aika radikaalisesti muuttunut, kun verrataan nykyajan toimintaa perustamisen aikaiseen toimintaan. Alkuaikoina keskityttiin suomalaisen työhevosen jalostamiseen, miten saadaan kestävä ja hyvä työhevosenrotu. Nykyään suomenhevosen kasvatuksessa ravipuoli on pääosassa, sillä yli 75 % suomenhevosista juoksee raveissa.

Historiikkihankkeen haastavin kohta oli kirjoittamisen aloittaminen. Olin tehnyt jo monta eri versiota sisällysluettelosta, mutta sen saaminen paperille olikin vaikeaa. Kirjoittamisen aloitus viivästyi myös sen tähden, kun ensin oli puhe että teen koko ajalta sitten suunnitelma muuttui 10 vuoden ajanjakson kirjoittaminen. Tämä hämäsi kovasti, kun suunnittelin sisällysluettelo. Lopulta päätin tehdä koko ajalta, vaikka se vaatikin enemmän aikaa ja kirjoittamista. Työstä tulisi ainakin kunnollinen, jos siinä olisi kuvaus kaikista Hevosjalostusliiton vaiheista. Olin kuitenkin lupautunut tekemään historiikin niin olisi ollut väärin vain kopioida muutellen edellistä historiikin tekstiä ja oma osuus olisi ollut vain viimeinen vuosikymmen. Siitä olisi tullut myös varsin sekava, kun halusin työhön myös suomenhevosta koskevan osa-alueen.

Selailin muiden tekemiä historiikkeja ja niistä lähti ajatus tehdä periodeja eri vuosikymmenistä. Tästä työ alkoi luistaa varsin hyvin. Sitä mukaa, kun kirjoitin jaksoelostuksia tuli ideoita mitä muuta historiikkiin tulisi. Tein historiikkiä työtä väärällä tekniikalla, kun ensin olisi pitänyt tehdä sisällysluettelo ja sitten vasta alkaa kirjoittaa. Kuitenkin omasta mielestäni käyttämäni tapa oli hyvä ja tuottava. Jos olisin ensin miettinyt runkoa, tekstin tuottaminen olisi siirtynyt ja siirtynyt. Sen huomasin ensimmäistä versiota tehdessäni, jolloin keskityin viimeisen vuosikymmenen tapahtumiin. Tällöin mietin monta viikkoa vain otsikoita ja selailin Pohjois-Savon Hevosjalostusliiton toimintakertomuksia, aikaa meni tuolloin hiukan hukkaan. Otsikot tulivat kuin itsestään, kun työn sisältö oli tiedossa.

7.2. Luetettavuus

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa reliabelius ja validius voidaan tulkita monella eri tavalla. Termit sekoitetaan usein kvantitatiiviseen tutkimukseen, josta käsitteet ovat peräisinkin, mutta niiden käyttöä pyritään välttämään. Voidaan aiheellisesti ajatella että ihmistä ja kulttuuria koskevat kuvaukset ovat ainutlaatuisia, ei ole kahta samantilaista tapausta, joten luettavuuden ja pätevyyden arvioinnit eivät tule kysymykseenkään (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 227.)

Kuitenkin kaikissa tutkimuksissa luettavuutta ja pätevyyttä tulisi arvioida edes jollain tavalla, vaikka virallisia termejä ei haluisi käyttää. Laadullisia tutkimuksia lukiessa voidaan todeta, että tutkija on pohtinut tarkasti, miten kertoa lukijoille mitä tutkimuksessa on tapahtunut ja miten saatuun tulokseen on päädytty. Laadullisessa tutkimuksessa henkilöiden, paikkojen ja tapahtumien kuvaukset ovat ydinasioita. Validius merkitsee kuvauksen ja siihen liitettyjen selitysten ja tulkintojen yhteensopivuutta. Voidaan kysyä: sopiiko selitys kuvaukseen eli voidaanko selitykseen luottaa? (Hirsjärvi ym. 2007, 227.)

Tutkimus on luettava, kun tutkija on selostanut tarkkaan tutkimuksen toteuttamisen. Tarkkuus koskee tutkimuksen kaikkia vaiheita. Se miten aineisto on tuotettu, tulisi kertoa selvästi ja tarkasti. Haastattelu- ja havainnointitutkimuksessa kerrotaan olosuhteista ja paikoista, joissa aineistot kerättiin. Haastatteluihin käytetty aika, mahdolliset häiriötekijät ja virhetulkinnat haastattelussa sekä tutkijan oma itsearviointi tilanteesta tulisi kertoa myös. (Hirsjärvi ym. 2007, 227.)

LÄHTEET

Painetut lähteet

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13.painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi

Katajala, K. 1990. Historiikin kirjoittajan opas. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Laine, P., Lindgren, U & Saastamoinen, M. (toim.) Hevonen 2001-tietoa hevoskasvatuksesta ja –urheilusta. Suomen Hippos r.y., Suomen Ratsajainliitto r.y., MTTK:n hevostalouden tutkimusasema. 2.painos. Noormarkku: Nelostuote Ky

Saastamoinen, M. (toim.) 2007. Suomenhevonen. 2.painos. Suomen Hippos ry. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino

Ticklén, M. (toim.) 2006. Tutustu Suomenhevoseen. Maa- ja metsätalousministeriö. Forssa: Forssan kirjapaino

Vilkkä, H. 2005. Tutki ja kehitä. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Tammi

Painamattomat lähteet

Hevosjalostusliittojen yhteinen internetportaali. [Viitattu 04.11.08] Saatavissa: <http://www.hevosjalostusliitot.fi/portaali/fi/index.php>

Hyypä, S., Mäenpää, M., Peltonen, T., Saastamoinen, M & Välimäki, T. 2005. Hevosaines-tietopaketti. Hevosalan yrittäjyyden kehittämishanke Laurea-ammattikorkeakoulu, Hyvinkää: SP-paino Oy. [Viitattu 28.10.08] Saatavissa: <http://www.hevosyrittaja.fi/Hevosaines.asp?LID=35>

Hölttö, A. 1998. Kuvat ja www. [Viitattu 21.4.09] Saatavissa: <http://www.digicamera.net/armi/w3kurs/w3kurs.htm>

Kauhanen, Kauko. 2008. Pohjois-Savon Hevosjalostusliiton puheenjohtaja. Haastattelu 29.9.08. Iisalmi

Kautovaara, P.1998. Opas historiikin tekijöille. Internet julkaisu [Viitattu 28.01.09] Saatavissa:<http://www.internetix.fi/opinnot/opintojaksot/0viestinta/kirjantekija/>

Korhonen, Eino.2008. Eläkkeellä oleva Pohjois-Savon Hevosjalostusliiton toiminnanjohtaja. Haastattelu 25.09.08. Kuopio

Mäenpää, M. 2004. NGH-NYTT Pohjoismainen kotieläingenipankki nro3/2004,s11–12[Viitattu30.10.08]Saatavissa: <http://www.nordgen.org/ngh/download/ngh-nytt3-2004-finsk.pdf>

Naumanen, Raumo.2008. Savon Hippoksen puheenjohtaja. Haastattelu 25.09.08. Kuopio

Naumanen, R. 1997. Pohjois-Savon Hevosjalostusliitto r.y. 1907–1997 historiikki

Pohjois-Savon Hevosjalostusliitto[Viitattu 28.2.09] Saatavissa:
<http://www.hevosjalostusliitot.fi/pohjoissavo/fi/index.php>

Pohjois-Savon liitto.2009. [Viitattu 05.02.09] Saatavissa: www.pohjois-savo.fi

Pohjois-Savon Hevosjalostusliiton toimintakertomukset 1907–2008

Suutari, A. 2007. Suomenhevosen nykytila ja tulevaisuus ravurina. Opinnäytetyö. Hämeen ammattikorkeakoulu. [Viitattu 28.10.08] Saatavissa:
http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/HAMKJulkisetDokumentit/Koulutus/Koulutusohjelmat/maaseutuelinkeinot/Portletit/Maaseutuelinkeinojen_kon_portletit/suutari.pdf

Suomen Hippos ry [Viitattu 30.10.08] Saatavissa: www.hippos.fi

Timlin, J.2000. Suomenhevosen jalostushistoria- yhteiskunnan muutosten vaikutukset suomenhevosen jalostuksen ja tyyppin kehittymiseen. Rovaniemen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Opinnäytetyö

Vehviläinen, Pauli.2008. Eläkkeellä oleva Pohjois-Savon Hevosjalostusliiton pitkäaikainen laitumien hoitaja. Haastattelu 22.09.08. Kuopio

LIITE 1

Hevosjalostusliitot Suomessa

1. Etelä-Pohjanmaan Hevosjalostusliitto
2. Etelä-Suomen Hevosjalostusliitto
3. Hämeen Hevosjalostusliitto
4. Kainuun Hevosjalostusliitto
5. Keski-Pohjanmaan Hevosjalostusliitto
6. Keski-Suomen Hevosjalostusliitto
7. Kymen-Karjalan Hevosjalostusliitto
8. Lapin Hevosjalostusliitto
9. Mikkelin Hevosjalostusliitto
10. Nylands Läns Hästavelsförbund r.y.
11. Pohjanmaan Hevosjalostusliitto
12. Pohjois-Karjalan Hevosjalostusliitto
13. Pohjois-Savon Hevosjalostusliitto
14. Satakunnan alueen Hevosjalostusliitto
15. Svenska Österbottens haf
16. Varsinais-Suomen Hevosjalostusliitto

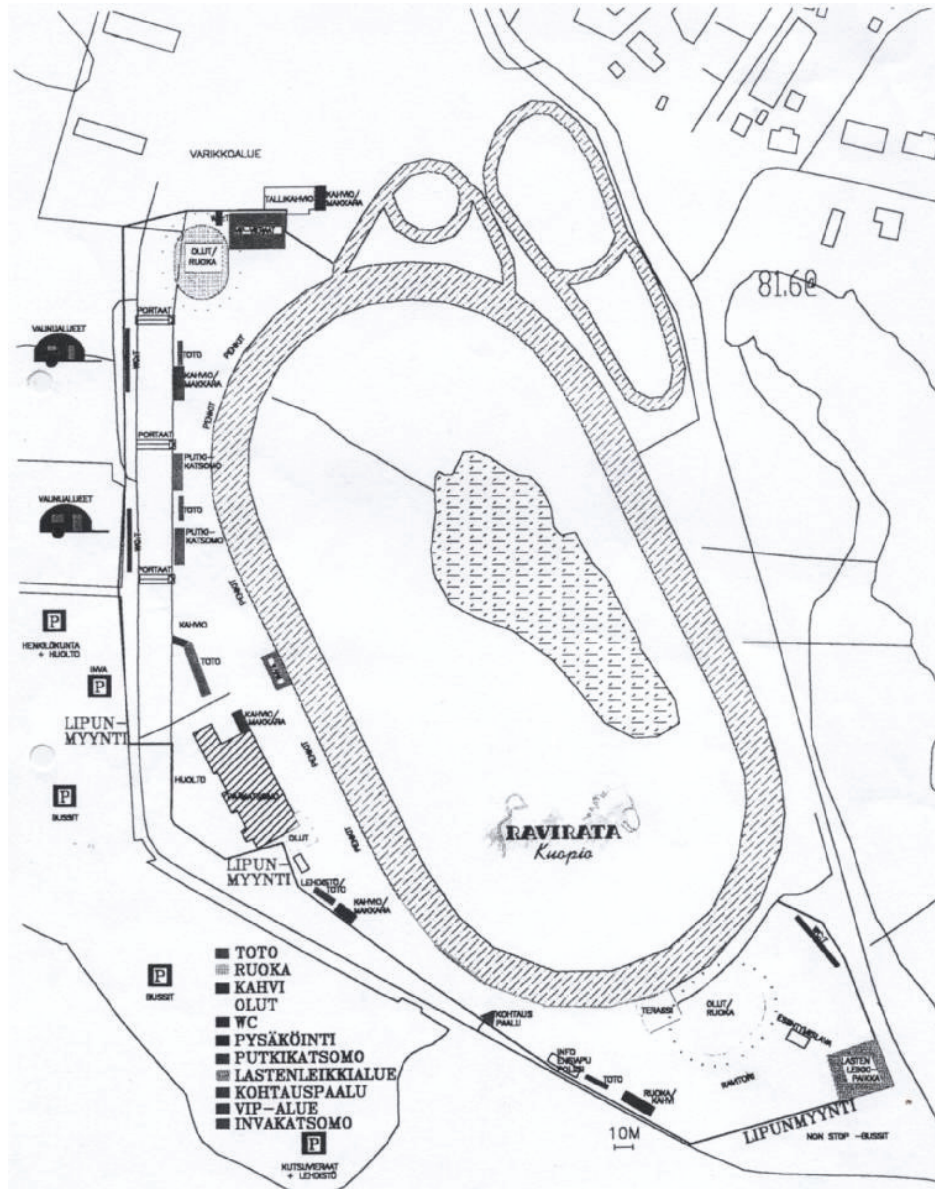
LIITE 2

Pohjois-Savon Hevosjalostusliiton jäsenseurat vuonna 2008

1. Iisalmen Hevosystäväinseura
2. Kaavin Hevosystäväinseura
3. Karttulan Hevosystävät
4. Keitelelen Hevosystäväinseura
5. Kiuruveden Hevosystäväinseura
6. Lapinlahden Hevosseura
7. Kuopion Läänin Hevosenomistajainyhdistys (Pohjois-Savon Hevosenomistajat ry)
8. Leppävirran Hevosystäväinseura
9. Maaningan Hevosseura
10. Muuruvesi - Juankosken Hevosseura
11. Nilsiäin Hevosystäväinseura
12. Pielaveden Hevosystäväinseura
13. Pohjois- Savon Ravinaiset
14. Rautalammin Hevosystäväinseura
15. Rautavaara - Säyneisen Hevosystäväinseura
16. Riistaveden Hevosystäväinseura
17. Savon Hippos
18. Siilinjärven Hevosystäväinseura
19. Sonkajärven Hevosystäväinseura
20. Suonenjoen Hevosystäväinseura
21. Tervo - Karttulan Hevosystäväinseura
22. Tuusniemen Hevosystäväinseura
23. Varkaudenseudun Hevosystäväinseura
24. Varpaisjärven Hevosseura
25. Vehmersalmen Hevosseura
26. Vesannon Hevosystäväinseura
27. Vieremän Oriyhdistys
28. Ylä-Savon Hippos

LIITE 3

Kuopion ravirata

LIITE 4

KYSYMYKSET/LAIDUN

1. Miten hevoset viedään saariin?
2. Missä päin Pohjois-Savoa saaret sijaitsevat?
3. Milloin hevoset viedään ja kuinka monta kuukautta ne ovat siellä?
4. Pääsevätkö vain oriit?
5. Mikä on saarien koko?
6. Minkä ikäiset hevoset pääsevät?
7. Pääsevätkö myös ratsut vai yksinomaan ravihevoset?
8. Kuka valvoo hevosia ja kuinka usein?
9. Kuka on keksinyt tämän laiduntamismuodon?
10. Koska tämä laiduntamismuoto alkoi?
11. Miten laitumia hoidetaan? Kuinka usein?
12. Saavatko hevoset muuta ruokaa kuin mitä saarella on?
13. Miten veden saanti on järjestetty?
14. Mitä yhden hevosen laitumella olo maksaa omistajalle?
15. Kuinka paljon hevosia on aina yhdellä saarella?
16. Onko ollut ongelmia? Mikä on ollut pahin tilanne?
17. Tarkastetaanko hevoset ennen laitumelle laskua?
18. Tappelevatko hevoset paljon?
19. Miten estetään pahimmat tappelut?
20. Mitä toimenpiteitä hevosille tehdään ennen laitumille laskua?
21. Mitä rakennuksia tuulensuojia saarilla on?
22. Kuka valitsee hevoset, jotka pääsevät saarelle? Vai pääsevätkö kaikki hevoset?
23. Onko hevosilla jokin tietty aidattu alue saarella vai saari kokonaan käytössä?
24. Pitääkö rokotukset / madotukset olla kunnossa?
25. Pääsevätkö myös muut kuin Suomenhevoset saarelle?
26. Miten menetellään käärmeiden tai muiden haitallisten eliöiden ja kasvien kanssa?
27. Saavatko hevoset laiduntaa rauhassa?
28. Muistoja?

YHTEISET KYSYMYKSET

1. Milloin Pohjois-Savossa oli ensimmäiset ravit?
2. Tärkeitä tapahtumia vuosikymmenien aikana?
3. Tärkeitä ihmisiä vuosikymmenien aikana?
4. Tärkeitä hevosia vuosikymmenien aikana?
5. Hallituksen tehtäviä? Kunniajäsenen tehtäviä? Toiminnanjohtajan tehtäviä?
6. Kuinka monta harjoitusrataa on Pohjois-Savossa? Missä ne sijaitsevat?
7. Millainen asema Suomenhevosella on ollut Pohjois-Savossa ennen ja nykyään?
8. Minkälaisia kursseja Hevosjalostusliitto järjestää?
9. Minkälaista neuvontatyötä Hevosjalostusliitto järjestää? Ketä tekee? Neuvonnan tarve alueella?
10. Miten neuvontatyö on muuttunut vuosien aikana? Onko neuvonnan tarve kasvanut?
11. Miten Hevosjalostusliitto on muuttunut vuosien varrella?
12. Miten hevostasvatusta valvotaan?
13. Mitä ongelmia Hevosjalostusliitto on kohdannut vuosien varrella?
14. Miten ongelmista on selvitty?
15. Mikä on ollut suurin ravitapahtuma Hevosjalostusliiton historiassa? Entä mukavin?
16. Kuinka monta ravitapahtumaa on vuodessa?
17. Mitä muita tapahtumia Hevosjalostusliitto järjestää?
18. Sorsasaloon tuli vasta 1981-luvulla ravirata niin missä tätä ennen oli ravirata?
19. Miten ravirata-hanke lähti käyntiin? Kuka oli aloitteen tekijä?
20. Miten toimintaa kehitetään?
21. Millainen tapahtuma on jääravit? Missä se järjestetään?
22. Mikä on ollut merkittävin tapahtuma Hevosjalostusliiton historiassa?
23. Mistä/Miten Hevosjalostusliitto saa rahoitusta toimintaan?
24. Kuka/ketkä perustivat Hevosjalostusliiton?
25. Mitä eri tehtäviä/ammatteja Hevosjalostusliitossa on?
26. Kuinka paljon ihmisiä työskentelee Hevosjalostusliiton alaisuudessa?

27. Mikä on Hevostaloussäätiö?
28. Miten Hevostaloussäätiö liittyy Hevosjalostusliittoon?
29. Koska Säätiö on perustettu? Ketkä perustivat? Miksi?
30. Hippoksen vaikutus Hevosjalostusliitossa?
31. Jäsenseurojen toiminta?
32. Mitä maksaa liittyminen hevosjalostusliittoon?
33. Muistoja?
34. Miten hevonen tunnistetaan?
35. Miten niitä hevosia valvotaan, jotka eivät ole rekisterissä eli ns. pullahevokset?

POHJOISSAVOLAISTA HEVOSKASVATUSTA SATA VUOTTA

SISÄLLYSLUETTELO

ALKUSANAT	3
POHJOIS-SAVON HEVOSJALOSTUSLIITTO RY:N PERUSTAMINEN JA TOIMINTA	4
Toiminnan kehitys.....	5
Vuodet 1907–1926.....	5
Vuodet 1927–1945.....	8
Vuodet 1946–1951.....	11
Vuodet 1952–1968.....	13
Vuodet 1969–1980.....	16
Vuodet 1981–1990.....	20
Vuodet 1991–2007 + 2008.....	24
YHTEENVETO VUOSIKYMMENISTÄ	28
ORIVARSAL Aidun – ORIVARSOJEN ”KOULU”	29
Varsojen kuljetus saariin	30
Laitumen vahtimestarit 1916–2008.....	31
KANTAKIRJANÄYTTELYTOIMINTAA 100 VUOTTA	32
Pohjois-Savon siitosoriit.....	33
RAVITOIMINTA ALKOI JO 1800-LUVULLA.....	35
Kuopion raviradan vaiheet.....	36
SUOMENHEVONEN – SITKEÄ JA MONIKÄYTTÖINEN YLEISROTU	38
Suomenhevosen määrän kehitys.....	39
Kuuluisia suomenhevosia.....	41
Hevoskannan kehitys Suomessa vuosina 1910–2008.....	44
LIITON TOIMIHENKILÖT JA MUUT KESKEISET VAIKUTTAJAT	45
JÄSENSEURAT VUONNA 2008	48
LÄHTEET	49

ALKUSANAT

Pohjois-Savon Hevosjalostusliitto täytti vuonna 2007 täydet sata vuotta, kuten myös muut 15 Hevosjalostusliittoa Suomessa. Hevosseura toimintaa on ollut jo paljon ennen liiton perustamista, maakunnan vanhimmat seurat ovat yli sata vuotta vanhoja, muun muassa Savon Hippos on perustettu vuonna 1898.

Vuonna 2007 myös suomenhevonen juhli satavuotiasta taivaltaan. Suomenhevonen on ollut merkittävässä osassa liiton historiaa, vaikka tänä päivänä muita hevos- ja ponirotuja onkin enemmän. Suomenhevonen palveli ihmisen rinnalla sodassa ja ahersi pelloilla ja savotoissa. Vuosikymmen 1960 oli mullistava myös suomenhevoselle, kun se siirtyi työhevosesta harrastehevoseksi. Pohjois-Savon alueella oli 1960-luvun loppuun saakka ainoastaan suomenhevosia.

Ensimmäiset lämminveriset oriit ostettiin vuonna 1969 Kuopioon. Hevosjalostusliitto on tunnettu neljästä orivarsalaitumestaan, joissa oleva metsä on näyttelyt tärkeää pääosaa, kun on pitänyt tehdä tärkeitä kauppvoja. Ilman metsävaroja Hevosjalostusliitto olisi ehkäpä jäänyt ilman keskusravirataa, joka sekin lunastettiin juuri metsätuotoilla. Metsämaata on yhteensä 189,09 hehtaaria.

Hevosjalostuksen lisäksi ravikilpailutoiminta on ollut yksi merkittävä osa-alue liiton toiminnassa. Vuosina 1907–1980 ravien järjestäminen oli liiton ja jäsenseurojen harteilla, kunnes uuden Sorsasalon raviradan myötä toiminta siirtyi perustetulle Kuopion Ravirata Oy:lle, mutta tässäkin liitto oli mukana

toiseksi suurimmalla osakepääomalla. Vuonna 1995 osake-enemmistö siirtyi jälleen Pohjois-Savon Hevosjalostusliitolle, kun Kuopion kaupunki luopui osake-enemmistöstään. Samalla liiton ja raviradan toiminnot yhdistettiin saman katon alle. Ravikilpailuilla on pidempi historia, sillä niitä on järjestetty vuodesta 1850 lähtien, joko valtion tai liiton taholta.

Pohjois-Savon Hevosjalostusliiton historiassa on useita merkittäviä vaikuttajahenkilöitä, jotka ovat tehneet pitkää päivää hevoskasvatuksen edistämiseksi ja heitä saa kiittää siitä että tilanne hevospuolella on näinkin hyvä. Merkittävin henkilö hevosjalostusliiton historiassa on varmasti ollut ja on edelleen **Arvid Alopaeus**, yksi liiton perustajista, joka toimi 52 vuotta tehden erilaisia tehtäviä. Hänen muistokseen ajetaan vuosittain muistoajot. Muita merkittäviä persoonia ovat lisäksi olleet agronomi **Yrjö Heiskanen**, eläinlääkintöneuvos Eino Taskinen sekä agrologi **Eino Korhonen**.

Tämä 100-vuotis historiikki on toteutettu Savonia-ammattikorkeakoulun amk-agrologin opinnäytetyönä ja on koottu liiton vuosikerromuksista, vuodet 1907–2008 sekä joiltakin osin Eino Korhosen ja Raumo Naumasen tekemien historiikkien pohjalta. Suomenhevonen – kappaleen tiedot on kerätty luotettavista lähteistä, esimerkiksi Markku Saastamoisen toimittama Suomenhevonen tietokirja on ollut tässä hyvänä apuna.

Hyviä lukuhetkiä toivottelee
Suvi Kajala
AMK-agrologi
Savonia-ammattikorkeakoulu

POHJOIS-SAVON HEVOSJALOSTUSLIITTO RY:N PERUSTAMINEN JA TOIMINTA

Kuopion läänin maanviljelysseura haki 1900-luvun alkumetreillä avustusta Maanviljelyshallitukselta hevossiitoksen edistämiseen alueella. Maanviljelyshallitus myönsi 16.1.1906 päivätyssä kirjeessään 3000 markan avustuksen Kuopion maanviljelysseuralle sillä ehdolla että seuran alueelle muodostuisi erityinen hevossiitosliitto, jonka kautta myönnettyt varat voitaisiin käyttää.

Pohjois-Savon hevosmiehet kokoontuivat liiton perustamisen merkeissä Kuopion Maanviljelysseuran puheenjohtajan, maisteri **Bruno G. Ilmoniemen** kutsusta 30. päivä toukokuuta vuonna 1907. Kun oli luettu Kuopion läänin kuvernöörin toukokuun 29. päivänä vahvistamat säännöt, pidettiin Pohjois-Savon Hevossiitosyhdistysten liitto perustettuna. Liiton toimialueeksi tuli Kuopion Maanviljelysseuran alue. Liiton ensimmäisinä jäsenseuroina olivat Kuopion Maanviljelysseura, Savon Hippos, Vesannon Hys, Riistaveden Hys, Rautalammin Hys ja Leppävirran Oriyhdistys.

Liiton sääntöjen mukaan tarkoituksena oli 1) jalostaa ja kehittää suomalaista hevosrotua toimintapiirissään 2) valvoa ja ohjata liittoutuneiden hevossiitos- ja oriyhdistysten sekä hevosystäväinseuran toimintaa.

Tarkoitustensa saavuttamiseksi liitto toimi seuraavasti: 1) järjestämällä kantakirja hevosnäyttelyitä ja kilpa-ajoja 2) herättämällä sellaisia tietoja ori- ja siitosyhdistysten sekä hevosystäväinseuran toiminnasta, jotka liiton ja yhdistysten asioita voivat edistää 3) hankkimalla kiertäviä neuvoja, toimeenpanemalla esitelmiä, edistämällä aikakautisten ja muun

ammattikirjallisuuden leviämistä, sekä tutustuttamalla yleisöä järkiperäiseen hevosen kengitykseen 4) pitämällä kantakirjaa piirin siitoshevosista sekä julkaisemalla tämän kantakirjan 5) ryhtymällä muihin liiton tarkoitusta edistäviin toimenpiteisiin. Ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin apteekkari **Ilmari R. Lindqvist** ja sihteeriksi Maanviljelysseuran sihteeriksi, agrologi **E.Y. Pehkonen**. Puheenjohtajan lausuttua kehotuksen yksimieliseen toimintaan hevossiitoksen varmistamiseksi ja yhtäläistytämiseksi todettiin paikalla olevien seurojen edustajat: Kuopion Maanviljelysseuran lisäksi edustettuina olivat Vesannon Hevosystäväinseura, Savon Hippos ja Riistaveden Oriyhdistys.

Samassa kokouksessa vahvistettiin liitolle toimintasuunnitelma seuraavan edustajiston kokoukseen saakka. Kuopion Maanviljelysseura ilmoitti, että sillä on hallussaan liitolle tulevia varoja 2086,05 markkaa, ja että nostamattomat valtion avustuksen vuosilta 1906–1907, yhteensä 6000 markkaa, jotka saatiin nostaa valtiolta liittämällä mukaan todistus liiton perustamisesta. Näin varoja siis oli käytettävissä kaikkiaan 8986,05 markkaa liiton lähtiessä aloittamaan toimintaansa. Tälle pohjalle oli hyvä aloittaa toimintaa.

Hevossiitosliitto liittyi Liittojen Keskushallinnon jäseneksi vuonna 1910. Vuonna 1923 nimi muutettiin Pohjois-Savon Hevosjalostusliitto ry:ksi ja samalla uusittiin säännöt. Nykyisin voimassa olevat säännöt uusittiin 24.4.1970.

TOIMINNAN KEHITYS

Vuodet 1907–1926

Pohjois-Savon Hevosjalostusliiton perustavassa kokouksessa olivat edellä mainitut Savon Hippos, Vesannon Hevosystäväinseura, Riistaveden Hevosystäväinseura, Rautalammin Hevosystäväinseura ja Leppävirran Oriyhdistys sekä itseoikeutettu jäsen Kuopion Maanviljelysseura.

Muiden jäsenseurojen määrä vaihteli vuosien saatossa hyvinkin paljon, yhden vuoden kuului liittoon ja toisena vuotena taas ei, sen tähden on turhaa alkaa luettelemaan kaikkia seuroja tai yhdistyksiä nimeltä. Vuoden 1926 lopussa jäseniä oli jo 15; Kiuruveden Hevosystäväinseura, Suonenjoen Oriyhdistys, Pielaveden Oriyhdistys, Konneveden Hevosystäväinseura, Luopusveden Hevosystäväinseura, Sukevan Oriyhdistys, Mustinlahden Oriyhdistys, Hankasalmen Hevosystäväinseura, Siilinjärven Hevosystäväinseura, Iisalmen Hevosystäväinseura, Räsälän Oriyhdistys sekä perustajajäsenet, lukuun ottamatta Riistaveden Hevosystäväinseuraa, jota ei luettelossa enää mainittu.

Liiton alueella toimi 1900-luvun alkuaikoihin paljon oriyhdistyksiä ja hevosystäväinseuroja, jotka eivät syystä tai toisesta liittyneet liittoon ja vaikeuttivat omalta osaltaan hevoskasvatuksen viemistä eteenpäin. Kiuruveden Hevosystäväinseura, joka perustettiin 1905, nautti alusta saakka valtion avustusta, mutta kaikesta huolimatta se ei moneen vuoteen kuulunut Liittoon. Näin oli myös monen muun yhdistyksen laita.

Liiton toiminta keskittyi alkuaikoina melkein yksinomaan näyttelyihin, joita se myös toimeenpani heti perustamisvuonna peräti 9 tammakantakirja- ja varsanäyttelyä. Koska tammakantakirja oli vielä työn alla, muodostuivat ensimmäiset näyttelyt enemmänkin

valmistaviksi harjoitusnäyttelyiksi.

Liiton viralliset ensimmäiset kantakirjanäyttelyt pidettiin 5.6.1908 Tervossa, jossa 22 tammaa hyväksyttiin kantakirjaan. Tammakantakirja- ja varsanäyttelyiden pitopaikkakunnat ja niiden määrä vaihtelivat vuosittain, miten liitto määräsi niitä järjestettävän. Keisarillinen Suomen Senaatti antoi määräyksen 6.9.1907 suomenrotuisten oriitten kantakirjanpidosta; näyttely oli toimeenpantava kerän vuodessa.

Hevosjalostusliitto kuitenkin anoi tilaisuutta pitää toinen tapahtuma tammikuussa, paria päivää ennen tammikuusia Kuopion markkinoita, jotka olivat toimineet suosittuna hevosten osto- ja myynti-välittäjänä. Tammikuun markkinoille tuli runsaasti ostajia aina Ruotsia ja Venäjää myöten ja näin ollen halusivat hevosenomistajat tietää, kelpaavatko heidän 4-vuotiaat oriinsa kantakirjaan, koska kelvollisia orheja ei haluttu myydä Venäjälle pelkästään työhevosiksi. Tähän anomukseen liitto sai hyväksynnän. Näin ollen valtion orinäyttelyitä järjestettiin kaksi vuodessa; tammikuussa ensimmäisen luokan orheille ja elokuussa toisen sekä kolmannen luokan orheille.

Orinäyttelyt kestivät aina kaksi päivää. Vuonna 1912 pantiin toimeen ensimmäisen kerran jälkeläisnäyttely, Ukko-Pollen 45 jälkeläistä olivat esillä Pieksän Heikkilässä. Kantakirjavevosille alettiin pitää kuormanvetokäyntikilpailuja näyttelyiden yhteydessä, orheille ja tammoille oli oma sarjansa. Myöhemmin kuormanvetokilpailuita alettiin pitää omina kilpailuina näyttelyiden ulkopuolella.

Lahden näyttely järjestettiin vuonna 1911, jossa Savon Hippoksen omistama ori Elo 37 ja

sen jälkeläiset pärjäivät loistavasti. Luokassa kolme ori jälkeläisineen Elo ja varsat tunnustettiin näyttelyn parhaimmaksi eli ensimmäinen palkinto ja vielä kunniapalkintona malja sekä rahaa. Näyttelyyn matkasi iso joukko hevosia. Vuonna 1913 Pietarissa oli näyttely orheille, johon alueelta matkasi 5 oritta.

Vuonna 1922 järjestettiin Tampereella maatalousnäyttely, johon matkasi 42 hevosta. Tässä näyttelyssä Elon ryhmä, joita oli 18 kahdessa polvessa, saavutti jälleen voiton ylivoimaisesti. Pohjois-Savon hevoset pärjäivät näyttelyssä erinomaisesti saavuttaen 54 erilaista palkintoa. Tampereen näyttely todisti sen, että pohjoissavolainen hevosaines oli kehittynyt toivottuun suuntaan. Vuonna 1926 Kuopion Maatalousnäyttelyyn liitto kokosi ryhmänäyttelyn, pitäen silmällä millaista hevosaineistoa voisi lähettää Lahden Kotieläinnäyttelyyn.

Heti ensimmäisenä toimintavuotena liiton sihteerin kiertäessä maakuntaa todettiin huomattavia puutteita hevosten kengityksessä ja hoidossa ja liitto tekikin seuraavana vuonna anomuksen kengityskoulun perustamiseksi Kuopioon, joka hyväksyttiin samana vuonna. Oppikurssin pituus oli kuusi kuukautta ja oppilaita kerrallaan 4–6. Koulussa sai sekä tietopuolista että käytännöllistä opetusta. Hevosten kengittäminen oli vilkasta, esimerkiksi vuonna 1909 kengät sai 1876 hevosta.

Vuonna 1910 toimikunnalle annettiin kehoitus järjestää lyhyempiä 2- päiväisiä kengityshevoshoitokursseja eri puolilla maakuntaa. Kurssien pituus vaihteli vuosittain, ollen 2–8 päivää. Näillä lyhemmillä kursseilla opettajina toimivat liiton sihteeri ja hevoshoidon neuvot. Hevoshoitokurssit jäivät pois useampana toimintavuotena, johtuen maassa vallinneesta vaikeasta aikakaudesta. Järjestettiin tallirakennuskilpailuja 4–7 hevosen talleille ja niitä kunnostettiin muutenkin parempaan kuntoon. Hevoskasvatuksessa katse kohdistu

i hyvin pian orheihin ja siihen että miksi hyviä orheja oli niin vähän. Näyttelyissä olleet tammavarsat olivat aina parempia kuin oriit. Kävi ilmi että hevoskasvattajilla ei ollut tietoa eikä myöskään tahtoa ottaa selville miten orivarsat olisi kasvatettava.

Liitto alkoi yhdessä Mikkelin Hevosjalostusliiton kanssa aikaansaada hanketta, joka mahdollistaisi seudulle orikasvatuslaitoksen taikka orivarsakasvatusosuuskuntia eli yhtiöitä. Oriasema olisi paikka, jossa oriit hoidettaisiin kunnolla ja lähetettäisiin keväällä liiton määrittämiin paikkoihin astutusajaksi. Oriasema vaatisi välttämättä yhteyteensä Hevoshoitajakoulun, jossa nuoret hevoskasvattajat saisivat alkuopetuksen hevosen hoidossa ja ruokinnassa, kun alueella oli katsottu huolestuneena olevan todella vähän tunnollisia oriinhoitajia. Tästä hankkeesta piti luopua, kun anottuun valtion avustukseen saatiin yhä uudelleen kieltävä vastaus. Sen sijaan liitto anoi saada lupaa saada maakuntaan kruunuorheja, jotka sijoitettaisiin eri pitäjien maanviljelijöille sen mukaan, missä niitä tarvittaisiin. Ensimmäiset kruunuoriit sijoitettiin Kuopion, Lapinlahden ja Rautalammin pitäjisiin. Myöhemmin kruunuorheja eli Suomen valtion omistamia orheja anottiin lisää. Oriyhdistykset ja muut seurukset innostuivat pian ostamaan omia seuran yhteisiä orheja avustuksen turvin ja yksityisten omistamien oriiden joukko kasvoi vuosi vuodelta.

Jäsenseurojen ja yhdistysten toiminta keskityi lähinnä oriin pitämiseen ja kilpa-ajojen järjestämiseen, kilpa-ajoja järjestettiin joka kylässä sekä liiton kevätkokouksissa yleensä joku seuran jäsenistä oli hommaamassa näyttelyä omalle paikkakunnalle. Useimmat seurukset pitivät tunnollisesti omia vuosikokouksia ja lähettivät vuosikertomuksensa liitolle, vaikka elettiin vaikeaa aikakautta hevoskasvatuksessa.

Vuonna 1910 päätettiin liitolle vuokrata orivarsalaidun, tässä kävikin onni kun osakeyh-

tiö Salvesenin kasööri A.E. Kankkunen luovutti ilmaiseksi yhtiölle kuuluvan saarilaitumen. Ensimmäisenä vuonna varsoja oli laitumella 8. Seuraavana vuonna liitto vuokrasi saman laitumen ja varsoja oli 21. Vuonna 1912 kyseinen Rahvon saariryhmä olikin jo Hevossii-
tosliiton kokonaan omistama, 4500 markan kauppahinnalla. Tämä saariryhmä sijaitsee Kuopion pitäjässä Rissalanrannan kylässä.

Hevosia Rahvon saarella kesällä 1911. Valokuva V. Barsokevitsch.
KUOPION KULTTUURIHISTORIALLINEN MUSEO

Liitto oli jo pidemmän aikaa maksanut vuokraa Kuopion Hevosystävainseuralle siitä että se saisi käyttää Mölymäen kesäkilparataa, joka sijaitsi Kuopion keskustassa. Hevosystävainseura sai kuitenkin kaikki tulonsa liitolta, joten tästä liiton varojen tuhlaamisesta oltiin erittäin närkästyneitä. Toimikunta pakotettiin siis kääntymään hevossystävainseuran puo-

leen ja määräämään jokin vuosimaksu, jolla rataa saisi käyttää rajattomasti tai luovuttamaan rata kokonaan liitolle. Hevossii-
tosliitto oli kuitenkin aina laittanut radan kuntoon talvella. Seura lähetti kirjeen, jossa tarjottiin rataa vuokratavaksi tai lunastettavaksi. Tähän liitto ei suostunut vaan ehdotti, että seuran tulisi luovuttaa rata liitolle ilman minkäänlaisia ehtoja kaikkine omaisuuksineen ja velkoineen. Tähän seura suostui. Liitto ehdotti edustajistolle että Kuopion läänin hevossystävainseuran omistama kilpa-ajorata otettaisiin liitolle kaikkine omaisuuksineen sekä maljoi-
neen, ehdolla että seuran velat eivät nouse 10.000 markkaa suuremmiksi. Tämä tapahtui 28.3.1914.

Vuonna, 1914 kantakirjahevosille alettiin järjestää yksityisiä kilpa-ajoja ja malja-ajoja radalla. Kilpa-ajoja järjestettiin pääasiassa tammikuussa, jolloin ihmisten oli helpompi tuoda hevosia jäätilan ollessa hyvä. Yleisiä maanteitä ei ollut, joten kulkeminen tapahtui jäätä pitkin. Valtion kilpa-ajot sekä liiton ajot järjestettiin vuosittain tammikuussa Kuopion hevospäivien yhteydessä. Valtion ajot pidettiin ensimmäisenä päivänä ja liiton ajot seuraavana päivänä. Kuopion hevospäivät olivat tuohon aikaan suuri tapahtuma, jolloin useat hevoset vaihtoivat omistajaa. Ravitapahtumat kestivät yleensä kaksi päivää, joskus jopa kolmekin päivää

Vuodet 1927–1945

Karttula-Tervo Hevosystäväinseura ja Ruotaanlahden Hevosystävät liittyivät Liittoon 1927. Seuraavana vuonna liittyi Vieremän Oriyhdistys ja Itä-Rautalammin Maamiesseura sekä Pohjois-Savon Itäinen Hevosystäväinseura 1929. Näin Liitossa oli jo 20 jäsenseuraa. Jäsenseurojen määrä kasvoi vuosi vuodelta; 1931 jäseniksi liittyivät Alapitkän Hevosystäväinseura ja Vehmersalmen Hevosseura. Vuosina 1933–34 uusia jäsenseuroja liittyi peräti kymmenen; Riistaveden Hevosystäväinseura uudestaan, A. Ahlström Oy, Toivalan Maamiesseura, Länsi-Kuopion Hevosseura, Varpaisjärven Hevosseura, Sonkajärven Hevosystäväinseura, Tuusniemen Hevosystäväinseura, Keiteleen Hevosystäväinseura, Vehvilän Hevosystäväinseura ja Rahvon Hevosseura. Vuonna 1935 joukkoon liittyivät Rautavaaran Hevosystäväinseura, Maaningan Hevosseura ja Nerkoon Hevosystäväinseura. Vuonna 1939 mukaan tulivat Runnin Seudun Oriyhdistys ja Kaavin Hevosystäväinseura.

Valtion orinäyttelyitä järjestettiin vuosittain kahdesti aina vuoteen 1933 saakka, josta eteenpäin näyttelyitä oli kerran vuodessa. Näyttelyt kestivät kahdesta kolmeen päivään. Tamma- ja varsanäyttelyiden määrä lisääntyi; joinakin vuosina järjestettiin jopa 29 näyttelyä eri paikoissa maakuntaa.

Kantakirjaannottotilaisuuksia oli vuodessa yleensä yhdestä viiteen; Kuopion hevospäivien, Iisalmen hevospäivien ja jonkin kunnan maatalousnäyttelyn yhteydessä. Esitettävien hevosten määrä kasvoi huomasti ollen useampana vuotena yli 400, tähän hevosten runsauteen liittyi oleellisesti se että näyttelyitä pidettiin niin monessa paikassa, joten hevosten kuljettaminen oli helpompaa. Jälkeläisnäyttelyitä järjestettiin useita joka vuosi. Valtio järjesti vuonna 1936 orinäyttelyn yhteydessä ensimmäistä kertaa työkilpailut, johon

tuli heti muutoksia; esimerkiksi kävelymatka lyheni viidestä kolmeen kilometriin. Valtion työkilpailuissa kilpailtiin mahtavasta työkilpailumaljasta, jonka voittaja sai vuodeksi itselle. Liitto järjesti vuosittain useita omia työkilpailuja.

Raviurheilun harrastajajoukko koostui pääosin maaseutuväestöstä
HEVOSURHEILUN ARKISTO

Koko maata käsittävät Kotieläinnäyttelyt pidettiin Lahdessa vuonna 1926. Tähän näyttelyyn oli suunniteltu lähetettäväksi lähes 60 hevosen ryhmä, mutta suuria kustannuksia peläten moni hevoskasvattaja ei ollut halukas lähtemään niin kauas. Näyttelystä kertyi enemmän kustannuksia kuin piti huolimatta siitä, että Ori Kuavi 1687 ryhmässä tamma jälkeläisineen ja ryhmässä ori jälkeläisineen menestyi hyvin ja sai palkintoja.

Vuonna 1929 tammikuun 20–21.1 Kuopion hevospäivien yhteydessä toimeenpani Savon Hippos liiton avustamana ensikertaa suuret totalisaattoriravikilpailut Kuopionlahden jäällä. Osanottajia näissä kilpailuissa oli kaikkiaan 42, joukossa oli myös seudun ulkopuolisiakin. Ravikilpailujen yhteydessä alettiin pitää ohjelmallisia iltamia, joissa kuultiin puheita ja esitelmiä hevosjalostuksesta ja kasvatuksesta. Valtion ravikilpailut, jotka ajettiin Kuopion hevospäivien yhteydessä tammikuussa, olivat menettämässä arvokkuutensa osanottajien

”Rekkajono” Kuopiossa. Rahtimiehet hevosineen kuljettivat sen minkä kuorma-autot nykyään.

KUOPION KULTTUURIHISTORIAALINEN MUSEO

Valtio osti liiton alueelle kevytmuotoisen siitosoriin E.T. Heimon 58 vuonna 1928, tästä alkoi näkyvä suuntaus kevytmuotoisuuteen. Ennen tätä oria, näyttelyissä hyväksyttiin jo 13 tammaa. kevytmuotoisten kantakirjaan. Erityisesti Markun 42 suvussa oli vahvasti kevytmuotoista hevosaineistoa, mutta osalla Veikon 591 ja Kipakan 1349 suvuissa esiintyi tätä uutta tyyppiä. Markun suku oli näistä varteenotettavin vaihtoehto tyyppinsä ja luonteensa vuoksi, koko oli kuitenkin vielä liian pieni ratsupuolelle. Valtion siitosorhien määrä alueella oli kuitenkin pienempään päin, koska monella liitolla oli oma siitosori tai useampi.

Totalisaattorin hyväksyminen kilpa-ajoihin sai yhdistykset innostuksen valtaan, niinpä jokainen seura järjesti vuodessa yhdet kilpa-ajot, toiset kahdetkin. Monet halusivat rahavarojen kartuttamiseksi ja hevostensa nopeuden selvittämiseksi järjestää ajotapahtuman. Virkeäjalkaisen hevosen omistaja tahtoi saada hevostensa juoksulahjat selville ja siten mainetta ja kunniaa. Myös näiden kilpa-ajojen päätyttyä pidettiin ohjelmallisia iltoja. Valtaosa kilpailuista järjestettiin talvella ja etenkin sellaiseen aikaan jolloin ei ollut paljoa lunta, radantekokustannukset jäivät vähisiin.

Muutamit jäsen seurat järjestivät myös käyttökelpoisuuskilpailuja kilpa-ajojen yhteydessä. Tästä liitto olikin otettu, mutta monelle seuralle piti painottaa että näihin kilpailuihin pitäisi kiinnittää enemmän huomiota ja jokaisen pitäisi järjestää edes yhdet käyttökelpoisuuskilpailut, koska tämä olisi oiva keino kohottaa seutukunnan hevosten arvoa sekä siitos- että kauppaeläiminä. Vuonna 1938 liitto järjesti jäsenseurojen toimintakilpailun, jonka tarkoituksena oli monipuolistaa ja vilkastuttaa niiden toimintaa. Kilpailu kesti kaksi kalenterivuotta ja siihen osallistuivat kaikki liiton jäsenyhdistykset. Kilpailu kuitenkin venyi pidemmäksi sota-ajan vuoksi.

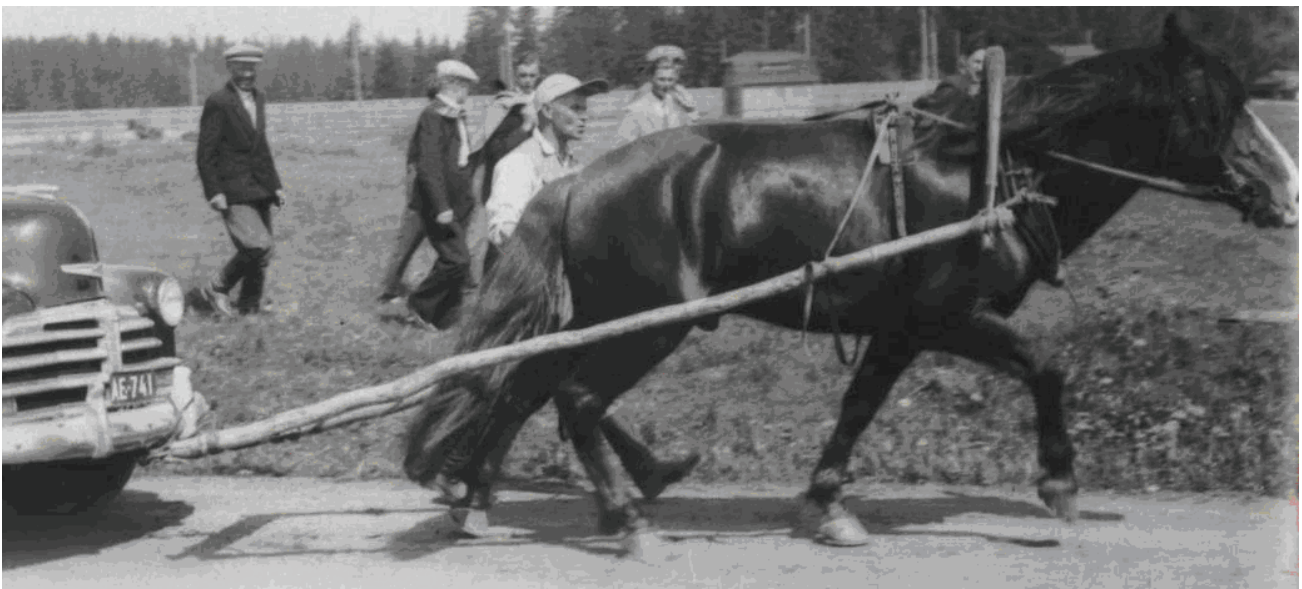
Vuodet 1946–1951

Vuonna 1946 Rautavaaran Hevosystäväinseuraan yhdistyi Säyneisen kunta, joten uudeksi nimeksi tuli Rautavaara-Säyneisen Hevosystäväinseura. Samana vuonna Varpaisjärven ja Lapinlahden maamiesseurat liittyivät joukkoon. Seuraavana vuonna toimintansa lopettivat Ruotaalahden Hevosystäväinseura ja Räsälän Oriyhdistys, Nilsin Hevosystäväinseura puolestaan tuli uudeksi jäseneksi. Vuonna 1949 Luupuveden Hevosystäväinseura lopetti toimintansa ja seuran jäsenet liittyivät Kiuruveden Hevosystäväinseuraan.

Kaksi tai kolme päivää kestävä valtion orinäyttely järjestettiin joka vuosi Kuopiossa maaliskuussa. Tamma- ja varsanäyttelyitä järjestettiin noin 20 eri paikassa liitto yhdessä paikallisyhdistysten kanssa ja kantakirjaanottilaisuuksia yhdestä kahteen kappaletta vuodessa. Oriiden jälkeläisryhmiä tarkastettiin useita joka vuosi tamma- ja varsanäyttelyiden yhteydessä.

Tänä ajanjaksona hevosten ulosvienti sai laajat mittasuhteet. Vuonna 1947 Hevosjalostusliittojen Keskusliitto teki helmikuussa kansanhuoltoministeriön kanssa sopimuksen 15 000 hevosen toimittamisesta Neuvostoliittoon ja saman vuoden heinäkuussa 1400 hevosen toimittamisesta Puolaan. Vuonna 1948 tehtiin sopimus 1300 hevosen toimittamisesta Neuvostoliittoon. Hevoshuutokauppoja järjestettiin pari kolme kertaa vuodessa. Kysyimpiä olivat nuoret, vankat ja hyvässä kunnossa olevat työruunat.

Vuonna 1946 liitto järjesti Maakunta-ajot, johon saivat osallistua kaikki alueen jäsenseurat. Tuotot jaettiin siten että 50 % meni liitolle ja 50 % jaettiin seurojen kesken sen mukaisesti, miten ne olivat osallistuneet kisaan eli kuinka monta hevosta kustakin seurasta oli edustettuna.

1930-luvun lopulla kantakirjaus-tapahtumaan mukaan tuli autovetokoe, joka mullisti suomenhevosten valintatilaisuudet. OTAVAN KUVA-ARKISTO

Maakunta-ajot tuli tavaksi järjestää maaliskuussa. Vuonna 1948 heräsivät henkiin suuret orikilpa-ajot Yrjö Heiskasen toimesta. Näiden kilpa-ajojen yhteydessä järjestettiin myös tavalliset liiton ravikilpailut. Kilpa-ajojen väliohjelmanä järjestettiin kiitolaukkakisoja sekä esteratsastuskilpailuita. Liiton kilpa-ajoja järjestettiin tavallisesti kolme vuodessa: tammikuun ja syyskuun ajot yhdessä Savon Hippoksen kanssa sekä maaliskuussa liiton yksin järjestäminä. Totalisaattori oli mukana lähes kaikissa kilpailuissa. Kilpa-ajokausi keskittyi maakunnassa pääasiassa talveen. Vuonna 1951 ajettiin raviurheilun 100-vuotiamuistoajot, johon osallistui 75 hevosta.

Käyttökelpoisuuskilpailuja pidettiin niin valtion kuin liiton toimesta yhdestä viiteen kertaan vuosittain, jossa vetokoe suoritettiin samalla tavalla kuin kantakirjakokeissa. Lyhyitä 1–2 päivää kestäviä kengitys- ja hevoshoitokursseja järjestettiin vuosittain yhdestä yhdeksään kertaan vuodessa, missä pääpaino oli kengityksessä. Viikon kestäviä kursseja oli tavallisesti yhdessä vuodessa. Vuonna 1949 liitto järjesti opastuspäivät kilpa-ajojen valvojille ja toimihenkilöille Kuopion Seurahuoneella. Opastuspäivillä pidettiin alustuksia raviurheilun merkityksestä hevosjalostuksessa, kilpa-ajohavosten valmennuksesta, totalisaattorin merkityksestä kilpa-ajotoiminnassa, ohjeita toimihenkilöille, kilpa-ajojen valvojille ja ajajille sekä paikallisten kilpa-ajojen järjestelyissä huomioon otettavista seikoista. Kursien tarkoituksena oli tehostaa kilpa-ajojen valvontaa, järjestelyä sekä korjata niissä esiintyviä puutteita.

Vuoden 1949 marraskuussa pidettiin luentopäivät näyttelylautakuntien jäsenille. Näiden päivien tarkoituksena oli päästä yhdenmukaisuuteen hevosten arvostelussa. Alustuksia pidettiin aiheista; hevosjalostuksen perusteet, oriiden kokeilu, hevosten ulkomuodon arvostelu sekä näyttelyiden järjestämisestä. Luentopäivillä oli myös käytännön tutustu-

mista hevosten arvosteluun. Vuonna 1950 kurssien luento pidettiin paitsi kengityksestä, ruokinnasta myös hevosen huollosta metsätyömailla ja hevossairauksien ennakoehkäisytoimenpiteistä.

Liitto alkoi järjestää päivän kestäviä varsojen katsomisretkiä Rahvoon ja Otukseen joko heinä- tai elokuussa. Nämä retken oli suunnattu etupäässä varsojen omistajille ja liiton sekä jäsenseurojen henkilöille Vuonna 1948 Kuopiossa koko maan hevostalousvirkailijat olivat koolla neuvottelupäivillä ja heille järjestettiin retkeily laidunsaarille. Retkeilyä tehtiin myös muualle, esimerkiksi Sukevan Keskusvankilan tilalle vuonna 1950.

Vuonna 1947 varsalaitumia oli jo kaksi, kun liitto osti Otussaaren aivan Rahvon tuntumasta, välimatkaa ainoastaan kaksi kilometriä. Tavallisesti Rahvon saarelle vietiin 2–3-vuotiaat orivarsat ja Otukseen 1-vuotiaat varsat. Kuljetus tapahtui Rahvoon Lokki-laivalla ja Otukseen Koski-laivalla. Vuonna 1950 Hevosjalostusliittojen Keskusliiton toimesta Felixfilmiyhtiö suoritti filmauksia orivarsojen viennistä Rahvoon ja varsojen laskutapahtumasta laitumelle.

Ennen laitumelle laskua varsoille annettiin pääntautirokotus, suoritettiin punnitukset ja mittaus, merkittiin värit muistiin ja jokainen varsa sai tunnisteeksi numeron polttomerkkinä kavioon. Samana vuonna kaksi varsaa kuoli lannehalvaukseen ja suolikuumeeseen. Liitto toivoikin, että sairaustapaukset voisi välttää yksinkertaisesti lisäämällä jaloittelua ennen laitumelle tuontia. Joka vuosi saarilla tehtiin laidunhoitotöitä; kuten kyntöä, niittoa ja kylvämällä väkilannoitteita ja heinänsiementä. Otukseen rakennettiin tilat valvojalle.

Jäsenseurojen tehtäviin kuului avustaa liittoa näyttelyiden, hevoshoidon- ja kengityskurssien sekä työkilpailuiden järjestämisessä. Seurat pitivät ja hankkivat myös lisää siitosorheja. Tämän lisäksi seurat pitivät omia kilpa-ajoja.

Suurin osa ajoista pidettiin talvella jääradoilla ja muutamat kilpailut kesällä maantiellä. Savon Hippos järjesti useampana kesänä ajot Kuopion Keskuskentän kilpa-ajoradalla, mikä oli pitkään ainoa kesäkilparata alueella. Tähän tuli muutos kun Suonenjoen Hevosystäväinseura vuokrasi vuonna 1949 Suonenjoen lentokentältä alueen kilpa-ajoradan paikaksi, jota kunnostettiin kuumeisesti ja vihdoin ensimmäiset ajot jäisellä maaradalla olivat vuonna 1951. Jäsenseurat pitivät tänä ajanjaksona paljon paikallisnäyttelyitä. Vuonna 1949 Hankasalmen Hevosystäväinseura jär-

jesti 58 hevosen osaston Hankasalmen Maamiesseuraliiton kotieläinnäyttelyyn; Iisalmen Hevosystäväinseura piti varsanäyttelyn ja varsahuutokaupan; Keiteleen Hevosystäväinseura kaksipäiväiset eläinmarkkinat. Vuonna 1950 Maaningan Hevosystäväinseura järjesti Maaningan Maamiesseuran 50-vuotisjuhlan maatalousnäyttelyyn hevososaston, samoin järjesti Konneveden Hevosystäväinseura oman seuran juhlanäyttelyyn. Kiuruveden Maamiesseura täytti 50 vuotta 1951, johon paikallinen seura järjesti hevososaston.

Kuopiolaisia vossikoita pirssissä 1950-luvulla
KUOPION KULTTUURIHISTORIALLINEN MUSEO

Vuodet 1952–1968

Varpaisjärven Hevosseura ja saman alueen maamiesseura yhdistyivät ja uudeksi nimeksi annettiin Varpaisjärven maamiesseuran Hevososasto, tämä tapahtui 50-luvulla. Vuonna 1959 joukkoon liittyi Varkauden Seudun Hevosystäväinseura. Seuraavan vuosikymmenen alussa yhdistysten joukko harveni kun Vehvilän Hevosystäväinseura, A. Ahlström Oy, Länsi-Kuopion Hevosseura, Toivalan Maamiesseura ja Hankasalmen Hevosystäväinseura ilmoittivat lopettavansa toimintansa. Itä-Rautalammin Maamiesseura muutti nimeään Rautalammin Hevosystäväinseuraksi. Vehvi-

län seuran jäsenistö liittyi Suonenjoen Hevosystäväinseuraan.

Hevoshoito- ja kengityskurssit olivat yleensä lyhyitä, yksi tai kaksi päivää kestäviä, pääpainon ollessa käytännön kengityksessä. Kolme päivää kestävät kurssit olivat pidempiaikaisia. Yksipäiväiset kurssit olivat ylivoimaisesti käytetyin neuvontamuoto. Luennoitsijoina kursseilla toimivat agrologi Yrjö Heiskanen, konsulentti Erkki Makkonen, toiminnanjohtaja Eino Korhonen. Kengitysseppinä toimivat muun muassa O. Voutilainen, Heikki Sivonen,

Kusti Partanen, Reijo Partanen, Matti Varis, V. Korkalainen ja T. Huuhtanen. Kursseilla annettiin opetusta hevosen käsittelyssä, kengityksessä, kavion hoidossa, jalka- ja kaviorkenteessa sekä ruokinnassa. Päähuomio kiinnitettiin kengityksen käytännölliseen suoritukseen. Vuonna 1967 Suonenjoella järjestettiin savottakurssit, joissa esitelmöi eläinlääkäri Veikko Soininen.

Valtion orinäyttely järjestettiin edelleen kaksipäiväisenä tapahtumana maaliskuussa, paitsi vuosina 1963–64, jolloin oli kaksi näyttelyä. Tamma- ja varsanäyttelyitä järjestettiin vuodessa noin parissakymmenessä eri paikassa maakuntaa, kantaanottolaisuuksia oli vuodessa yleensä yhdet. Jälkeläisnäyttelyitä pidettiin tamma- ja varsanäyttelyiden yhteydessä, mutta ei joka vuosi. Vuonna 1967 järjestettiin ensimmäisen kerran lämminverisille tammoille oma näyttely Kuopion Keskuskentällä, jossa kantakirjaan hyväksyttiin viisi tammaa.

Vuonna 1960 koottiin liiton toimesta 23 hevosta käsittävä osasto Tuusniemen Maatalousnäyttelyyn. Seuraavana vuonna Kuopion Maanviljelysseura täytti 100 vuotta, mihin liitto kokosi 50 hevosta tasaisesti eri puolilta maakuntaa. Hevososasto jakautui kuuteen luokkaan seuraavasti: 1 jalostusoriit jälkeläisineen, 2 jalostusoriit 4–10 vuotiaat, 3 jalostustammat jälkeläisineen, 4 Jalostustammat 4–12 vuotiaat jälkeläisineen, 5 jalostustammat 4–6 vuotiaat, 6 varsat. Vuonna 1967 liitto kokosi Suonenjoen Seudun Maatalousnäyttelyyn 37 hevosen osaston; Suonenjoen, Rautalammin, Vesannon, Tervon ja Karttulan kunnista.

Vuonna 1961 saapui suruviesti, liiton pitkäaikainen ansioitunut puheenjohtaja Arvid Alopaeus oli kuollut. Hän hoiti puheenjohtajan tehtäviä vuodesta 1919 aina kuolemaan saakka. Alopaeuksen aikana kehittyi liiton toiminta ja talous vakaalle pohjalle. Alopaeuksen saappaisiin astui varapuheenjohtaja-

na toiminut Lassi Nuutinen. Vuonna 1965 sihteeri-neuvojan virka muutettiin toiminnanjohtajaksi ja siinä virassa aloitti huhtikuussa agrologi Eino Korhonen. Työnkuva säilyi ennallaan, tehtäviin kuului esimerkiksi toimiminen näyttelyiden sihteerinä ja palkintolautakunnan jäsenenä, kilpailuiden ja näyttelyiden valmistelu ja kirjapito. Toiminnanjohtaja valvoi jäsenseurojen kilpa-ajoja sekä suoritti tarvittavat hankinnat.

Markkinaravit Kuopiossa 1969. Valokuva Matti Räsänen
KUOPION KULTTUURIHISTORIALLINEN MUSEO

Kilpa-ajoja järjestettiin 2–7 kertaa vuodessa, jotka olivat lähes kaikki totalisaattorikilpailuja yhdessä Savon Hippoksen tai Suonenjoen Hevosystäväinseuran kanssa, maaliskuussa pidettiin yhdet ajot ja vielä syyskuussa oli kilpailut, missä tavaksi tuli pitää jäsenseurojen välinen raviottelu. Vuonna 1967 yksipäiväisiä ravikilpailuja oli enemmän kuin kaksipäiväisiä. Saman vuoden heinäkuussa Kuopiossa järjestettiin ensimmäiset iltaravit.

Vuonna 1955 ravikilpailuiden ohjelmassa oli mukana myös ratsastuskilpailut. Saman vuoden maaliskuun kilpa-ajojen päättäjäisissä jaettiin ensimmäistä kertaa Savon Sanomain varsapalkinto parhaalle kotikasvatti tammalle, jonka sai haltuunsa maanviljelijä Otto Piispasen omistama tamma Pelu 43667. Tämä kiertopalkintona oleva varsapatsas jaetaan yhä tänä päivänäkin Pohjois-Savon Hevosjalostusliiton vuosikokouksissa. Vuonna 1956 järjestettiin Vaasassa Hevosjalostusliittojen Haasteajot, jonka liiton joukkue myös voitti. Haastekisojen pitopaikka vaihtui vuosittain ja Pohjois-Savon Hevosjalostusliiton järjestettäväksi tapahtuma koitui noin kerran viidessä vuodessa. Ensimmäiset kaksipäiväiset Kuninkuusravit järjestettiin Kuopiossa vuoden 1959 elokuussa yhdessä Suomen Ravirenkaan ja Savon Hippoksen kanssa. Tapahtuma onnistuikin erinomaisesti, yleisöä oli molemmat päivät yhteenlaskettuna 22 000 ja presidentti puolisoineen kunnioitti tilaisuutta läsnäolollaan. Vuoden 1967 elokuussa oli seuraavat Kuninkuusravit Kuopiossa edelleen Suomen ravirenkaan ja liiton järjestäminä.

Varsojen kuljetus lotjalla Rahvon saarelle
POHJOIS-SAVON HEVOSJALOSTUSLIITON ARKISTO

Vuonna 1962 järjestettiin valtakunnallinen kantakirjahevosten työkilpailu Kuopiossa Hevosjalostusliittojen Keskusliiton toimesta. Kilpailu tapahtui uuden ohjesäännön mukaan. Ohjesäännöt kuuluivat seuraavasti: liikkeiden säännöllisyyttä ja luonnetta ei enää arvostella, vetosuorituksessa on pääpaino.

Tämä kilpailu järjestettiin joka vuosi eri paikassa Suomea ja liiton toimesta koottiin ja lähetettiin jokaiseen kilpailuun parin kolmen hevosen joukkue. Valtion työkilpailut tuli tavaksi järjestää vuosittain Kuopiossa orinäytteen yhteydessä.

Valtion Hevosjalostuslaitoksen omistamien kruunuoriit hävisivät maakunnasta 60-luvun aikana. Muiden yksityisten ja jäsenseurojen omistamien siitosorhien määrä pysyi suurin piirtein ennallaan. Liiton alueella vaikutti noin sata jalostusorhia välillä vähän enemmänkin, joista suurin osa edusti työhevos-suuntaa. Juoksija- ja yleishevos oriiden määrä kasvoi vuosi vuodelta.

Vuonna 1954 Rahvon saarella hakattiin halkoja oikein urakalla 200 m² verran ja niistä myytiin 15 m³. Liiton johtokunta ja kilpaajojen toimihenkilöt kävivät raivaamassa osan laidunlohkosta samana vuonna. Laidunlohkojen raivausta suoritettiin useampana vuonna aina varsojen katsomisretken yhteydessä. Laidunsaarilla suoritettiin peruseräparannus- ja lannoitustöitä laitumia uusimalla, vesomalla, kalkitseamalla ja lannoittamalla. Lisäksi suoritettiin metsänparannustöitä, josta saatiin usein myös puutavaraa myyntiin. Tavanimukainen varsojen katsomisretki oli joka vuosi ohjelmassa mukana. Lapin Maatalousseuran 32 henkeä käsittävä retkikunta teki tutustumisretken Rahvon saareen ja varsoihin vuoden 1954 kesäkuussa. Vuonna 1961 Varkauden Seudun Hevosystäväinseura vuokrasi oman laitumen, jossa oli 15 varsaa.

Vuonna 1962 Otuksen saarella tehtiin metsäparannustöitä istuttamalla sinne 6000 kuu-sentainta. Samana vuonna laidunten määrä lisääntyi yhdellä, kun liitto osti Leppävirran pitäjän Kurjalanrannan kylästä maanviljelijöitä Ellen ja Eino Mikkoselta Iltaranta nimisen tilan, pinta-ala 51 hehtaaria. Tila sijaitsee saarella, 200 metriä matkaa mantereelle. Vuoden 1963 kesällä aloitettiin lisälmen maalaiskunnassa sijaitsevan Orilehdon laidunalu-

een monivuotinen raivaus urakka, tarkoituksena oli saada alue laiduntamiskuntoon kesäksi 1965. Hevoset pääsivät laiduntamaan uudelle orilehdon saarelle vuoden 1966 puolella. Vuonna 1966 varsat kuljetettiin laivan sijasta lautalla Rahvon ja Otuksen saarille. Lautta on vanha liikenteestä poistettu teräsrunkoinen maantielossi, mitoiltaan

Jäsenseurojen tehtävänä oli huolehtia tamma- ja varsanäyttelyjen järjestämisestä paikkakunnallaan sekä pitää kilpa-ajaja ja hevoshuutokauppoja, joita järjestettiin vuosittain muutamassa paikassa. Muutamat seurat järjestivät silloin tällöin hevoshoidon- ja kengityskursseja omalla alueellaan. Useimmilla seuroilla oli oma siitosori, toisilla jopa kaksi. Vieremän Oriyhdistys kunnosti pääosin talokootyönä puolen kilometrin mittaisen maaradan, jonka avajaiset pidettiin 29.9.1955. Hankasalmella seurattiin Vieremän esimerkkiä ja jo samana vuonna paikallinen maanviljelijä Jussi Varneslahti laittoi kuntoon täysi-

6x12metriä ja kantavuus 30tonnia. Lauttaan rakennettiin korokeaidat reunoille ja parret 24 hevoselle. Kivennäis- ja vitamiinirehuruokintaa kokeiltiin vuonna 1967 kaikilla laitumilla hyvin tuloksin, kivennäistä tuli 50 grammaa varsaa kohti päivässä. Lisäksi varsat saivat karkeaa merisuolaa.

mittaista maarataa, joka saatiin valmiiksi seuraavana vuonna. Näin ollen vuonna 1956 maakunnassa oli kolme kunnollista maarataa ja monet muut jäsenseurat alkoivat myös suunnitella rataa omalle alueelleen. Näillä radoilla seurat pitivätkin totalisaattoriraveja liiton avustama. Jäsenseurojen kilpa-ajoista suurin osa järjestettiin yhä talvella jääkiertoradoilla. Vuosi 1958 oli monelle seuralle taloudellisesti parempi kuin tätä edelliset ja harrastus ja kiinnostus hevospasvatukseen lisääntyi huomattavasti. Seurat hankkivat pitkän tauon jälkeen uusia jalostusorheja. Vuonna 1958 Pielaveden ja Keiteleen kunnat järjestivät yhteisen Maatalousnäyttelyn.

Vuodet 1969–1980

Pohjois-Savon Itäinen Hevosystäväinseura muutti vuonna 1969 nimensä Muuruvesi-Juankosken Hevosseuraksi. Lapinlahden Maamiesseura erosi liitosta vuonna 1970. Vuonna 1971 mukaan liittyi Ylä-Savon Hippos ja samana vuonna Vehmersalmen Hevosystäväinseura muutti nimeään: Vehmersalmen Hevososasto oli seuran uusi nimi. Vuonna 1974 liiton riveistä lähtivät Alapitkän Hevosystäväinseura ja Runnin Seudun Oriyhdistys. Nerkoon Hevosystäväinseura puolestaan lopetti vuonna 1976. Vuonna 1980 seuraan liittyi Pohjois-Savon Ravinaiset ry, Rahvon Hevosseura taas lopetti toimintansa.

Valtion orinäyttely järjestettiin yksipäiväisenä tapahtumana joko maaliskuussa tai kesä-

kuussa niin kuin ennenkin. Orinäyttelyn jälke-läisarvostelu suoritettiin Hevostalouden Keskusliiton jalostusvaliokunnassa. Tamma- ja varsanäyttelyitä järjestettiin vuosittain 10–20. Näyttelyiden pitopaikat kiersivät vuorovuosina eri puolilla maakuntaa. Vuoden 1971 kesällä astuivat voimaan uudet jalostusohjesäännöt, minkä vuoksi kaikki talvinäyttelyt jäivät pois ja näyttelyiden lukumäärää jouduttiin muutenkin supistamaan piiriagronomien toimialueitten laajentumisen vuoksi. Uusien jalostusohjeitten mukaisesti kaikki näyttelyissä arvostelussa olleet varsat samalla rekisteröitiin. Lämminverioreille pidettiin vuosittain oma näyttely kuin myös tammoille. Varsinaisen näyttelytoiminnan ulkopuolella erilaisten kokous-, kurssi- ja muiden matko-

jen sekä erillisten rekisteröintimatkojen puitteissa rekisteröitiin ja tunnistettiin näyttelyhevosten lisäksi vuosittain iso joukko hevosia.

Vuonna 1970 liitto kokosi Ylä-Savon Maatalousnäyttelyyn hevososaston, joka käsitti 40 hevosta maitovarsoineen. Näyttelyn taso oli erittäin korkealuokkainen ja oli kooltaan Suomen suurin hevososasto samana vuonna. Liiton toimesta koottiin Savo-77 Nilsin Maatalousnäyttelyyn 21 hevosta käsittävä osasto Nilsin, Juankosken, Varpaisjärven ja Kaavin pitäjistä.

Varsoja viedään laitumille myös uittamalla. Tämä kuva on Leppävirralta vuodelta 1974.

RAIMO NAUMASEN ALBUMI

Uusitut ravikilpailuohjesäännöt astuivat voimaan 1.9.1969. Uusien ohjesääntöjen myötä kilpailijoille ja järjestäjille tuli runsaasti lisävelvoitteita. Kaksipäiväisiä ravikilpailuja järjestettiin yhdet tai kahdet vuosittain, vaikka yksipäiväiset olivatkin jyränneet ne aika lailla kokonaan. Vuonna 1972 Hevostalousjärjestöt organisoitiin uudelleen ja uuden keskusjärjestön nimeksi tuli Suomen Hippos.

Vuonna 1971, kun Mölymäen keskusraviradalla oli käyty valtakunnalliset Haastekisat, totesi liitto raviradan käyneen liian ahtaaksi hevosille ja ravipäiviä oli aivan liikaa kapealle radalle keskustassa. Niinpä jo samana vuonna lähdettiin liikkeelle uuden raviradan saamiseksi Kuopioon. Liitto lähetti kirjeen Kuopion kaupunginhallitukselle, että se varaisi riittävästi maa-alaa asemakaavaan uuden raviradan rakentamiseksi. Kaupungin taholta esitel-

tiin Sorsasaloa sopivimmaksi paikaksi, joka hyväksyttiin. Neuvottelut siitä miten ja millä tavalla raviratahanketta vietäisiin eteenpäin, muodostui sitkeät ja pitkäaikaiset – kokonaisen vuosikymmenen kestävä hanke.

Kuopion Ravirata Oy perustettiin vuonna 1978, kun kaikki osapuolet olivat päässeet yksimielisyyteen osakepääoman määrästä. Samana vuonna arkkitehti Risto Manerus sai tehtäväkseen laatia ravirata-alueen asemapiirros. Avajaisravit pidettiin vuoden 1980 heinäkuussa ja vihkiäisravit saman vuoden syyskuussa. Liitto ja Savon Hippos tekivät tiivistä yhteistyötä ravien järjestämisen suhteen. Iltaraveja järjestettiin heinä- ja elokuussa. Haasteajoissa pohjoissavolainen joukkue otti voiton monena peräkkäisenä vuotena.

Vuonna 1973 ravipäiviä järjestettiin ensimmäistä kertaa historiassa yli kymmenen ja ravikilpailuilla oli omia nimiä: Markkinaravit, Hitaitten Hölkkä, Palmuajo, Kovien Koitos, A. Alopaeuksen muistoajot, Kalakukkoajo, Iltaravit, Ryhmäravit, Puijon Pisteajot ja Totoravit. Tästä vuodesta eteenpäin raveja oli vuodessa noin 15. Haasteajoihin eli Maakuntaraveihin Tampereelle osallistui vuonna 1979 joukkue, jossa oli 3 suomenhevosta ja 3 lämminverihevosta. Samana vuonna liitto harjoitti paljon yhteistoimintaa Vieremän ja Suonenjoen ratojen kanssa. Kesän aikana järjestettiin totomestarikilpailu, jonka voittaja sai Pariisin matkan. Heinäkuussa oli ajajaliigakilpailu, lisäksi oli Rautakoura-ajo, jossa mittelivät voimiaan eri ratojen ravitoimikunnista muodostetut joukkueet. Rautakourakilpailussa oli mukana myös Joensuu ja jokaisella radalla järjestettiin yksi kilpailu. Niukka voitto ja arvokas kiertopalkinto menivät Ylä-Savoon. Tämä ajokisa oli miellyttävä piristys raveissa. Yhteistoimintaa harjoitettiin muun muassa tiedottamalla naapuriratojen raveja sekä järjestämällä käsiohjelmien myyntiä. Vuoden 1980 heinäkuussa ravitoimintaa lähti vetämään Kuopion Ravirata Oy raviseurojen ollen toiminnassa mukana. Ravipäivien määrä

kasvoi 20:een ja moniin Kuopion ajoihin tuli lahjoituksina erilaisia kunniapalkintoja eri liikelaitoksilta. Raveissa alettiin ajaa eri järjestöjen ja liikelaitosten niin sanottuja nimiajoja. Lokakuun yksi ravipäivä kunnioitti ruuna Vonkausta.

Vuonna 1970 pohjoissavolaiset hevoset pärjäivät loistavasti. Valtakunnallisessa työmasteruuskilpailussa Oulussa tuli kaksi ensimmäistä sijaa, kun ori Jyskytys oli valtakunnan mestari ja toiseksi tuli tamma Liinu, joka otti osaa kilpailuun ensimmäistä kertaa. Ori Jyskytys saavutti urallaan 5 valtakunnallista ja 3 maakunnallista työmasteruutta. Valtakunnalliset työmasteruuskisat järjestettiin ehkäpä viimeistä kertaa vuonna 1976. Vuonna 1970 Ravikuningattaren titteli tuli Tellalle ajalla 9.48.5. Vihdoin ja viimein Tella sai tämän kunniakkaan tittelin, kun se oli monta kertaa saavuttanut toisen sijan. Tella uusi kuningattaren arvon vuosina 71 ja 72 eli tamma kruunattiin kolme kertaa Suomen parhaimmaksi. Ruuna Vonkaus esitti maan raviradoilla loistavia tuloksia, saavuttaen vuonna 1973 suomenhevosten kaikkien aikojen suurimman voittosumman 148 115 mk Suomessa. Toimittaja Raimo Naumanen on kirjoittanut kirjan ”Voiton vei Vonkaus”, joka oli ensimmäinen hevosesta tehty kaunokirjallinen teos Suomessa. Vuonna 1975 Valtakunnallisessa kantakirjahevosten työmasteruuskisassa Kuopiossa kuusi ensimmäistä sijaa tuli maakuntaan. Samana vuonna tamma Tarja-Tuulikista tuli ravikuningatar kaikkien aikojen tammojen kuningatarkilpailuissa saavuttamalla ajalla 9.43.6. Myös tamma Siruttarella sijoittui toiseksi; kaksoisvoitto tuli maakuntaan. Naisten Mestaruusraveissa Elsi Nuutinen Vesannolta saavutti naisajajamestaruuden.

Ihmeruuna Vonkauksen omistaja Evert Ryyttäri laske-
massa kukkia 10.10.1980 ruunansa hautamuistomer-
kille.

RAIMO NAUMASEN ALBUMI

Vuonna 1976 nuori 17- vuotias Veijo Heiskanen Kuopiosta menestyi erinomaisesti saavuttaen 42 voittoa ja Kuopion ajajaliigakilpailun. Merkittävin saavutus oli kolmas sija nuorten maaottelussa Tukholmassa, ajokkina Veuve Clicquot. Samana vuonna Kaarlo Kontinen Leppävirralta ylsi 17 perättäiseen voittoon yhdellä hevosella; tamma Heilalla. Seuraavana vuonna perättäisten voittojen sarja oli jo 19.

1970 luvun alussa hevosten määrä oli pohjalukemissa ja Pohjois-Savo oli ainoa maakunta koko Suomessa missä hevosmäärä ylitti 10 000 hevosen rajan. Traktoreiden vallatessa maaseutua hevoset kävivät tarpeettomiksi ja niistä haluttiin päästä eroon. 70-luvulla kävi myös voimakas muuttovirta kaupunkihin.

Useissa kokouksissa olikin esillä että hevoskasvatusta olisi 3–4 kertaistettava nykyisestään, jotta hevoskanta säilyisi edes nykyisellä tasolla. Pohjois-Savossa erityisesti tulisi huomioida valtiovallan taholta tulleet hevoskasvatusta edistävät toimet, koska kasvatusta oli pysynyt suhteellisen runsaana. Kotimaisen hevosen kasvatuksesta sai varsarahaa 300 markkaa ja I tai II palkitun oriin jälkeläisistä ja muitten oriitten jälkeläisistä 200 markkaa.

Liitto lähetti Suomen Hippokselle kirjeen suomenhevosen jalostuksen tehostamiseksi, jossa oli seuraavanlaisia toimenpiteitä: 1. veropoliittiset toimenpiteet, joissa hevosen ansaitsemasta ansiotulosta vähennettäisiin 25–50 % ja jäljelle jäävästä osuudesta pidettäisiin vero. 2. peltopakettitilalliset hevoskavattajat saisivat viljellä viljaa. 3. olisi tehtävä mahdolliseksi halpakorkoisten lainojen saantitallien ja kasvatusaineksen hankkimiseksi. 4. tuotantopalkkion maksaminen hevosen lihan tuottamisesta kiihdyttäisi jalostuksellisia pyrkimyksiä 5. astutusmaksujen korvaaminen joko osittain tai kokonaan valtion varoista. 6. työhevosten kasvattajille suoritettaisiin juoksijahevosten mukainen kasvatuspalkkio ansiotuloon perustuvana prosentti osuutena tai muuna sopivana korvauksena. 7. kehitettäisiin hevoskäyttöön soveltuvia ihmistyötä helpottavia työvälineitä, kuten vinssejä, maastokelpoisia ajoneuvoja jne. 8. lainsäädännöllisesti vaikutettaisiin, että puutavaran lähikuljetus hevosella otettuna olisi yhtä edullista kuin koneillakin. 9. pienhevoskasvatusta tehostettaisiin. Kantakirjakokeissa pienhevosten kohdalla voitaisiin helpottaa esteiden kohdalla.

Kurssitoimintaan mukaan tulivat hevostalous- ja ravikurssit. Ravitoimintakursseista tuli nopeasti suosituin kurssimuoto. Kurssit olivat kaikki yksipäiväisiä. Mukana olivat edelleen hevoshoidon ja kengitys. Näiden kurssien lisäksi järjestettiin kokous- ja esitelmätilaisuuksia. Vuonna 1972 mukaan tulivat uudet ravikilpajakortit, joiden puitteissa järjestettiin monia

kurssia ja kuulustelutilaisuuksia. Kurseilla luennoitsijoina toimivat agrologi Yrjö Heiskanen, toiminnanjohtaja Eino Korhonen ja kengitysseppänä Pentti Myöhänen. Joskus kurseilla mukana olivat: raviohjastajat Urpo Nummi ja Evert Ryyttäri ja ratsastuksenopettaja Kimmo Kinnunen, valmentaja Veikko Mäkinen. Vuonna 1976 ohjelmassa oli koulutustilaisuuksia ravikilpailuiden toimihenkilöille ja kurssia aiheista hevosjalostus ja järjestöasiat. Joka vuosi järjestettiin vähintään kolme laidunretkeilyä, joko liiton järjestämänä Rahvon ja Otuksen laitumille taikka Leppävirran Hevosystäväinseuran järjestämänä Leppävirran Iltarannan laitumelle. Varsojen viennistä laitumille muodostui suuri yleisötahtuma ja kesäkauden merkkitaipaus.

Jäsenseurat valmistelivat tamma- ja varsa näyttelyitä sekä kilpa-ajoa omalla alueellaan. Jäärata-ajoa ajettiin noin 10 kertaa vuodessa. Suonenjoen ja Vieremän maaradat olivat myös ahkerassa käytössä. Seurojen ylläpitämien jalostusorhien määrä pieneni koko ajan, esimerkiksi vuonna 1969 seitsemällä seuralla oli kuusia oria. Valtion hoitoavustus jalostusorhia pitävälle seuroille lopetettiin 70-luvun alussa mikä sai monet yhdistykset myymään oriin pois. Niinpä vuonna 1973 enää Kaavin Hevosystäväinseuralla oli jalostusori Ajokas 6876, joka sekin myytiin kahden vuoden päästä. Näin ollen astutukset siirtyivät yksinomaan yksityisten omistamille orheille.

Vuonna 1973 yhteistoiminnassa 9 jäsenseuraa: Riistaveden-, Rahvon-, Kaavin-, Tuusniemen-, Leppävirran-, Suonenjoen-, Rautalammin-, Tervo-Karttulan-, ja Varpaisjärven Hevosystäväinseurat päättivät juoksijajalostuksen eteenpäin viemiseksi hankkia yhteisen oriin joko ostamalla tai vuokraamalla. Seurat päätyivät vuokraamaan ykköspalkitun juoksijaoriin Hulina 102 Osvald Kiviojalta Oulaisista. 70-luvulla lämminverijä ja pienhevosorhien määrä kasvoi. Ratsastusharrastuksen levittäessä maakuntaan 70-luvun alussa, tuli ratsas-

tustoiminnan kehittäminen mukaan jäsenseurojen toimintaan. Jäsenseurojen kokouksissa päätettiin uutena toimintamuotona mukaan ottaa ratsastus ratsastusosastojen muodossa, joka toimii erillisenä toiminnallisena osastona seuran johdon alaisena. Useis-

sa seuroissa tämä toimintamuoto lähti vireästi eteenpäin. Hankittiin ratsastajia palvelevia varusteita ja hevosia. Vuonna 1979 toimintaan mukaan tulleen Pohjois-Savon Ravinaisten toiminta on vaikuttanut erittäin ansiokkaasti Kuopion ravitoiminnan kehitykseen.

Vuodet 1981–1990

Vuonna 1984 liitto sai uuden jäsenseuran Lapinlahden Hevosseuran. Muuten jäsenseurojen toiminta jatkui tavalliseen tapaan. Seurat järjestivät ravitapahtumia, mutta jääravien määrä oli laskenut kahteen ajoon vuodessa, johtuen tilalle tulleista totopäivien runsaudesta. Jäsenseurojen ravit pidettiin yleensä lähellä olevalla harjoitusraviradalla. Jääravien määrää rajoitettiin, mutta kirkkoajojen suosio nousi huomasti 80-luvulla. Kirkkoajot oli helppo järjestää ja ne olivat vapaamuotoinen ravitapahtuma. Ajojen täytenumeroina järjestettiin ponijaluja ja erilaisia ratsastustapahtumia. Tamma- ja varsanäyttelyiden kenttäjärjestelyt jäsenseurat hoitivat vuorovuosina eri pitäjissä kiitettävällä tavalla. Jäsenseurojen toiminta oli varsin vireätä. Vuosikokoukset ja tiedotukset liitolle hoidettiin tunnollisesti. Kunkin jäsenseuran toiminta oli saanut pitäjälle luonteenomaisen piirteen ja alueen hevostalouden tarpeita vastaavan toimintamuodon: näistä voisi mainita muun muassa seurojen puitteissa maksettavat palkinnot syntyneistä ja rekisteröidyistä varsoista sekä joillakin osan astutusmaksuista. Seurat järjestivät retkiä, kurseja, rantakalailtoja, pikkujouluja jne. Vuodessa järjestettiin noin 100 erilaista kurssia ja tilaisuutta jäsenseurojen toimesta. Maakunnan hevosharrastustoiminnan ylläpitäjänä liiton jäsenseuroilla on ollut suuri merkitys, vaikka seurat usein vähätelivätkin omaa toimintaansa.

Vuonna 1982 ajettiin Sorsasalossa Loimiajot, johon osallistui 12 jäsenseuraa. Näissä ajoissa jokaisen lähdön voittajalle luovutettiin jonkun jäsenseuran nimeä kantava loimi ja seuran luottamushenkilöt olivat vuorollaan loimittamassa lähdön voittajaa. Loimiajot tarkoituksena oli, että seurat jotka halusivat osallistua jollakin tavalla maakunnallisen keskusraviradan toiminnan edistämiseen, saivat tällä tavoin antaa toiminnallisen kannatustuksensa loimien muodossa koko maakunnallinen ravitoiminnalle. Loimien hankinta suoritettiin yhteistilauksena liiton toimesta. Seuraavat seurat osallistuivat loimiraveihin: Iisalmen Hys, Kaavin Hys, Kiuruveden Hys, Muuruvesi-Juankoski Hs, Maaningan Hs, Nilsiän Hys, Pielaveden Hys, Riistaveden Hys, Rautavaara-Säyneisen Hys, Siilinjärven Hys, Tuusniemen Hys ja Vehmersalmen Hs. Hevosjalostusliitto jäsenseuroineen ja jäsenistöineen osallistui koko Sorsasalon raviradan 3 rakennusvuoden 1980–1982 aikana monella tavalla erilaisiin talkootoimintoihin.

Yksipäiväinen orinäyttely pidettiin tavalliseen tapaan joko helmikuussa tai maalikuussa, suomenhevosille ja lämminverioreille oli oma näyttelynsä. Tamma- ja varsanäyttelyiden pitopaikka vaihtui vuosittain. Lämminveritammoja esitettiin näyttelyn yhteydessä. Rekisteröintejä ja tunnistamisia tehtiin näyttelytoiminnan ulkopuolella erilaisten kokous-, kurssi- ym. matkojen sekä erillisten rekisteröintimatkojen puitteissa.

Vuodesta 1988 alkaen oli valtiovallan asettaman niin sanotun maatalousneuvonnan kehittämistoimikunnan taholta selvitetty maatalouteen ja siihen liittyvien osa-alueiden neuvonnan ja jalostustoiminnan liittämiseksi maakunnallisiin Maatalouskeskuksiin. Tämän kehittelyn piiriin kuuluivat myös Hevosjalostusliitot. Liiton johtokunnassa tätä oli seurattu huolestuneena. Niinpä se asettikin työryhmän käsittelemään asiaa, jossa toimenpiteenä olisi säätiön perustaminen suojelemaan ja jatkamaan tärkeää laiduntoimintaa. Toimikuntaan kuuluivat liiton puheenjohtaja Olavi Kumlin, varapuheenjohtaja Erkki Väänänen, jäsen Raimo Paldanius, tilintarkastaja Antero Korhonen, lakiasiantuntijana hovioikeuden neuvos Olavi Koponen ja toiminnanjohtaja Eino Korhonen toimien sihteerinä. Päätettiin perustaa Pohjois-Savon Hevostalossäätiö, jonka tarkoituksena on edistää Kuopion läänin alueella hevostalouteen liittyvää järjestö-, harrastus-, hevoskasvatus-, laidun- ja kilpailutoimintaa. Säätiö hyväksyttiin oikeusministeriössä 4.7.1990. Säätiön ylimääräisessä kokouksessa 31.10.1990 nimettiin jäsenseuroista koostuva 28 jäseninen valtuuskunta sekä hyväksyttiin hallitus ja toimintasuunnitelma vuodelle 1991. Lopullinen rekisteröinti tapahtui saman vuoden joulukuussa.

Hevosjalostusliiton vuosikokouksessa 20.4.1985 Savon Sanomain kasvattajapatsaan sai riistaveteläinen Reijo Miettinen. Palkinnon luovuttajina toiminnanjohtaja

Eino Korhonen, liiton puheenjohtaja Olavi Kumlin ja toimittaja Raimo Naumanen.
RAIMO NAUMASEN ALBUMI

Vuonna 1981 liiton toimesta koottiin ja järjestettiin Suomenjoen Savo-81 Maatalousnäyttelyn hevososasto, jossa hevosia oli Suomenjoen, Rautalammin, Vesannon, Tervon ja Karttulan pitäjistä. Osasto käsitti yhteensä 12 hevosta ja maitovarsoja oli kuusi. Näyttelyhevosista suomenhevosia oli seitsemän ja lämminverisiä viisi. Hevososasto oli varsin edustava, niinpä palkintolautakunta palkitsi kaikki hevoset I palkinnolla. Yhdessä Kuopion Ravirata Oy:n kanssa Hevosjalostusliitto osallistui Savon Messut 25–29.5.1983 hevostalossosaston kokoonpanoon. Laajassa hevostalossosastossa oli esillä Suomen Hippos r.y. sekä Hevostalouslehti, Pohjois-Savon Hevosjalostusliitto r.y. Kuopion Ravirata Oy, Ypäjän Hevosjalostuslaitos, Suomen Ratsastajaliitto r.y. sekä Kuopion Ratsastajat alaosastoineen. Messuilla esitettiin kengitys- ja valjastusnäytöksiä ja lapsille poniratsastusta. Savo-84 maatalousnäyttelyn hevososasto oli koottu Ylä-Savon talousalueen seitsemän pitäjän, Kiuruveden, Vieremän, Iisalmen, Pielaveden, Keiteleen, Lapinlahden ja Sonkajärven pitäjistä. Osasto käsitti 20 hevosta, joista suomenhevosia kymmenen, lämminverisiä seitsemän ja ratsuja kolme. Maitovarsoja oli peräti kymmenen.

Maakuntaravit olivat edelleen joka vuosi järjestetty tapahtuma, pitopaikan kiertäessä vuosittain. Naisille järjestettiin ensimmäistä kertaa omat Haasteajot vuonna 1981 Tampereella. Pohjois-Savon joukkueessa kilpailivat Elsa Nuutinen/Anistiina, Terttu Leskinen/Repsu ja Eija Immonen/ Liki-Test, joka tuli toiseksi Kymen-Laakson Ravinaisten voittaessa. Samana vuonna naisille järjestettiin myös Ravinaisten SM-kilpailu Kaustisilla ja Akkainajo Kuopiossa. SM-kilpailussa oli lämminveristen ja suomenhevosten lähtö, Elsa Nuutinen/ Amulet voitti lämminveristen lähdön. Suomen Ravinaisten liitto valitsi hänet 1981

vuoden ravinaiseksi ja Elsa valittiin edustamaan Suomen Ravinaisten liiton joukkuetta Saksaan.

Varsinaisesti Kuopion ravirata Oy on pyörittänyt Sorsasaloon raviradan ravitoimintaa, mutta ravitoimikunnan muodossa Pohjois-Savon Hevosjalostusliitto jäsenistöineen ja toimihenkilöineen on kumminkin entisen tavan mukaan ollut kiinteästi toiminnassa mukana. Uutta ravirataa haluttiin edesauttaa kaikin mahdollisin tavoin toimintaan pääsemiseksi. Näin ollen hevosjalostusliitto jäsenseuroineen osallistui raviradan kolmen rakennusvuoden aikana monella tavalla erilaisiin talkoisiin, joista voisi mainita katsomon valmistumisen aikoihin vihkiäisravivalmistelutalkoot. Vuosina 1981–82 talkootoiminnalla suoritettiin kaikki raviradan viimeistely-, tassa- ja viheralueiden nurmetustyöt, joihin kuuluivat kaviouran keskusta ja reuna-alueet, verryttelyalueet, rata-alueen tiepengermät jne. Ennen kuninkuusraveja tasoitettiin ja nurmetettiin maavallikatsomo reuna-alueineen, ulkopenkkikatsomo ja rata-alueen siistiminen. Parhaina talkoopäivinä töitä teki yli 100 henkilöä. Kuninkuusraveihin valmistui 120-paikkainen huoltorakennus ja samaan rakennukseen hevosklinikka, kuten myös ulkotilat, 30 hevosen valjastuskatos ja atklaitteisto. Valot kaviouralle saatiin vuoden 1985 syksyllä. Kaikki edellä mainitut talkoilla tehdyt työt olivat noin 20 miljoonan markan arvoiset.

Ravipäivien määrä Sorsasaloon raviradalla oli vuodessa pitkälti yli 20. Suurajoina ajettiin Kuopiossa Savon Sanomain ajo, Puijon-ajo, A. Alopaeuksen muisto-ajo ja Vonkaus-ajo. Voitosummat näissä ajoissa olivat 12 000 ja 20 000 markkaa. Vuonna 1982 Sorsasaloon raviradalla ajettiin Kuninkuusravit, jotka koituvat pahoin velkaantuneen radan pelastukseksi. Saman vuoden syyskuussa ajettiin liiton ja Savon Hippoksen pitämät Pohjois-Savon Kasvattaja-ajot. Kasvattajalähtö oli suomenettä lämminverihevosille. Tähän kilpailuun

olivat oikeutettu liiton alueella syntyneet 4-vuotiaat suomenhevokset ja 3-vuotiaat lämminverihevoset. Kilpailu suoritettiin 2060 m:n tasoitusajona ja voittajat loimitettiin. Suomenhevosten lähtöön osallistui 12 hevosta, voittaja oli Elo-Ylermi/Kaarlo Ahokas 39,9. Lämminveristen kilpailuun osallistui 16 hevosta, voittaja oli R.P.R. Speed/Eino Rätty 21,0.

Keskeisenä kurssimuotona olivat 80-luvulla C-ajokorttikurssit sekä hevosloutteen liittyvät asiat. Kaikkien C-ajokorttitenttitilaisuuksien yhteydessä oli myös B-ajokorttitenttitilaisuudet. Laidunretkeilyt jatkuivat edellisten vuosien tapaan, vuodessa 3 retkeä. Kurssien pitäjänä toimi toiminnanjohtaja Eino Korhonen kaikissa tilaisuuksissa. Valvojina tenttitilaisuuksissa toimivat lisäksi Olavi Kumlin, valmentajan edustajana Veikko Okkola, Unto Kärkkäinen ja Jukka Grönfors. Vuonna 1985 huhtikuussa liitto piti yhdessä Kuopion raviradan kanssa Sorsasalossa suuret maakunnalliset ravitoimihenkilöiden, ohjastajien, tuomareiden, totopelaajien ja raviyleisön koulutuspäivät. Tarkoituksena oli lähentää eri osapuolten näkemyksiä ravikilpailutoiminnassa. Koulutuspäivän aiheet ja luennoitsijat: Kurssin tarkoitus, avaus Eino Korhonen; Suomen Hippoksen rooli, Tuomo Paunonen; Päälähettäji- en ja kenttähenkilöiden tehtävät, Veijo Peipinen; Tuomariston toiminta ja sääntö tulkin- nat, Kari Haapiainen; Eläinlääkärin tehtävät, Markku Eestilä; Ajokulttuuri ohjastajan sil- min, teoria ja käytäntö, Kyösti Keskinen ja Totopeli ravien aikana, Immo Laitinen. Ylei- söä oli noin 200 henkilöä.

Vuonna 1984 pidettiin Valtakunnalliset kantakirja-hevosten työkilpailut Kuopiossa lähes 10 vuoden tauon jälkeen. Kilpailussa oli mu- kana 17 hevosta, kuusi tammaa ja 12 oria. Kilpailulajeina olivat 1000 m:n käynti 1000 kilon kuormalla ja portaitten veto. Kilpailtuun oltiin tyytyväisiä ja toivottiin että jatkossakin Suomen Hippos anois määrärahaa kilpailui-

den järjestämiseen. Vanhoihin sääntöihin piti tehdä tarkistus juoksuajojen suhteen hevosmateriaalin kehittyessä, kun kaikki hyväksytyt juoksuajat saivat viisi pistettä. Vetokuorman paino voisi laskea 1000:sta 500 kiloon.

Vuonna 1984 yhteistoiminnassa Savon Sanomien ja Ravirata Oy:n kanssa järjestettiin suuri valtakunnallinen länkipilpailu, jossa esillä oli kolme eri länkisarjaa; suurimmat, pienimmät ja erikoislänget. Kilpailu herätti suurta huomiota ja osanantajia ilmoittautui ympäri Suomea. Länkiä ilmoitettiin noin 200 kappaletta. Loppunäyttelyyn, joka pidettiin Kuopion ravien yhteydessä kesäkuussa, otettiin mukaan 50 länkiparia jakaantuen tasaisesti kolmeen sarjaan. Kaikki esillä olleet länkien omistajat palkittiin. Ehtona näyttelyyn oli työkäytössä olleet mittauskelkkoiset länget. Vanhimmat esillä olleet länget olivat noin 200 vuotta vanhat. Leveimmät 30,5 cm, kapeimmat 8,6 cm, korkeimmat 95,9 cm ja matalimmat 37,0. Lisäksi mukana olivat 150 vuotta vanha puusatula ja pieni hevosenkenkä 1400–1500 luvulta. Suurimmat länget: Väinö Ruotsalainen, Nilsjä; pienimmät länget: Ville Korhonen Nilsjä; erikoislänget: poron länget valjaineen, Pauli Niskanen, Vieremä. Muita erikoislänkiä: sonnien länget, lämminverihevosien länget, kievarilänget, kirkkolänget, ajelulänget, pässin länget, tykkilänget, rilla-länget ja työläänget.

Hevosten kantakirjaus kuuluu hevosjalostusliittojen tehtäviin. Kuva on 11.9.1986 Kuopion näyttelystä, jossa toimitsijoina olivat yliagronomi Aarne Rauma ja toiminnanjohtaja Eino Korhonen.

RAIMO NAUMASEN ALBUMI

Vuonna 1987 Suomen Hippos suoritti valtakunnallisen tutkimuksen ”Hevostalouden rakenne ja merkitys elinkeinona Suomessa”. Tähän liitto osallistui yhdessä jäsenseurojen kanssa suorittamalla maakunnallinen tutkimuksen, jonka tuloksena saatiin seuraavat yhteenvedot: Hevosten määrä liiton alueella: Suomenhevosen: ravihevosen 771 kpl, ratsuhevoset 113 kpl, lämminveriset ratsuhevoset 131 kpl, ponit 151 kpl. Kaikki yhteensä 2415 kpl. Samaan aikaan Maatilahallitus teki otantamenetelmään perustuvan tutkimuksen, jossa hevosmääräksi tuli 3500 hevosta. Näistä suomenhevosia 2000 kpl ja lämminverisiä ravihevosia, ratsuja ja poneja 1500 kpl. Todellinen hevosmäärä oli ollut 3000 hevosen paikkeilla.

Vuodet 1991–2007 + 2008

Vuonna 1991 Varpaisjärven maamiesseuran Hevososasto muutti nimeään jälleen; nyt nimi kuului lyhyesti Varpaisjärven Hevosystävät. Pari vuotta myöhemmin liiton jäseneksi hyväksyttiin Kuopion Läänin Hevosenomistajayhdistys ry. Juuri ennen vuosituhannen vaihtumista liiton riveihin liittyi Karttulan Hevosystävät ry. Vuonna 2001 Sukevan Oriyhdistys lopetti toimintansa. Vuonna 1991 maakunnassa oli jo seitsemän toimivaa harjoitusravirataa, lisäksi oli muutamia yksityisten omistamia ratoja. Näistä Kiuruveden Hevosystäväinseuran Haapakummun rata valmistui vuonna 1977, Lapinlahden Hevosseuran Nerkoon rata vuonna 1985, Vesannon Hevosystäväinseuran Kauralan rata vuonna 1985, Leppävirran Hevosystäväinseuran Nikkilänmäen rata vuosina 1986–88 ja Maaninگان Hevosseuran Kinnulanlahden rata vuonna 1988. Vuoden 91 aikana valmistui Varpaisjärven Hevosystäväin rata Pappilankankaalle. Jäsenseurojen toiminta oli varsin vilkasta. Vuosikokoukset ja tiedotusluontoiset asiat liitolle hoidettiin todella hyvin.

Jäsenseurojen toiminta eri pitäjissä sai kullekin pitäjälle luonteenomaisia, pitäjien hevos-talouden ja jäsenten tarpeita vastaavia toimintamuotoja. Tulonhankkimismuotoja oli ravien järjestämisestä markkinoiden ja tanssien järjestämiseen, tämä jo osoittaa eri jäsenseurojen toimintojen monimuotoisuuden. Muita toimintoja olivat muun muassa seurojen maksamat palkinnot syntyneistä varsoista sekä luokkajuoksija ja -tunnustuspalkintojen maksaminen. Seurat järjestivät retkiä, nuorisotilaisuuksia, kursseja, rantakalailtoja, pikkujouluja, harjoitus- ja kirkkoajoja sekä vaellusratsastusta ja niin edelleen. Kirkkoajot ajettiin jäätilanteen salliessa jäällä, muuten harjoitusradoilla tai Sorsasalon raviradalla. Vuosittain järjestettiin myös paikallisraveja parissa kolmessa paikassa. Paikallisravit antavat harastelijalle mainion tilaisuuden kokemuksen

hankkimiselle niin hevoselle kuin ohjastajalle. Näillä raveilla on aina kysyntää ainakin harastajien keskuudessa. Vuosina 1993–95 Kaavin Hevosystäväinseura piti suomenhevosille vetokilpailun, joka saavutti suuren suosion.

Liiton vuosikokouksessa 1992 palkittiin runsaasti maakunnan hevoskasvattajia ja hevosalalla hyvin menestyneitä. Kuvassa keskellä myös palkittuna liiton puheenjohtaja Kauko Kauhanen. Oikealla ruuna Reippaan omistanut Pentti Miettinen ja hänen vierellään yliagronomi Arne Rauma.

RAIMO NAUMASEN ALBUMI

Hevostaloussäätiön toiminta alkoi 1.1.1991 ja koko laajuudessaan 1.1.1992. Säätiö sai nimiinsä neljä orivarsalaidunta ja kaikki rakennukset. Liiton ja jäsenseurojen käyttöön päätettiin hankkia oma maakuntatunnuksella varustettu viiri. Viiri on väriltään keltainen, jossa on kaksi hevosenpäästä vastakkain (oriin ja tamman). Taustalla kuvataan vertauskuvallisesti tarha-aitausta. Taiteilija Herman Joutsen Kuopiosta on suunnitellut viirin. Erilaisiin tilaisuuksiin ja merkkipäivien viettäjäille oli kaivattu sopivaa muistoesinettä. Viiri on mahdollista ostaa liiton toimistosta.

Suomenhevosten orinäyttely pidettiin joko helmikuussa tai maaliskuussa ja lämminveristen näyttely pidettiin samassa yhteydessä. Orinäyttelyn pitopaikaksi vaihtui vuonna 1998 Kuopiosta Kiuruvedelle ja näyttely muuttui kaksipäiväiseksi tapahtumaksi. Tamma- ja varsanäyttelyt järjestettiin joka

vuosi eri pitäjissä. Lämminveritammoja esitettiin suomenhevostammojen näyttelyn yhteydessä. Varsinaisen näyttelyn toiminnan ulkopuolella erilaisten kokous-, kurssi- sekä rekisterimatkojen yhteydessä tunnistettiin ja rekisteröintiin iso joukko hevosia vuosittain.

Hevosjalostusliiton puheenjohtajana aloitti liikkeenharjoittaja Kauko Kauhanen vuonna 1992. Pitkään toiminnanjohtajana ollut Eino Korhonen vetäytyi ansaitulle eläkkeelle ja agrologi Pasi Korkala valittiin uudeksi toiminnanjohtajaksi vuoden 1992 tammikuussa. Hevosjalostusliitto panosti maakunnan eri taholla toimivien hevosjärjestöjen yhteistyön tiivistämiseen ja antaa yhteistyöhaluinen, ulospäin suuntautuva kuva liitosta ulkopuolisille. Vuoden 1999 syyskuusta alkaen on toiminnanjohtajana toiminut agrologi Hannu Ala-Korpi.

Vuoden 1991 alusta alkaen kilpailukirjat toimitettiin suoraan Suomen Hippokselta, eikä niitä enää kirjoitettu liiton toimistossa. Kursien pääosassa olivat edelleen C-ajokorttikurssit sekä hevostalouteen liittyvät kurssit. Varpaisjärvellä tammikuussa pidettiin niin sanotut hevostalousherätepäivät, jossa aiheina olivat hevostalouteen liittyvät osa-alueet, kuten jalostus, tukitoimenpiteet, koulutus, kustannuslaskelmat ym. Savo-91 maatalousnäyttelyn yhteydessä pidettiin hevososaston yhteydessä hevosen kengitykseen ja jalkojen hoitoon liittyvä kurssi. Kurssi sisälsi useita käytännön kengitysnäytöksiä. Tämän lisäksi esitettiin kengän taontaa ja muotoilua sekä erilaisia kengitystyötapoja ja välineitä. Kurssin vetäjinä toimivat Suomen Kengitysepät ry:n sihteeri Veli-Matti Huola, Ypäjän kengitysohjaaja Esa Karesma ja kengitysepä Tapio Kantoluoto Loimaalta.

Laidunretkeilyjä järjestettiin vuosittain yhdestä neljään kertaa. Kurssien lisäksi hevostalouteen liittyvää neuvontaa annettiin tunnustuksen yhteydessä tapahtuvalla tilakäynnillä. Tämä neuvontamuoto olikin tärkein ja ratkai-

sevin neuvontamuoto, koska tilakäynneillä pystyttiin keskittymään kasvattajan ongelma-kohtiin hevoskasvatuksessa.

Vuonna 1996 Riistavedellä järjestettiin hevosen esittämistä käsittelevä kurssi, jonka vetäjänä oli Eero Perttunen. Vuonna 2002 liitto järjesti yhteistyössä Pohjois-Savon Hevosomistajat ry:n kanssa seuraavat koulutustilaisuudet: Eero Perttunen luennoi aiheesta ”Suomenhevossuvut ja orivalinta” ja Kim Sell, Kikka Sell ja Jarno Kauhanen luennoivat aiheesta ”Hevosten liikuntaelinten vammat ja niiden ennaltaehkäisy”. Seuraavana vuonna yhteistyö koulutustilaisuuksien tiimoilta jatkui: Iina Rastas piti luennon ”Huippuhevosen hoito ja Varennen kilpailu-ura”, Susanna Kinnunen Hevostietokeskuksesta luennoi ”Valmennusfysiologia ja valmennuksen vaikutukset hevosella”, Kengitysepä Jukka Kemiläinen piti Kuopion raviradalla kengityksen alkeiskurssin, Ulla Sihto Hevostietokeskuksesta piti luennon ”Hevosten ruokinnan suunnittelu”.

Vuonna 2004 koulutustilaisuuksien aiheita oli: Kengityksen peruskurssi ja eläinlääkäri Timo Kristolan pitämä luento aiheesta ”Hevosen rasisvammot ja ennaltaehkäisy”. Vuoden 05 koulutustilaisuuksia: jalostusseminääri Kuopion raviradalla, jonka aiheita olivat ”Astutukseen ja varsomiseen liittyvien paperiasioiden hoito” Hannu Ala-Korpi ja eläinlääkäri Jussi Aalto ”Siitostamman hoito”, Valmentajavastuu-koulutustilaisuus järjestettiin kolmena vuotena Kuopiossa 2005–07, jonka luennoitsijoina toimivat Martti Leinonen ja Hannu Ala-Korpi. Dosentti Markku Saastamoinen piti luennon aiheesta ”Urheiluhevosen ruokinta”. Vuonna 2006 jalostusravien yhteydessä pidettiin luennot: ”Suomenhevonen kautta aikojen” Veijo Toivonen ja ”Varsojen pihattokasvatus” Minna-Liisa Heiskanen. Eläinlääkäri Timo Kristola piti luennon ”Urheiluhevosen hengityssairaudet ja rasisvammot” ja dosentti Markku Saastamoinen aiheesta ”Hevosen karkearehuruokinta”. Vuo-

den 2007 luentojen aiheet: ”Hevosien liikeongelmat ja niiden ennaltaehkäisy” eläinlääkäri Jarno Kauhanen ja ravivalmentaja Harri Koivunen luennoi hevosten valmentamisesta. Asiakkaille tehtiin myös ruokintasuunnitelmia Hopti-tietokoneohjelmalla.

Pohjois-Savon Hevosjalostusliiton johtokunta 12.4.1997. Oikealta toiminnanjohtaja Pasi Korkala, jäsenet Arto Vornanen, Heikki Tenhunen, Juha Rissanen, puheenjohtaja Kauko Kauhanen, Raimo Naumänen, Heikki Kinnunen, Aulis Heikkinen, Väinö Ruuskanen ja Toivo Ollikainen.

RAIMO NAUMASEN ALBUMI

Savo-91 maatalousnäyttelyyn kerättiin liiton toimesta 25 hevosen osasto. Hevoset jakaantuivat kuuteen jalostusluokkaan: 1. suomenhevosoriit, 2. suomenhevostammat, 3. lämminverioriit, 4. lämminveritammat, 5. ratsut ja ponit, 6. eestinponit, mutta matkavaikeuksien vuoksi osastoon valitut kaksi hevosta joutuivat jäämään pois. Ratsut luokassa esillä oli arabialainen täysverinen, new forest ja shetlannin poni. Kuopion raviradalla järjestettiin Mansikki'96 maaseutunäyttely, jossa oli esillä 14 hevosta käsittävä hevososasto. Vuonna 2001 järjestettiin maatalousnäyttely Farmari, johon liitto kokosi kattavan hevososaston. Näyttelyn yhteydessä kisattiin työmasteruus tittelistä. Farmari maatalousnäyttely pidettiin Kuopion raviradalla 26–29.7.07, johon liitto kokosi erittäin tasokkaan hevososaston Pohjois-Savon alueelta.

Kuopion Ravitoiminnan järjestäjänä toimi varsinaisesti Kuopion ravirata Oy, mutta kil-

pailutoimikunnassa Pohjois-Savon Hevosjalostusliitto jäsenistöineen ja toimihenkilöineen on ollut entisen tavan mukaan kiinteästi toiminnassa mukana. Vuoden 1990-luvun alkupuolella hevosalaa koetteli lama ja totovaihdot putosivat vuosi vuodelta, samalla raviradan toiminta joutui vaakalaudalle velkarasitteiden hoidon vuoksi, kun radalle oli rakennettu uusi ravintolakatsomo.

Vuoden 1995 syksyllä Kuopion kaupunki luopui osake-enemmistöstään pudottamalla osakkeiden arvon 10 markkaan. Hevosjärjestöt merkitsivät saman aikaan uudessa suunnatussa osakeannissa osakkeita noin 650 000 markalla näin ollen niistä tuli raviratayhtiön omistajia. Kuopion kaupunki osti samalla radan kiinteistöt noin 7 miljoonalla markalla, millä kuitattiin velkarasitteet pois. Näin raviratayhtiöstä tuli vuokralainen ja pääomistajaksi Pohjois-Savon Hevosjalostusliitto. Muut suurimmat osakkeenomistajat ovat Kuopion kaupunki ja liiton jäsen seurat. Samalla kun ravitoiminta siirtyi hevosjärjestöille, yhdistettiin liiton ja raviradan toiminnat samaan paikkaan Sorsasaloon raviradalle.

Ravipäiviä Sorsasaloon raviradalla järjestettiin vuosittain noin 30 kertaa. Jäsenseurojen Loimiravit olivat tavan mukaisesti järjestetty joka vuosi yleensä joulukuussa. Suurkilpailuja ajettiin vuosittain mm. Kuopio Stakes, A. Alopaoksen muistoajo, 3-vuotiaiden oriiden KOP-Crown, Pohjois-Savon Kasvattaja-ajot lämminverisille ja suomenhevosille, 5-vuotiaiden oriiden ja tammojen sekä kaksivuotiaiden oriiden Kasvattajakruunut. V65 / V75-raveja ajettiin vuodessa kolmet. Vuonna 2007 heräsi Pohjois-Savon kasvattaja-ajot uudelleen henkiin, kun liitto lupautui tukemaan kilpailua taloudellisesti. Vuonna 2003 Vieremällä järjestettiin Suomenhevosten valtakunnallinen työmasteruuskilpailu, johon osallistui 17 hevosta. Kilpailun voitti Poseidon / Tatu Kangas Lapualta.

Poniravikilpailut ovat tulleet toimintaan mukaan 2000-luvulla

ALA-KEITELEEN HEVOSYSTÄVÄINSEURA

Kuopiossa järjestettiin Pohjois-Savon alueen ensimmäiset poniravit 20.6.2004, jonka toteutuksesta vastasivat Savonia-ammattikorkeakoulun agrologi-opiskelijat Arja Korhonen ja Sari Kynäkoski opinnäytetyönään yhteistyössä Kuopion ravirata Oy:n ja Kuopion ravinuorten kanssa. Suuntaus raviponeihin sai jatkoa, kun vuosina 2005–06 Pohjois-Savon Hevosjalostusliitolla oli Portaat poniurheiluun Leader+ -kehittämishanke. Hanke toteutettiin yhteistyössä Kuopion Ravirata Oy:n, Kuopion Ravinuorten ja Kollis-Savon alueen hevosseurojen kanssa. Hankkeen avulla syntyi ponikerhoja Siilinjärvelle, Nilsiään, Tuusniemelle, Vehmersalmelle, Juankoskelle, Säyneisiin ja Riistavedelle sekä järjestettiin poniravit Kuopiossa 19.6.05 sekä 11.6.06. Näihin ajoihin osallistui 70 ponia ohjastajineen. Ponikerhoihin liittyi kahden vuoden aikana noin 130 nuorta. Poniravileiri järjestettiin Kuopion raviradalla 5-8.6.06, johon osallistui 28 nuorta. Leirillä opeteltiin muun muassa ponin hoitoa, ruokintaa, valmennusta sekä nuoret harjoittelivat asioita käytännössä. Hanke oli merkittävä ja onnistunut panostus hevosurheilun nuorisotoimintaan.

Vuosi 2007 oli juhlavuosi niin hevosjalostusliitolle kuin myös suomenhevoselle, koska molemmat täyttivät täydet 100 vuotta. Pohjois-Savon Hevosjalostusliiton satavuotista taivalta juhlistettiin Kuopion raveissa 4.12, siellä ajettiin uudistuneet kasvattaja-ajot. Juhlaraiveihin kutsuttiin kunniajäseneet sekä ihmisiä jäsenseuroista, yhteensä noin sata. Suomenhevosen kantakirja perustettiin vuonna 1907 ja juhlavuoden kunniaksi järjestettiin useita suomenhevostapahtumia ja kulkueita ympäri Suomea ja myös liiton alueella, joiden yhteydessä luettiin ”Suomenhevosen 100-v julistus”. Valtakunnallinen Suomenhevonen 100 vuotta valokuvanäyttely oli esillä lisämessä, Siilinjärvellä sekä Kuopiossa Farmari-maatalousnäyttelyn yhteydessä.

Vuonna 2008 Hevosjalostusliiton toiminta on jatkunut suunnilleen samalla tavalla kuin aikaisempina vuosinakin. Maaliskuussa pidettiin kaksipäiväinen orinäyttely Kiuruvedellä. Tamma- ja varsanäyttelyitä järjestettiin tavan mukaisesti jäsenseurojen omissa pitäjissä, painottuen kevääseen ja syksyyn. Vuonna 2008 Hevosjalostusliitto järjesti yhteistyössä Pohjois-Karjalan ja Mikkelin Hevosjalostusliiton sekä Suomen Hevostietokeskuksen kanssa hevosten teuraskuljetushankkeen. Hankkeen tarkoituksena oli parantaa hevosten teuraskuljetusmahdollisuuksia ja lisätä teuraaksi päättyvien hevosten määrää. Pohjois-Savon Hevostaloussäätiö teki merkittävän oston, kun ravirata siirtyi sen omistukseen. Kurssitoiminnassa oli C-ajolupakurssien lisäksi seuraavia koulutustilaisuuksia: eläinkuljetusajalupakoulutus, ”ajankohtaista jalostuksessa”, ”kengityskurssi” ja ravivalmennuksen peruskurssi.

YHTEENVETO VUOSIKYMMENISTÄ

Katsottaessa liiton toimintaa sadan vuoden ajalta, on toiminta jatkunut suhteellisen taseisena alkuajoista aina tähän päivään saakka. Vaikka hevonen joutuikin luovuttamaan paikkansa peltotöissä traktoreille ja muille koneille niin uudet käyttömuodot hevostaloudessa pelastivat sen. Pohjois-Savon Hevosjalostusliiton toiminta on suurin piirtein toiminnaltaan samantapaista kuin liiton alkuvuosina. Toimenkuva on luonnollisesti muoutunut vastaamaan tämän päivän tarpeita.

Valtiovallan asettamien lakisääteisten jalostustavoitteiden eteenpäin vieminen ja keskusjärjestön sanelemien tavoitteiden hoitaminen on ollut yksi tärkeimmistä tehtävistä Hevosjalostusliitolle. Toiminnallisesti tärkeitä asioita liitolle on ollut vuosikymmenien valossa orivarsalaidunten hankinta ja ylläpito sekä maakunnallisen keskusraviradan toteuttaminen ja sen saaminen hevosjalostusjärjestöjen omistukseen. Keskusraviradan saaminen alueelle oli todella merkittävä asia, joka entisestään innosti hevosihmisiä ja kasvatti raviurheilun suosiota.

Vuosikymmenien aikana hevosten käyttötarkoitukset ovat muuttuneet työhevosista lähes kokoaikaisiksi harrastehevosiksi. On yhä

edelleen myös työhevosiä, mutta se on enemmänkin harrastetoimintaa kuin ”kunnon työtä”. Valtakunnallisia työmestaruuskilpailuja ja Suomen Hippos järjestää kerran vuodessa. Harrastetoiminnassa raviurheilu on kasvattanut suosiotaan ja nykyään kolme neljästä suomenhevosesta työskentelee ravihevoseina.

Hevosjalostusliiton alkuperäinen tehtävä on ollut jalostaa monipuolista suomenhevosta, Suomen kansallisrotua. Lämminveristen ravihevosten jalostus tuli ajankohtaiseksi 1970-luvun alussa, kun ensimmäiset lämminveriset ravihevokset ostettiin Pohjois-Savon alueelle. Siihen asti alueella oli vain yhtä rotua; suomenhevosta. Oli hyvä asia saada alueelle lämminverisiä ravihevosiä, koska raviurheilun suosio kasvoi ja sen avulla myös suomenhevosen kasvatukseen saatiin uutta intoa. Suomenhevonen kävi pohjalla ja oli melkein vaarassa kuolla sukupuuttoon, mutta onneksi rotua on alettu arvostaa yhä enemmän.

ORIVARSALAUDUN – ORIVARSOJEN ”KOULU”

Orivarsalaitumet ovat olleet kautta aikojen suurena tukena pohjoissavolaiselle orikasvatukselle. Hevosjalostusliiton omistamia laidunsaaria on yhteensä neljä: Rahvo, Otus, Iltaranta ja Orilehto. Näillä laitumilla on laiduntanut lähinnä pohjoissavolaisten omistamia orivarsoja, joskus pari varsaa on tullut Helsingistä saakka.

Hevoset laiduntavat sovussa Rahvon laitumella
ALA-KEITELEEN HEVOSYSTÄVÄINSEURA

Rahvon saariryhmä Juurusvedessä on vanhin, joka ostettiin vuonna 1912. Pinta-ala on 108 ha, peltoa 5,5 ha ja luonnonlaidunta 17,5 ha. Silloinen liiton toiminnanjohtaja ja perustaja eläinlääkintäneuvos Arvid Alopaeus järjesti saaren kaupan, jota pidettiin erittäin epäonnistuneena, sillä metsä oli saaresta hakattu täysin pilalle määrämittahakkauksilla, mutta järjestelmällisillä metsänhoitotöillä on metsät saatu tuottavaan kuntoon. Vuonna 1949 Hevosjalostusliitto osti Juurusvedellä sijaitsevan Otussaaren, jonka pinta-ala on 63,5 ha, peltoa 4,0 ha ja luonnonlaidunta 8,0 ha. Tämän lisäksi vuonna 1962 liitto osti Leppävirralta Iltarannan ja lisäalasta Orilehdon laitumen. Iltarannan pinta-ala on 50,32 ha, josta peltoa 3,5 ha. Orilehdon pinta-ala on 12,0 ha, peltoa 6,5 ha. Laidunten yhteinen hoidettu peltopinta-ala on 19,5 ha ja hoidetun luonnonlaitumen ala 25,5 ha.

Yhteislaitumien tarve on ollut kautta aikojen Pohjois-Savossa suuri. Laitumet ovat melkein aina olleet täysmitoitettu. Esimerkiksi vuonna 1935 kun laitumia oli yksi, olisi laitumelle halunnut tulla 52 varsaa, mutta 35 pystyttiin ottamaan. Pienimillään varsamäärät, kun ei oteta alkuaikojä mukana laskuihin, olivat vuonna 1973/ 39 varsaa ja vuonna 1964/ 38 varsaa. On ollut sellaisiakin aikoja ettei kaikkia halukkaita ole voitu sijoittaa laitumille, vaan on pitänyt suorittaa karsintaa. Pohjois-Savon alueen varsat ovat olleet aina etusijalla. 80-luvulla kysyntä nousi voimakkaasti ja varsamäärät liikkuivat 70–80 molemmin puolin. Sama kysyntä jatkui aina vuoteen 1993 saakka, jolloin on ollut kaikkien aikojen suurin varsamäärä eli 87 varsaa. Tämän jälkeen varsojen määrä alkoi laskea jonkin verran, kun vuonna 1994 varsoja oli 74 kappaletta, niin seuraava vuonna määrä laski 50:een. Syynä tähän oli yksityisten laidunten lisääntyminen, kun vuonna 2001 EU julisti uuden hoitotuen perinnebiotoopeille, jonka mukaan laitumia ei saa lannoittaa ja varsoja ei saa ottaa laitumelle niin paljon kuin ennen. Vuosina 2007–08 varsalaitumia oli kolme kappaletta, kun Iltarannan laidun Leppävirralla oli vuokrattuna Tapani Korhoselle.

Ryhmäkokoontuminen laitumella
ALA-KEITELEEN HEVOSYSTÄVÄINSEURA

Ensimmäisinä vuosikymmeninä orivarsojen joukossa laidunsivat myös muut eläimet; lehmät, hiehot ja lampaat. Rahvon laitumella on vierailut muutama ruunakin. Vuonna 1967 laitumelle pääsi ensimmäisen kerran lämminveriorivarsa. Laitumille on otettu ja otetaan edelleen 1–3- vuotiaita orivarsoja. Laitumelle pääsevien varsojen tulee olla terveitä ja rokotukset voimassa. Jokainen varsa saa poltto-merkin kavioon ennen laitumelle laskua, jotta valvoja näkee heti kenen varsa on kyseessä. Laidunmaksu vaihtelee sen mukaan onko varsa maakunnasta ja liiton jäsenen varsa vai jostain muualta. Alueen varsoille kesä laitumella

maksaa: 1-vuotiaat 170 e, 2-vuotiaat 185 e, 3-vuotiaat 200 e. Ei liiton jäsenet ja alueen ulkopuoliset hevoset saavat lisätä jokaiseen ryhmään 70e. Laidunkauden pituus vaihtelee vuosittain, varsat viedään kuitenkin kesäkuun alkupuolella ja haetaan pois elosyyskuun vaihteessa. Laitumelle lasku on iso yleisötapahtuma ja aina yhtä suosittu vuodesta toiseen. Jokaisella laitumella on oma valvojansa, joka käy päivittäin tarkastamassa hevosten kunnan ja vie varsoille kivennäisiä. Muuten varsat yleensä pärjäävät laitumen ruoholla koko kesän kolme kuukautta.

Varsojen kuljetus saariin

Varsojen kuljetus Rahvon ja Otuksen laitumille, jotka sijaitsevat suuren vesistön takana, järvimatkaa saarille on 2–5 kilometriä, on varsojen kuljetus suoritettu höyrylaivalla aina vuoteen 1965 saakka. Vuoden 1965 joulukuussa liitto osti maantielossi Ristijärven Koirasalmelta, joka kunnostettiin seuraavana keväänä varsojen kuljettamista varten. Lautaan rakennettiin parret 24 hevoselle ja se varustettiin Merenkulkuhallituksen määräämillä varusteilla. Lautan hinaus tapahtuu pienillä moottorihinaajilla sekä omalla työntömoottorilla. Koska lautta ui matalalla, ei las-

tauksessa tarvitse käyttää laitureita ja näin liitto on säästänyt kolmen laiturin ylläpidon maksuissa. Lautta uusittiin 1990-luvun alussa. Hevosten omistajat ovat olleet erittäin tyytyväisiä lauttakuljetusjärjestelmään, koska jokaisella hevosella on oma paikkansa lautassa ja lisäksi kuljetus on suhteellisen nopea.

Leppävirran Iltarantaan varsat viedään uittamalla, sinne vesimatkaa on noin 200 metriä. Iisalmen Orilehtoon on puolestaan maatieyhteys.

Varsat kuljetetaan Rahvon ja Otuksen saarille vanhalla lossilla, johon on tehty jokaiselle varsalle oma pilttuu
ALA-KEITTELEEN HEVOSYSTÄVÄINSEURAN ALBUMI

Laitumen vahtimestarit 1916–2008

Rahvon - ja Otuksen laitumilla, jotka ovat pinta-alaltaan suurimmat laidunsaaret, ovat toimineet saarten vahtimestareina seuraavat henkilöt:

1916–1924 Pekka Julkunen
 1924–1928 Taavetti Vainikainen
 1928–1930 Pekka Julkunen
 1930–1951 Aaro Puustinen, jonka kuoleman jälkeen
 1951–1965 Aaro Puustinen perikunta
 1965–1979 Pentti Puustinen
 1979–1997 Pauli Vehviläinen
 1997- 2002 Arja Puustinen
 2003–2004 Anne Pääkkönen
 2005 Sanna Nuutinen
 2006 Veli Turunen
 2007–2008 Eveliina Kakko

Iltarannassa toimivat ensimmäisinä vuosina hevosten valvojina Erkki Makkonen ja Yrjö Heiskanen, myöhemmin Pentti Myöhänen vuoteen 1983 saakka, josta lähtien Helvi Myöhänen vuoteen 2002 asti. Vuosina 2003–04 laidunta valvoi Eino Hiltunen. Vuonna 2005 valvonnasta vastasi livanaisen perhe. Laura Vassisen vuoro oli toimia valvojana vuonna 2006.

Orilehdossa vuodesta 1966 valvojana oli Otto Korhonen neljä vuotta, sitten Kalle Helenius

ja vuodesta 1975 alkaen Uuno Kainulainen. Vuodesta 1977 tehtävää ovat hoitaneet Miettisen sisarukset vuoteen 1997 asti. Vuosina 1998–2003 valvojana toimi Anni Korolainen. Sakari Kauppinen hoiti tehtävää vuosina 2004–06. Vuonna 2007 Nina Repo valvoi laidunta ja vuonna 2008 Seppo Lyyra.

Orivarsat Rahvon saarella

KANTAKIRJANÄYTTELYTOIMINTAA 100 VUOTTA

Suomenhevosen puhdassiitoksesta käytiin vilkasta yhteiskunnallista keskustelua, jonka tuloksena vuonna 1905 keisarillinen senaatti teki päätöksen avata suomenhevoselle oma kantakirja. Sen tavoitteena oli "maan oloihin ja etupäässä maataloustarkoituksiin soveltuvan kotimaisen hevosrodun kehittäminen puhtaan siitoksen periaatetta noudattamalla".

Liiton perustamisvuonna pidettiin heti yhdeksän näyttelyä, joissa palkittiin tammoja ja varsoja neljässä luokassa. Ensimmäisenä näyttelyvuotena tammoja ei vielä merkitty kantakirjaan. Ensimmäiset liiton kantakirjanäyttelyt pidettiin Tervossa 5.6.1908, jossa kantakirjaan pääsi 22 tammaa. Hevosjalostusliitto ylläpiti tammojen kantakirjaa vuoteen 1919 asti, josta lähtien kantakirjanpito siirtyi valtion palkkaamien piirikonsulenttien tehtäväksi. Vuonna 1973 perustettu Suomen Hippos otti työt palkkaamiensa piiriagronomien tehtäväksi. Valtio piti vuodesta 1907 lähtien orien kantakirjaa.

Kantakirjaus on muuttunut vuosien aikana moneen kertaan. Vuoteen 1924 saakka oli käytössä työhevosen kantakirja. Sitten eriytettiin työhevonen ja armeijan tarpeisiin tarkoitettu kevytmuotoinen yleishevonen omiin

kantakirjoihinsa. Vuonna 1929 kantakirjarvosteluun liitettiin ulkomuodon lisäksi käyttöominaisuudet, joita mitattiin veto-, käynti- ja juoksukokeilla. Kolme vuotta myöhemmin lisäksi tulivat rakennepisteet, yhteensä 24. Kun vuonna 1965 armeija luopui hevosista, muutettiin yleishevoskantakirja juoksijakan- takirjaksi. Suomen Hippos halusi, että kaikki hevoset merkitään rekisteriin, näin ollen kantakirja jaettiin neljään eri osaan: työ-, juoksi- ja-, ratsu- ja pienhevonen. J-suunnan sääntö- jä on kiristetty moneen otteeseen; vuonna 1987 röntgenkuvauspakko ja määräaikainen siitokseen käyttöoikeus sekä kolme vuotta myöhemmin orheille voittosummavaatimus. Vuonna 1997 työhevos-suunnalle tuli ajettavuuskoe vetokokeen vaihtoehdoksi. Lämminverisille ravihevosille tuli oma kantakirja. Suomen Hippos alkoi 2000-luvulla pitää kantakirjaa myös täysverisille hevosille, suomalaisille puoliverihevosille, poneille, islanninhevosille ja vuonohevosille, rotujen määrän kasvaessa. Täysveristen kantakirja jakaantuu arabialaisen-, englantilaisen- ja anglo-arabialaisen täysverihevosen kantakirjaan. Ponien kantakirja jakaantuu connemara-, new forest-, russ-, shetland-, welsh- ja ratsu-ponien kantakirjoihin.

Näyttelypäivä Kuopiossa vuonna 1907
KUOPION KULTTUURIHISTORIALLINEN MUSEO

Kantakirjatut tammat Pohjois-Savon alueella 1908–2007:

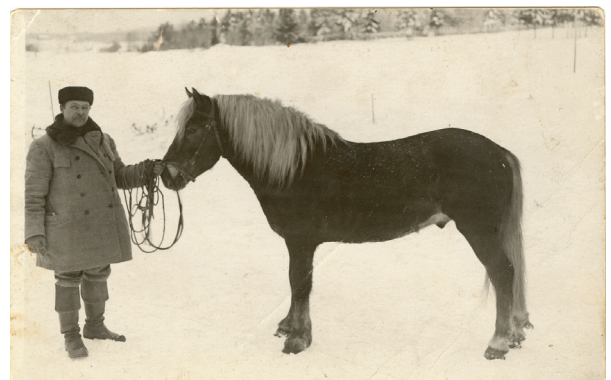
1908–1919: 977 tammaa
 1920–1929: 626 tammaa
 1930–1939: 839 tammaa
 1940–1949: 1455 tammaa
 1950–1959: 1668 tammaa
 1960–1969: 1218 tammaa
 1970–1979: 408 tammaa
 1980–1989: 419 tammaa
 1990–1999: 268 tammaa
 2000–2007: 158 tammaa

Vetokoe on yksi kiinnostavista tapahtumista hevosnäyttelyissä. 90-luvulla on järjestetty myös pelkästään vetomestaruuskilpailuita.
 POHJOIS-SAVON HEVOSJALOSTUSLIITON ARKISTO

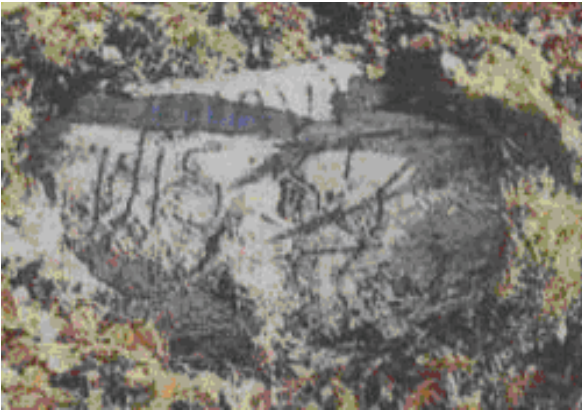
Pohjois-Savon siitosoriit

Vuonna 1899 syntynyt ori **Elo** oli Savon Hippoksen ensimmäinen siitosori, joka toimi yhdistyksen nimissä yli 20 vuotta ja jätti jälkeläisiä ympäri Pohjois-Savo. Se astui parhaimpana vuotena 136 tammaa. Elo keräsi menestystä myös hevosnäyttelyissä saaden useita merkittäviä palkintoja. Elo lopetettiin vuonna 1922 vanhuuden vuoksi ja kuljetettiin Rahvon saarelle haudattavaksi.

Juho Turunen ja ori Elo 1910–20-luvulla
 KUOPION KULTTUURIHISTORIALLINEN MUSEO

Savon Hippos osti vuonna 1915 syntyneen ori **Kuavin**, kun tämä oli seitsemän vuotta vanha. Kuavi palveli yhdistystä 13 vuotta. Kaavilta kotoisin oleva Kuavi ei koskaan ollut Elon veroinen, mutta työskenteli riittävän kauan jättääkseen leimansa Savon hevoskantaan. Astutettujen tammojen määrä oli vuodessa keskimäärin 35. Kuavi menestyi myös erinomaisesti näyttelyissä. Vuonna 1935 se kuoli sydänkohtaukseen ja ori kuljetettiin jäätä pitkin Rahvoon ja haudattiin rannan tuntumaan.

Ori Kuavin hautapaikka sijaitsee Rahvon saaresta
POHJOIS-SAVON HEVOSJALOSTUSLIITON ARKISTO

Ori **Eino** 680, i Eino Tt 700, Pohjois-Savossa vaikuttanut huomattava siitosori, joka on einolaisen suvun varsinainen kantaisä. Einon suku on levinnyt ympäri maan monien tunnettujen jälkeläistensä ansiosta. Eino syntyi Sampo Nissisen omistamalle Kuuslahden tilal-

le Nilsiään vuonna 1888. Eino palveli valtion ruununoriina ensin Kuopiossa kauppias A.J. Ollikaisen hoidossa ja välissä hiukan kierrettyään myöhemmällä iällään Leppävirralla Kalle, Kusti ja Antti Halosen hyvässä hoidossa. Se jätti jälkeläisiä laajalle alueelle, mutta erityisesti Leppävirralla se muodosti hyvän ja yhtenäisen työhevoscannan. Eino pääsi kantakirjaan vuonna 1910 ja samalla se myös palkittiin jälkeläisistään. Eino jätti kantakirjaan 14 oritta ja 32 tammaa mutta monet kirjaamattakin jääneet jälkeläiset vaikuttivat jalostuksessa. Einon merkitys ja arvostus oli Leppävirralla niin suuri, että siitä teetettiin kirkonkylälle pronssinen patsas, joka paljastettiin syyskuussa 1990.

Ori Eino oli huomattava siitosori, josta teetetty patsas sijaitsee Leppävirralla
SUOMEN TYÖHEVOSSEURAN ARKISTO

RAVITOIMINTA ALKOI JO 1800-LUVULLA

Ravitoimintaa on ollut jo paljon ennen Hevosjalostusliiton perustamista alueelle. Sillä jo 14. päivänä joulukuuta 1850 oli Kuopiossa kilpa-ajot, jossa otettiin kellolla aikaa. Silloinen matkan pituus oli 2612 kynnärää eli 1551,5 metriä. Ykköseksi juossut hevonen taittoi matkan ajassa 3,15 (2.06). Eli ensimmäiset ravikilpailut pidettiin 57 vuotta ennen liiton perustamista. Hevosjalostusliiton perustaminen laajensi kilpa-ajo toimintaa, kun jäsenseurat alkoivat järjestää jääraveja omilla paikkakunnillaan.

Liiton tammikuun hevospäivien aikaan pidettiin monta kilpa-ajo tapahtumaa, kun ensin ajettiin valtion ajot ja seuraavana päivänä olivat vuorossa liiton ajot. Liiton pitämiä kilpa-ajoja alettiin pitää myös kesällä ja syksyllä, joko yhdessä Savon Hippoksen tai jonkin muun jäsenseuran kanssa tai liiton yksin järjestämänä. Totalisaattori toiminta astui mukaan vuonna 1929 ja vaihto oli heti huomattavan suuri 120 400 markkaa, ottaen huomioon että elettiin vaikeaa pula-aikaa. Ensimmäiset suuret ravikilpailut liitto järjesti vuonna 1948 Kuopiossa, johon ottivat osaa vain oriit. Ennätysajon 3000 metrin matkalla voitti kantakirjaori Sasuke 4606 omistaja E. Grönlund Kokemäeltä ajalla 4.40,5/33,5. Myöhempien vuosikymmenien suuria valtakunnallisia ravitapahtumia ovat olleet Haasteajot vuosina 1957 ja 1971. Ensimmäiset kuninkuusravit on pidetty Kuopiossa vuonna 1959, seuraavat 1967, 1982 ja 1998.

Liiton alueen hevoset ovat kilpailleet menestyksekkäästi kautta aikojen ja nykyisinkin maakunnassa ja muualla. Liiton joukkue on voittanut Haasteravit Vaasassa vuonna 1956, Kuopiossa vuonna 1971 ja Helsingissä vuonna 1972. Tamma Tella/ omistaja Hannes Okkola, ohjastajana Veikko Okkola voitti ravikuningattaren tittelin kolme kertaa vuosina 1970 Helsingissä, 1971 Vaasassa ja 1972 Porissa. Tamma Tarja-Tuulikki/Eino Könönen saavutti ravikuningatarvoiton vuonna 1975 Seinäjoella.

Monia muita ravihevosia Pohjois-Savossa on ollut muun muassa Legendaarinen ruuna Reipas/Aapeli Miettinen Varpaisjärvi ja ruuna Vonkaus/Evert Ryyttäri Karttula. Menestysruuna Reippaan muistoksi Varpaisjärvelle on pystytetty taiteilija Herman Joutsenen veistämä patsas. Lämminveripuolelta Kauko Kauhaseen omistaman Jexpress Dahlian voitto UET Grand Prixissä Tampereella, ykköspalkinnon arvo miljoona markkaa on kaikkien aikojen suurin Savon alueelle tullut rahapalkinto. Saman tallin asukki on myös Santeri Dahlia (kuva kannessa), joka voitti 2000-luvulla kolme kertaa ravikuninkuustittelin; 2001 Turussa, 2002 Kaustisilla ja 2005 Seinäjoella. Muita menestystä niittäneitä hevosia ovat olleet: Rosalind's Guy, Uno Boy, Barbo Assassin, To The Gate ja Josef Dahlia.

Kuopion raviradan vaiheet

Kuopion vanha ravirata valmistui vuonna 1906 Kuopion läänin Hevosystäväinseuran toimesta. Rata maksoi 35 500 markkaa, lahjoituksia saatiin 31 350 markan edestä. Kuopion maanviljelysnäyttelyiden yhteydessä 6.8.1906 ravattiin ensimmäiset ravit radalla. 28.3.1914 tehdyn sopimuksen perusteella rata siirtyi Pohjois-Savon Hevossiitosyhdistysten liiton hallintaan, koska Hevosystäväinseura joutui luopumaan siitä, kun taloudelliset vaikeudet kasvoivat liian suuriksi. Rata-alue oli vuokrattuna kaupungilta aina 1930-luvulle asti, josta lähtien rata oli kaupungin hoidossa aina vuoteen 1980 heinäkuuhun saakka, jolloin ravitoiminta siirtyi vanhalta keskusraviradalta uudelle Sorsasaloon raviradalle. Silloiset rakennukset (tuomaritorni, avokatsomo ja totorakennus) olivat raviseurojen rakentamat vuonna 1959 ja ne siirtyivät kaupungin omistukseen 1.1.1969.

Vuonna 1971 katsottiin että ravirata kaupungin keskustassa, alueen pienuuden ja kapeuden (etusuora 18 m ja takasuora 16 m) sekä laitteiden puutteellisuuden vuoksi ei enää vastaa valtakunnallisesti ajatellen maakunnan keskusraviradan tarpeita. Paikkaa ei ollut edes mahdollista laajentaa. Saman vuoden tammikuussa johtokunta päätti lähettää kirjelmän lähetystön muodossa Kuopion kaupunginhallitukselle, että se varaisi riittävän suuren maa-alan yleiseen asemakaavaan uuden raviradan rakentamiseksi. Esittäjiksi lähetystöön valittiin agronomi Yrjö Heiskanen ja toiminnanjohtaja Eino Korhonen. Samassa kirjelmässä esitettiin myös vanhan raviradan leventämistä kesän Haasteajoja varten. Tämä oli viimeinen kaviouran peruseremontti. Raviseurojen toimesta vielä laajennettiin totisaattoritiloja. Sopivan tasaisen maa-alueen löytäminen Kuopion asemakaavaan oli varsin hankalaa, vaikeiden maasto-olosuhteiden ja vesistöjen runsauden vuoksi. Ehdolla raviradan paikaksi olivat: Rauhalampi, Sorsasalo, Kolmisoppi, Jynkkä ja Hiltulanlahti. Rauha-

lahden alue olisi hevosjärjestöjen mielestä ollut hyvä paikka, mutta kaupungin taholta paikkaa ei hyväksytty, lähinnä ahtauden vuoksi. Päätöksen pitkittyessä muut pitäjät maakunnassa alkoivat haluta ravirataa omalle alueelleen. Suonenjoen Hys ja Siilinjärven Hys etsivät kovasti sopivaa paikkaa raviradalle, mutta Hevosjalostusliiton ja Suomen Hippoksen kanta oli kuitenkin se että ravirata rakennetaan Kuopioon, jossa olisi riittävät olosuhteet taloudellinen toiminnalle.

Ilmakuva Kuopion raviradan rakennustöistä Sorsasalossa.

RAIMO NAUMASEN ALBUMI

7.7.1975 pidetyssä Hevosjalostusliiton edustajakokouksessa hyväksyttiin yksimielisesti monen vaihtoehdon pudotessa pois Sorsasaloon alue. Paikka oli sopiva niin sijainniltaan kuin myös pinta-alaltaan 31,94 hehtaaria. Kaupunki osti oman maa-alueen lisäksi ravirataa varten 8,90 hehtaaria Niemelän tilasta. Samalla kun neuvoteltiin ja päätettiin raviradan paikasta, neuvoteltiin myös millä tavalla ravirata-asiaa viedään eteenpäin. Nämä olivatkin sitkeät ja pitkäaikaiset. Kaupunki oli osittain haluton osallistumaan raviradan rakentamiseen ja haluttiin olla varma, miten paljon olisi mahdollista saada totovaroista valtion apua. Tämän selvittämiseksi vaadittiin monia neuvotteluita, joilla pyrittiin vakuuttamaan kaupungille valtion osuuden suuruus.

Suomen Hippos ja liitto olivat sitä mieltä, että se olisi noin 50 % kokonaiskuluista.

Kaupunki ilmoitti välipäätöksen, että se osallistuisi raviratahankkeeseen sillä ehdolla että alusta alkaen rakennettaisiin osakeyhtiöpohjalta, jossa kaupungin osuus olisi noin 20–30 % ja osakepääomasta loput raviseurojen. Liiton johtokunta oli mieltä, että kun Kuopion vanha ravirata oli rakennettu hevosmiesten toimesta, se katsoi että maapohjatyöt tulisi tehdä kaupungin toimesta. Katsottiin että kaikki osakeyhtiön pohjalta tehtynä saattaisi perustettavan osakeyhtiön suuriin vaikeuksiin, näin ollen liitto ei voinut lähteä mukaan osakeyhtiöön mukaan mitä kaupunki oli esittänyt. Liiton johtokunta piti 10.12.1976 kokouksen ja valitsi edustajat eläinlääkintöneuvos Eino Taskisen ja toiminnanjohtajan Eino Korhosen jatkamaan neuvotteluja toimikuntaan, jossa Savon Hipposta edusti kunnallisneuvomies Martti Sormunen sekä kaupungin edustajina valt.maisteri Martti K. Toivanen, päätoimittaja Erkki Antikainen, toimitusjohtaja Veijo Koponen, asemamies Ensio Röntynen ja sihteeri apul.geod. Pentti Huttunen. Teknisenä asiantuntijana olivat asemakaavaarkkitehti Arvo Tanskanen ja virastopäällikkö Olli Hyönä.

Uusi ravirata Kuopion Sorsasalossa valmistumisvaiheessa keväällä 1980.
RAIMO NAUMASEN ABUMI

Neuvottelut olivat sitkeitä ja ratkaisua haettiin toimikunnan ulkopuoleltakin. Ravitoiminnan olemassaoloa ja tarpeellisuutta paikkakunnalla tehtiin tunnetuksi ja informaatiota annettiin kaikille mahdollisille tahoille. Ravi-

rata olisi tarpeellinen harrastajille, mutta se myös toisi lisää työpaikkoja. Asiaa kysyttiin kauan ja perusteellisesti ja vihdoin voitiin julkaista luonnos perustettavasta ravirata-yhtiöstä, alustava osakepääoman suuruus olisi 700 000 markkaa, josta kaupungin osuus tulisi olemaan 500 000 mk (71,43 %) ja ravijärjestöjen 200 000 mk (28,57 %). Yhden osakkeen hinta oli 100 mk.

Osakeyhtiön toimesta rakennetaan kavioura, sisäinen tieverkosto, katsomo sekä tarvittavat laitteet. Kaupungin toimesta rakennetaan alueelle johtava runkotie sekä pääviemäriverkosto ravirata-alueen rajalle, sisäisessä vesijohtoverkostossa kaupunki on mukana pienellä osuudella. Johtokunta katsoi että osakeyhtiön perustamiseen voitiin osallistua, kun kaikkien lainojen takaajaksi tulee kaupunki. Johtokunta sai valtuudet ravirata-osakeyhtiönmuodon kehittämiseksi. Vuonna 1977 liitto anoi jo tovaroja 1,5 milj. mk maapohjan rakentamista varten, ettei maakunta menettäisi oikeuttaan maakunnalliseen keskusravirataan, mutta Hippos hylkäsi sen, koska osakeyhtiötä ei vielä ollut. 28.11.1977 kaupunginhallitus hyväksyi yhtiösopimusluonnoksen. Kaupunki valitsi työryhmän yhtiöjärjestyksen hyväksymismenettelyä ja muita toimenpiteitä varten, johon kuuluivat virastopäällikkö Olli Hyönä, kaupungin lakimies Matti Hiltunen ja toiminnanjohtaja Eino Korhonen.

Arkkitehti Risto Manerus nimettiin laatimaan ravirata-alueen asemapiirros. Hän suunnitteli myös kaikki raviradan rakenteet. 9.3.1978 tarkastetut yhtiösopimusluonnokset hyväksyttiin jäsenseuroissa ja tätä ennen raviseurat olivat lunastaneet 1000 kpl osakkeita osakeyhtiönsääntöjen virallistamiseksi. 6.5.1978 pidettiin liiton yleinen kokous, jossa annettiin virallinen lähtölaukaus osakepääoman keräykseen. Ensimmäinen merkintä oli 700 000 mk, samoin toisen joka toimeenpantiin vuonna 1980. Myöhemmin toiminnan rahoittamiseksi osakepääomaa on lisätty kolme

kertaa nousten yhteissummaltaan 2 769 100 markkaan. Kaupungin osuus oli 2 100 000 mk, ravijärjestöjen, yhteisöjen ja yksityisten osuus 669 100 mk. Ravirata yhtiön perustava kokous pidettiin 4.9.1978 ja kaupparekisteriin se merkittiin 3.11.1978. Tässä kokouksessa kaupunkia edusti kaupunginhallituksen varapuheenjohtaja Erkki Antikainen, Hevosjalostusliittoa eläinlääkintöneuvos Eino Taskinen ja toiminnanjohtaja Eino Korhonen, Savon Hipposta agronomi Yrjö Heiskanen, sihteerinä toimi varatuomari, kaupunginsihteerä Olavi Jyräsalo.

Perustetun Kuopio Ravirata Oy:n hallitukseen valittiin kaupungin edustajina rakennusmestari Reijo Martikainen, ekonomi Pentti Hei-

nonen, toiminnanjohtaja Eino Korhonen, kaupunginsihteerä Olavi Jyräsalo ja opiskelija Leo Partanen. Hevosjärjestöjen edustajina olivat eläinlääkäri Eino Taskinen ja agronomi Yrjö Heiskanen. Ensimmäinen toimitusjohtaja oli Eino Korhonen ja puheenjohtajana Olavi Jyräsalo. Vuodet 1980–81 puheenjohtajana toimi Yrjö Heiskanen, sitten Olavi Jyräsalo vuoteen 1992. Jukka Uchanoff oli sitten puheenjohtajana ja vuoden 1995 lopulla, kun ravirata muuttui vuokralle hevosjärjestöille kaupungin luovuttua osake-enemmistöstään, raviratayhtiön puheenjohtajana on toiminut toimitusjohtaja Kauko Kauhanen.

SUOMENHEVONEN – SITKEÄ JA MONIKÄYTTÖINEN YLEISROTU

Alkuperäinen suomalainen maatiaishevonen oli hyvin pieni ja vaatimaton mutta samalla sitkeä työhevonen. Aikojen saatossa sitä yritettiin parantaa monenlaisilla risteytyksillä. Risteytyksiin käytettiin muun muassa friisiläisiä, arbialaisia, norfolkin hevosia ja orlov-ravureita. Suomenhevoseen on eniten luultavasti vaikuttanut rotukokeilu, jossa sitä risteytettiin Pielisjärvellä Halin-Sarkkilan kantanä tunnetuksi tulleeseen hevossukuun.

Vuonna 2007 on kulunut 100 vuotta suomenhevosen kantakirjan perustamisesta. Suurin osa ajasta on jalostettu virallisesti työhevosta, mutta ravinopeutta on aina arvostettu ja nopeat suvut ovat säilyneet. Työhevosjalostuksen aikakausi päättyi 1970-luvun alussa. Siitä lähtien suomenhevosen jalostus on perustunut pitkälti ravinopeuteen ja vanhat työhevossuvut ovat jo hävinneet. Nykyajan suomenhevonen on urheiluhevonen ja monipuolinen yleishevonen. Vetokyky on rodussa säilynyt ja huolimatta suhteellisesta keveydestään verrattuna muihin työhevosro-

tuihin, suomenhevosen vetokyky on erinomainen. Se saattaa vetää jopa 200 % omasta painostaan. Tämän lisäksi suomenhevoset ovat maailman nopeimpia kylmäveriravureita.

Suomenhevonen on maamme ainoa alkuperäinen hevosrotu. Suomenhevoset luokitellaan yleensä kevyttyppisiin kylmäverisiin, mutta ne ovat itse asiassa pienten maatilojen yleishevosia. Samantyyppisiä ovat ponityypiksi jalostetut halfflingerinhevoset ja norjanvuonohevosetkin, mutta suomenhevoset ovat kuitenkin niitä suurempia ja suorituskykyisempiä. Suomenhevoset ovat äärimmäisen monipuolisia hevosia. Niitä käytetään ravureina, ratsuina, työ- ja valjakkohevosina, ja samakin yksilö käy useampaan lajiin. Suomenhevonen on EU:n alkuperäisrotuihin luokiteltu suojeltava hevosrotu, johon liittyy taloudellisia, kulttuurisia ja suomalaiskansallisia arvoja.

Suomenhevonen on hyvä työhevonen
MIKA LEHTISEN ALBUMI

Suomenhevonen on rotumääritelmän mukaisesti monipuolinen yleishevonen. Se on keskikokoinen, hyväryhtinen ja melko vankka. Suomenhevosen liikkeet ovat säännölliset ja joustavat. Ilme on rehellinen. Sen pää on kuiva ja suora, kaula melko tukeva ja runko pyöreä ja pitkä. Se on luonteeltaan yhteistyöhaluinen, pyrkivä ja nöyrä ja sillä on selvä sukupuolileima.

Suomenhevosen määrän kehitys

1900-luvulla maataloustuotanto tehostui varsin voimakkaasti. Kehitettiin hevosvetoisia koneita; kuten niittokone, haravakone, kylvökone ja elonleikkuukone. Hevosvetoiset maatalouden työt olivat raskaita ja ne verottivat ympäri vuoden sekä isäntää että hevosta. Kevään työt olivat kevyen puoleisia käsittäen äestystä ja kylvöä. Heinätyöt tehtiin kesällä ja hevonen ehti piipahtaa laitumella. Syksyllä tehtiin sitten raskaita kyntötöitä. Talvella töihin kuului metsä- ja siirtotöitä; muun muassa polttopuiden ja rehun ajoa ladoista taluskeskuksiin sekä lannan ajoa pelloille. Näiden töiden lisäksi hevosilla taitettiin matkaa, vietiin maitoa meijeriin tai myöhemmin maitolaitureille, vietiin viljaa myllyyn jne.

Toisen maailmansodan jälkeinen jälleenrakentamisen aika on ollut ainutlaatuista aikaa suomalaiselle maaseudulle ja suomenhevoselle. 1940–1960-luvut olivat näille molemmille suoranaista kulta-aikaa. Sodan jälkeen kaikki tarmo suunnattiin uuden elämän aloittamiseen. Suomi oli menettänyt suuren osan maa-alueestaan ja lisäksi oli satava uudet asunnot väestölle. Alkoi ennennäkemätön raivausrakka, jonka myötä syntyi 90 000 uutta tilaa ja 400 000 hehtaaria uutta peltoa.

Pellot raivattiin varsin hankaliin paikkoihin ja suurimman osan työstä suorittivat miehet ja hevoset. Läheskään kaikilla ei ollut hevosta, joten vuokrakäyttö oli yleistä. Hevosvoiman tarve oli todella suuri, hevosmäärä nousi tuona aikana huippuunsa yli 400 000. Tähän vaikuttivat tilojen runsaus ja peltopinta-alan kasvu sekä metsätyöt lisääntyivät myös. Itä- ja Pohjois-Suomen maaseudulle muodostui äkkiä ns. pienviljelijä-metsätyö- talousmuoto, eli mies ja hevonen hankkivat talvisin elannon perheelle metsätöistä ja muu perhe teki pientilan työt. Toimeentulo perustui ihmisten ja hevosten työhön. Maaseutu eli rikasta ja monipuolista elämää ja tiloilla sekä metsissä tehtiin kovasti töitä. Tuolloin maaseudulla oli paljon hevosia ja lapsia. Hevosia alkoi olla jo liian paljon. Hevosjalostusliittojen Keskusliitto yritti tällöin elvyttää hevosten vientiä, mutta laihoihin tuloksin. 15 000 hevosen erä Neuvostoliittoon oli ainut merkittävä vientitapahtuma.

Hevonen ja isäntä peltotöissä
MIKA LEHTISEN ALBUMI

1960-luvun lopulla Suomi koki historian suurimman rakennemuutoksen, kun maatalousyhteiskunta alkoi murentua. Hevosten käyttö maa- ja metsätalouden työvälineenä vähentyä, kun koneet valtasivat hevosille kuuluvat tehtävät. Maailmansodan jälkeen voimakoneiden alalla tapahtui huomattavaa kehitystä ja traktorit yleistyivät. Metsätöissä hevosten merkitys ja käyttö oli selvästi yhteydessä siihen miten puunkorjuun tekniikka kehittyi. Sotien jälleenrakennusajan aluksi työ hoidettiin kokonaan hevosella ja pokasahalla. Metsätöissä oli 1950-luvun suurissa savotoissa noin 160 000 miestä ja 60 000 hevosta. 1960-luvun alkuun saakka käytössä olivat pokasaha ja kirves, puolet korjuusta tehtiin pokasahalla. Vuoteen 1965 saakka puolet puun kuljetuksista hoidettiin hevosvetoisesti. 1970-luvun puolivälissä moottorisaha yleistyi ja saavutti maksimin. Hakkuukoneiden käytön yleistyminen kesti vähän kauemmin. Vielä vuosina 1965–1970 metsätöissä oli noin 20 000 hevosta, jotka sitten hävisivät metsätraktoreiden tieltä.

Hevosjalostusliittojen Keskusliiton valtuuskunnan puheenjohtaja, eläinlääkintöneuvos Arvid Alopaeus vielä vuoden 1955 lopulla halusi uskoa parempaan huomiseen hevoskasvatuksen tulevaisuudessa: ”Myönnettävä on, että maatalouden koneellistaminen ja traktoreiden kasvava osuus vetovoimana on viime vuosina melkoisesti vähentänyt hevosten tarvetta, mutta maamme pienviljelysval-

taisuudesta ja metsän runsaudesta johtuen tulee hevonen Suomessa säilymään aina tärkeänä tekijänä niin maa- kuin metsätaloudesakin.” Toisin kuitenkin kävi. Suomenhevosella ei ollut sijaa tehometsätaloudessa. Myös pelloilta ne hävisivät traktoreiden tieltä todella nopeasti. Suomenhevoset olivat jo lähes hävinneet, kun tilanne huomattiin. Hevoset hävisivät myös verotuksen toimesta ja täysin tietoisesti. Maatilan töissä ja metsä savotoissa oli tähän saakka laskettu hevosen ansaitsemaksi osuudeksi puolet työn arvosta. Se oli verotonta, mutta kun tultiin 1960-luvulle maa- ja metsätalousverotusta muutettiin ratkaisevalla tavalla.

Hevosten merkityksen vähetessä veroton hevosen osa poistettiin. Koko työ meni verolliseksi eli hevosen osuus tuli mukaan maksettavaksi niin hevosen varassa ollut maatalous ei enää kannattanut. Tästä johtuen moni lopetti työt siihen paikkaan. Helsingin herrojen laatimat mahtikäskyt veivät suoraan kymmeniätuhansia Suomenhevosia ennenaikaiseen kuolemaan muutamassa vuodessa, jopa varsat laitettiin heti teuraiksi. Monet pientilat muuttuivat elinkelvottomiksi, kun ylituotanto johti pellonraivausjärjestelmään, jossa valtio maksoi korvausta kokonaan tuotannosta luopuville viljelijöille. Sadattuhannet suomalaiset matkasivat kaupunkeihin joko Suomeen tai Ruotsiin. Autoliikenne lisääntyi eikä hevosia enää tarvittu kaupan ja teollisuuden kuljetuksissa. Puolustusvoimat vähensivät hevostarvetta sotia edeltäneestä määrästä.

Suomenhevosen lahjat ravihevosena pelastivat sen täydelliseltä häviämiseltä. Suomenhevosen kasvatusta on ylläpitänyt raviurheilun, ratsastuksen ja harrastuskäytön kehitys. Kasvatusta on tuettu maksamalla totopelikeritymästä varsarahoja ja ravihevosten kasvatajapalkintoja. Työkäyttö loppui käytännössä traktoreiden, autojen ja muiden koneiden käytön yleistyessä sotien jälkeen, jolloin maamme kokonaishevoslukumäärä laski vuosina 1950–1976 peräti 93 %. 1970-luvulla

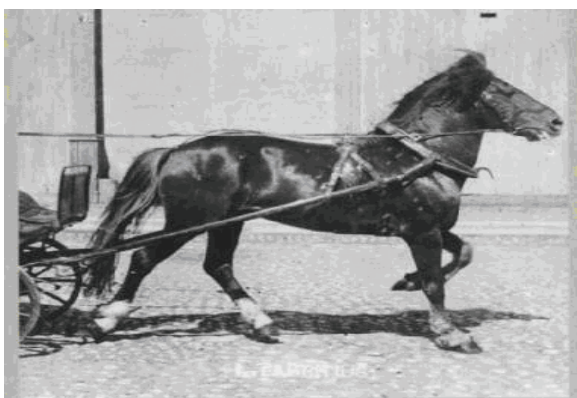
suomenhevosten määrä oli noin 100 000 yksilöä. Vähiten suomenhevosia on ollut sen historian aikana vuonna 1987, jolloin oli vain 14 000 hevosta. Ravi- ja ratsastusharrastus-

ten ansiosta määrä on kuitenkin 1,5- kertaistunut vuoden 1976 lukemasta. Suomenhevosista nykyään yli 75 % on raviurheilu puolella.

Kuuluisia suomenhevosia

KIRPPU Tt 710

Kirppu syntyi vuonna 1879 Pöykkölän tilalle Rovaniemelle. Kirpun linja on edelleenkin vanhin elävä orilinja. Hevosesta on myös kirjoitettu kirja (L. Fabritius, Juoksijaori Kirppu jälkeläisineen, Turku 1927). Kirppu siirtyi lopuelämäkseen eläinlääkäri Ludvig Fabriukselle Turkuun vuoden 1886 Hämeenlinnan valtiopöytäyhteydessä. Ensimmäinen suuri voitto tuli seuraavana vuonna Viipurissa. Seuraavana talvena Kirppu voitti ensimmäisen kolmesta Suuresta Orikilpailun voitostaan Hämeenlinnassa SE-ajalla 5.34,4 (kilometri-aika 44,2). Tämän uroteon jälkeen Kirppu oli maankuulu ihmehevonen ja aikansa ravikuningas. 16-vuotiaana se juoksi viimeisen voittonsa. Kirpusta jäi kaikkiaan 175 varsaa. Kirppu lopetettiin vuonna 1906, kun se oli 27-vuotias.

HEVOSURHEILUN ARKISTO

MURTO 2306

Ravikuningas Murto on ehkäpä kautta aikojen merkittävin suomenhevonen. Murto syntyi vuonna 1917 maanviljelijä Juho Salmen maatilalle Vähäänkyröön. Hevonen kiersi monella omistajalla, kunnes Yrjö Leikas osti sen. Murto pääsi kantakirjaan monen yrittäjän jälkeen. Murto oli kaksinkertainen ravikuningas, joka alitti ensimmäisenä suomenhevosenä 1.30-ajan Seinäjoella 13.7.1929 numeroin 2.58,8/29,4. On todella erikoinen yhteensattuma, että ravikuningas Viesker alitti samana päivänä 73 vuotta myöhemmin rajan 1.20 ensimmäisenä suomenhevosenä. Vieskerin sukutaulussa Murto esiintyy toistakymmentä kertaa. Murto kävi kilpailuissa myös Ruotsin puolella ja siellä se sai lisänimen ”suomalainen satuori”, koska se oli niin hyvä. Murron panos on ollut vakuuttavaa suomenhevosen jalostuksessa. Murron tärkeimmät pojat Eri-Aaroni ja Murti ovat luoneet omat linjansa, jotka näkyvät vielä tänä päivänäkin. Murto menehtyi ähkyyyn 19-vuotiaana vuonna 1936. Murrosta on myös tehty elämäkerta ja kuvanveistäjä Anton Ravander-Rauas teki vuonna 1949 Murron patsaan, joka on sijoitettu Seinäjoen raviradalle.

HEVOSURHEILUN ARKISTO

ERI-AARONI 3423 Valio

Tämän hevosen nimi komeilee lähes jokaisen suomenhevosen sukutaulussa. Eri-Aaroni syntyi vuonna 1932 Seinäjoelle Sulo Rintalan tilalle. Sen isä oli Murto ja emä Upeva. Hevonen siirtyi kaksivuotiaana Turkuun kauppias Frans Rosenqvistille ja siitä edelleen Ahvenanmaalle Albin Ahlqvistin omistukseen, jossa se myös kantakirjattiin. Vuonna 1937 Eri-Aaroni siirtyi Viipuriin, kun paikallinen liike mies Fritz Butterhoff osti sen. Hänen omistuksessaan ori kilpaili menestyen hyvin. Eri-Aaroni juoksi kaksi kertaa Suomen ennätysten ja vuonna 1940 Tampereella juostu aika 2000 metrin matkalla 2.55,6/1.27,8 jäi sen omaksi ennätykseksi. Ravikuninkuus tuli sotavuosien ainoissa kuninkuusraveissa vuonna 1943. Vuonna 1946 se siirtyi Laihian oriyhdistykselle kahdella miljoonalla markalla. Eri-Aaroni oli pitkään maan suosituin siitosori ja jälkeläisiä kertyi runsaat 1100. Eri-Aaroni on vaikuttanut jalostukseen enemmän kuin mikään muu ori. Sen tärkeimmät linjat tulevat nykyään Hilun ja Vekkulin kautta. Ori kuoli Laihialla vuonna 1953. Siitä jäi 22 tähti-, 24 huippu- ja 73 suurjuoksijaa. Sen jälkeläisistä neljä on ravikuninkaita ja yksi ravikuningatar.

VIESKER 1228–89J

Ori Viesker on ensimmäinen euromiljonääri. Viesker syntyi vuonna 1989 Muuramelle Eero Luukkasen tilalle, josta se siirtyi neljä vuotiaana Laukaalle Ahokkaan tallille. Oriin isä on

Vokker ja emä Vieska 2062–84. Vieskerin kilpailu-ura on komeaa katsottavaa. Se kilpaili yhteensä 169 kertaa, joista voitti 136 lähtöä. Vuoden 1994 jälkeen Vieskerillä ei ollut yhtään rahatonta tai hylättyä lähtöä, sen sijaan sen valttina olivat pitkät voittosarjat, pisimmillään 31 peräkkäistä voittoa. Suurkilpailutlastoissa sen nimi komeilee vähän joka paikassa: viisi kertaa ravikuningas, viisi kappaletta Suurmestaruusajon, Suur-Hollola-ajon ja Solvallon Elitkampin voittoja. Näiden lisäksi Viesker voitti Pohjoismaiden mestaruuden sekä paljon Ruotsin ja Norjan kylmäverilähtöjä. Voittosummallaan 1 154 422 hevonen kuuluu euromiljonäärien kerhoon. Mikkelissä 13.7.2002 se teki 1.20,0-ajan alituksen, kun mailin matkalla tuli voitto ajalla 1.19,9a. Viesker lopetti raviuran 15-vuotiaana. Jälkeläisiä sillä on yhteensä 800.

HEVOSURHEILUN ARKISTO

JYSKYTYS 6930

Ylittämätön työmestari Jyskytys syntyi vuonna 1962 Nilsiällä Väinö Ruotsalaisen tilalle. Sen isä oli Aro-Myrsky 5896 ja emä Satu 46172. Ruotsalaisen omistuksessa se kuitenkin teki koko elämäntyönsä. Vuosien 1967–1976 aikana järjestivät kantakirjahevosille vuosittaiset valtakunnalliset työmestaruuskilpailut. Tämän kilpailusarjan hallitsija oli ori Jyskytys, joka voitti työmestaruuden viisi kertaa, vuosina 1967, 1970, 1971, 1972 ja 1976. Vuosina 1974 ja 1975 se oli toinen. Näinä

vuosina tamma Hulme 46940 oli parempi. Vuonna 1975 tamma veti hirmuiset 41 porrasta, johon Jyskytys ei pystynyt vastaamaan 39. portaallaan, mutta kuittasi sen seuraavana vuonna vetäen saman 41 porrasta ja Hulme kukistui. Jyskytys oli myös nopea kävelijä, saaden melkein joka kerta täydet pisteet. Jyskytys käveli kilometrin keskimäärin ajassa 7.36, juoksi ajan 1.58 ja vetokyky oli keskimäärin 30 porrasta. Jälkeläisiä oriille jäi vain 26.

HEVOSURHEILUN ARKISTO

HEVOSURHEILUN ARKISTO

KELMI 1393–80R Vr

Kelmi syntyi vuonna 1979 Valtion hevosjalostuslaitoksella Ypäjällä. Sen isä oli ratsupienori Kotomies 1473–75RP ja emä vanha työhevostamma Saparo 1010426. Kelmi kantakirjattiin viisi vuotiaana ensin II palkinnolla ja myöhemmin se korotettiin suoritusten perusteella I palkintoon. Kelmi kilpaili kouluratsastuksessa ja sen kilpa-ura on mahtava. Vuonna 1984 se voitti Nuorten hevosten kouluratsastuksen championnaattikilpailun. Suomenhevosten kouluratsastuksen Suomen mestaruuden Kelmi voitti seitsemän kertaa vuosina 1986–1993. Kelmillä on yhteensä 103 jälkeläistä, joista menestyvimät ovat olleet Sasso, Eeli ja Jaime. Esteratsastus puolella ori Samuli on voittanut mitalin kaksi kertaa. Kelmi on palkittu ratsujälkeläistensä perusteella korkeimmalla jälkeläisten perusteella annettavalla palkinnolla, valiopalkinnolla (Vr) ensimmäisenä ja tähän asti ainoana ratsusuunnan oriina.

Hevoskannan kehitys Suomessa vuosina 1910–2008

Vuosi	Suomenhevosen	Lämminverisiä ravihevosen	Lämminverisiä ratsuhevosen	Poneja	Yhteensä
1910	297 100	-	-	-	297 100
1920	391 370	-	-	-	391 370
1930	356 650	-	-	-	356 650
1940	347 000	-	-	-	347 000
1950	408 800	-	-	-	408 800
1960	250 600	-	-	-	250 600
1965	183 800	285	-	-	184 085
1970	89 800	1 036	400	200	91 436
1975	36 500	4 900	1 400	550	43 350
1980	19 700	8 370	2 116	1 298	31 484
1981	19 000	9 100	2 439	1 554	32 093
1982	18 500	10 050	2 682	1 870	33 102
1983	18 440	10 700	2 894	2 267	34 301
1984	18 400	11 500	3 271	2 752	35 923
1985	18 400	12 000	3 640	3 140	37 280
1986	18 500	12 700	4 159	3 708	39 059
1987	14 100	12 800	4 450	4 200	35 550
1988	14 570	14 110	4 930	4 720	38 330
1989	15 120	15 400	5 700	5 380	41 600
1990	15 900	17 000	6 500	6 000	45 400
1991	16 600	18 300	6 830	6 390	48 120
1992	16 900	18 970	6 850	6 400	49 120
1993	17 000	18 800	6 850	6 330	48 980
1994	16 800	18 600	6 730	6 160	48 290
1995	17 400	19 300	7 010	6 230	49 940
1996	18 220	20 100	7 250	6 410	52 030
1997	19 160	21 000	7 710	6 750	54 620
1998	19 690	21 550	8 000	6 900	56 140
1999	19 400	21 200	9 000	6 600	56 200
2000	19 500	21 500	9 700	6 700	57 400
2001	19 800	21 900	10 200	6 700	58 600
2002	19 700	22 000	10 400	7 000	59 100
2003	19 730	22 215	10 950	7 290	60 185
2004	19 010	22 500	12 245	7 300	61 055
2005	19 310	23 560	13 240	7 660	63 770
2006	19 500	24 250	14 200	8 100	66 050
2007	19 700	24 900	14 900	8 500	68 000
2008	19 750	25 300	15 500	8 800	69 350

LIITON TOIMIHENKILÖT JA MUUT KESKEISET VAIKUTTAJAT

Hevosjalostusliiton veteraaneja vuodelta 1969. Eläinlääkintöneuvos Eino Taskinen, agronomi Yrjö Heiskanen ja toiminnanjohtaja Eino Korhonen luovuttavat Suomen Ravirenkaan kunniakirjaa kuopiolaiselle Hannes Okkolalle, jonka tamma Tella sijoittui kuningatarkilpailussa toiseksi.

POHJOIS-SAVON HEVOSJALOSTUSLIITON
ARKISTO

Liiton toimihenkilöt

Toimikunnan vaali perustavassa kokouksessa suoritettiin lippuäänestyksellä ja valituiksi tulivat:
kauppias Toivo Korhonen
apteekkari R. Linqvist (puheenjohtaja)
maanviljelijät E. Väänänen, E.F. Zitting, Otto Räsänen (sihteeri) ja O. Ahokas, sekä varajäseniksi
maanviljelijät Leanteri Tiihonen, P. Antikainen ja J. Pitkänen

Nykyinen johtokunta:

Kauko Kauhanen, puheenjohtaja, Iisalmi,
Heikki Kinnunen varapuheenjohtaja., Varkaus
Aulis Heikkinen, Suonenjoki
Paavo Immonen, Nilsinä
Heli Jäntti, Kuopio
Hannu Pitkänen, Tervo
Heikki Smolander, Tuusniemi
Mikko Väisänen, Vieremä
Tuomas Pakkanen, Siilinjärvi

Johtokunnan puheenjohtajat 1907–2007

1907–1908 apteekkari **Ilmari R. Linqvist**
 1909–1910 maanviljelijä **Otto Räsänen**
 1910–1918 agrologi **W. Garts**
 1919–1960 eläinlääkintöneuvos **Arvid Alopaeus**
 1961–1972 maanviljelijä **Lassi Nuutinen**
 1972–1981 eläinlääkintöneuvos **Eino Taskinen**
 1981- 1992 maanviljelijä **Olavi Kumlin**
 1992- liikkeenharjoittaja **Kauko Kauhanen**

Arvid Alopaeus toimi liiton eri tehtävissä 52 vuotta ja hänen nimensä on jäänyt historiaan maakunnan hevoskasvatuksen isänä
 POHJOIS-SAVON HEVOSJALOSTUSLIITON ARKISTO

Liikkeenharjoittaja Kauko Kauhanen on liiton nykyinen puheenjohtaja, toimikausi alkoi huhtikuussa 1992.
 POHJOIS-SAVON HEVOSJALOSTUSLIITON ARKISTO

Liiton sihteerit/toiminnanjohtajat

1907–1908 apteekkari **Ilmari R. Linqvist**

1909–1918 eläinlääkintöneuvos **Arvid Alopaeus**

1917–1926 maat. tekn. **V.P. Lyytikäinen**

(vuodet 1917–1918 neuvojana)

1927 - 1930 agrologi **E. Niskanen**

1931 - 31.3.1931 agrologi **E. Noponen**

1936–1938 agrologi **Mikko Hallantie**

1938–1945 agrologi **Pertti Heino**

1946–1954 agronomi **Yrjö Heiskanen**

1955–1956 agrologi **S.A.V. Selinheimo**

1956–1965 agrologi **Erkki Makkonen**

1965–1992 agrologi **Eino Korhonen**

1992 - 1999 agrologi **Pasi Korkala**

1999- agrologi **Hannu Ala-Korpi**

Agrologi Eino Korhonen ehti toimia liiton toiminnanjohtajana 27 vuotta ennen eläkkeelle siirtymistään. Sorsasalon raviradan rakennusvaiheessa hän toimi myös raviradan toimitusjohtajana
POHJOIS-SAVON HEVOSJALOSTUSLIITON ARKISTO

Toimistoapulaiset

1.1.1978–31.8.1978 merkonomi **Sinikka Pitkänen**

1.10.1978–23.1.1991 rouva **Sinikka Holopainen**

JÄSENSEURAT VUONNA 2008

Jäsenseura	Perustamisvuosi	Jäsenmäärä
Iisalmen Hevosystäväinseura	1908	130
Kaavin Hevosystäväinseura	1939	67
Karttulan Hevosseura	1998	60
Keiteleen Hevosystäväinseura	1934	160
Kiuruveden Hevosystäväinseura	1905	167
Lapinlahden Hevosystäväinseura	1984	100
Leppävirran Hevosystäväinseura	1898	211
Maaningan Hevosseura	1936	134
Muuruvesi-Juankosken Hevosseura	1929	329
Nilsin Hevosystäväinseura	1949	195
Pielaveden Hevosystäväinseura	1934	88
Pohjois-Savon Hevosomistajat ry	1976	405
Pohjois-Savon ravinaiset	1978	105
Rautalammin Hevosystäväinseura	1909	109
Rautavaara-Säyneisen Hevosystäväinseura	1936	100
Riistaveden Hevosystäväinseura	1933	109
Savon Hippos	1898	219
Siilinjärven Hevosystäväinseura	1905	258
Sonkajärven Hevosystäväinseura	1936	80
Suonenjoen Hevosystäväinseura	1934	86
Tervo-Karttulan Hevosystäväinseura	1902	33
Tuusniemen Hevosystäväinseura	1934	55
Varkauden Seudun Hevosystäväinseura	1939	290
Varpaisjärven Hevosseura	1988	122
Vehmersalmen Hevosystäväinseura	1936	30
Vesannon Hevosystäväinseura	1904	114
Vieremän Oriyhdistys	1928	149
Ylä-Savon Hippos	1970	234
Yhteensä		4139

LÄHTEET

Kauhanen, Kauko. 2008. Haastattelu 29.9.08. Iisalmi

Kemiläinen, J.(toim.) Suomenhevonen 100 vuotta. 2007. Hevosurheilun Jalostuskuvasto nro 16B 2007. Vantaa: Suomen Painotuote

Korhonen, A., Kynäkoski, S. 2005. Poniravien järjestäminen. Savonia-ammattikorkeakoulun julkaisu. Opinnäytetyö

Korhonen, E. 1987. Pohjois-Savon Hevosjalostusliitto r.y. 80-vuotis historiikki

Korhonen, Eino.2008. Haastattelu 25.09.08. Kuopio

Naumanen, R.1997. Pohjois-Savon Hevosjalostusliitto r.y. 1907–1997 historiikki

Naumanen, Raumo.2008. Haastattelu 25.09.08. Kuopio

Pesonen, H., Hankimo, H., Pystynen, V & Pesonen, R. 2007. Liinaharja-suomenhevosen taival. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy

Pohjois-Savon Hevosjalostusliiton vuosikertomukset 1907–2008

Ristonmaa, S. 1968. Suomenhevosen historia. Suomen hevosurheilu. Saatavissa:

<http://www.havia.net/suomenhevonen/index.php>

Saastamoinen, M. (toim.) 2007. Suomenhevonen. 2.painos. Suomen Hippos ry. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino

Suomen Hippos r.y. Saatavissa: <http://www.hippos.fi/hippos/index.php>

Ticklén, M (toim.) 2006. Tutustu suomenhevoseen. Julkaisu internetiin. Saatavissa:

http://www.suomenhevonen.info/sh100v/fi/pdf/SHjulkaisu_nettiin.pdf

Timlin, J.2000. Suomenhevosen jalostushistoria- yhteiskunnan muutosten vaikutukset suomenhevosen jalostuksen ja tyyppin kehittymiseen. Rovaniemen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Opinnäytetyö

Vehviläinen, Pauli.2008. Haastattelu 22.9.2008. Kuopio

KUVIEN LÄHTEET

Ala-Keiteleen Hevosystäväinseura. Saatavissa: www.alakeiteleenhys.net

Hevosurheilun arkisto

Kuopion kulttuurihistoriallinen museo

Liinaharja-suomenhevosen taival tietokirja

Mika Lehtinen. Saatavissa: http://www.koirahoitolamindogs.net/page_1166812320440.html

Otavan kuva-arkisto

Pohjois-Savon Hevosjalostusliiton arkisto

Raimo Naumanen

Suomen Hippos r.y.

Suomenhevonen-tietokirja

Suomen työtehoseura